

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Disputatio V. De Angelis in termini statu siue operum retributione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

inde Rufinus eam Pamphili nomine Latinitati donauit sanctus Hieronymus vero Apologia sua contra Rufinum, Eusebio Cæsariensi uiribus, uti & Gelasius Papa citato capite, *Sancta Romana Ecclesia*, & Antipater Boitrensis Episcopus, in refutatione eius Apologie, tomo tertio, Conciliorum Synodo 2. Nizena actu 5. editionis Suij scripsit etiam pro Origene Apologiam Iacobus Merlinus, item Ioannes Picus Mirandulanus disputat. *De salute Origenis* Sixtus Senensis libro quarto, sive Bibliotheca. Ab errore vero, de quo hic respiciunt Origene sentit Dominicus Soto in 4. d. 5. quæstione prima, articulo primo, & d. 45. quæstione secunda, articulo 2. eis tamen omnibus perpenfis, quæ tot Pontifices, & Concilia in Origene, tum uiuentem, tum uitam functum, cuiusque errores (& hunc de quo agimus, Eusebio, Rufinoque Apologiis uis) anathematizauerunt (immo, & quod Gelasius Papa citato capite, *Sancta Romana Ecclesia* Eusebij pro illo defensionem, & Eusebium ipsum de ipsa damnauerit, censio cum Molina nostro ad quæstionem 62. primæ partis, articulo 2. d. 1. §. *Ego uero*: errorem hunc, & alios Origenis errores fuisse, ipsumque in eis obliuiscere negari citra impetum & temeritatem, magnamque authoritatis Ecclesiæ iacturam minime posse, etsi multis locis paratum sit in omnibus dicat, ad consentiendum Ecclesiæ sensui: cum nullibi, nisi ex luxurie fidei relatione Rufini, de Origene retractatione constet: nihilque frequentius Hæreticis, hæc profiteri, ne durius ab illa cum ipso agatur, retentis tamen erroribus, quos Ecclesiæ sensus esse ex eius tolerantia arguant, & facilius suadeant.

2. Errorem præfatum de Dæmonum, & hominum damnatorum temporalem à peccato purgationem Eutyches etiam incurrisse arguitur, ex affini, & conuexo errore alio Origene etiam memorato, numero 1. de animabus ante mundum creatis, & beatis & post mundi creationem, in male actorum penam in corpora immerfis: quam Eutyches fuisse Leo Papa 1. citata epistola docet: certe in eum uidetur etiam inclinalle Ambrosius in id. ad Ephel. 3. ut innotescat Principibus, ut obseruat Annonius, in 1. Peritarch. capite 6. Sixtus Senensis. *Bibliotheca*, sive annotat. 291. Hieronymus etiam in id. ad Ephel. 1. & ut finis in laudem gloriæ, & in id. capite secundo, ut ostenderet, in seculis superueniunt, & ad id capite quarto. *Ex quo totum corpus*, aduertit tamen ipse eius commentarii præfatione, se illum ex Origene, & Didymi commentariis pauculis additis construxisse, ut, non tam sit author, quam, collector. sed in postrema uerba Iſai. capite ultimo, *uerbis eorum non morietur*, & *ignis eorum non exstinguetur*, & 1. Dialogor. aduersus Pelagianos ad tractat. Iſaiæ. *Comburentur peccatores*, & *iniqui simul*. Etsi Dæmonum, ac infidelium penam æternam fore asserat, eius tamen temporariam durationem, non improbat, sed uidetur probabilem tacitus indicare, uerum citata Apologia aduersus Rufinum hanc temporariam durationem ut Anastasij Papæ sententia aduersam, ac subinde hæreticam reſcit: atque ad id Ione 3. *Peruenit uerbum ad Regem Ninine*. Multis efficacibus testimoniis, & argumentis ut falsissimam, omni ueritatis fundamento carentem, adhuc apparenti, confutat, etsi erroris seu hæresis nomen, & notam omiserit, quæ uirtute eius argumenti continebatur: ob quæ, & alia, quæ in eius hæc super re defensionem adducit Sixtus Senensis in sua Bibliotheca libro quinto, annotat. 229. & libro 6. annotat. 290. longe ab hoc errore extitisse censendus est, ceterum, cuiuscunque Authoris ea temporaria Dæmonum, & damnatorum pena sit, Hæresis contra earum æternitatem in scriptura expressam, & in Conciliis damnata omnino est, Iſaiæ 33. *Qui habitauit ex nobis cum ardentibus sempiternis*: capite ultimo, *uerbis eorum non morietur*, & *ignis eorum non exstinguetur*. Marci 9. *Non est tibi claudum introire in uitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis*: ubi uerbis, & reliqua ex Iſaiæ ultimum recitata Matthæ 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo*, & *Angelis eius*. Inferius uult, *Ibunt hi in supplicium æternum*, inſti autem in uitam Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tom. II.

æternam. Apocalypſ. 20. *Diabolus, qui seducebat eos missus est in stagnum ignis*, & *sulphuris*, ubi *bestia*, & *pſendo-Propheta cruciabantur die, ac nocte in sæcula sæculorum*. Quæ loca Paturus, & Interpretum Catholicorum concordia (ut adest) explicationes, nedum authoritate, non egent, ut fidei dogma esse prælatam conclusionem, de æternitate pena Dæmonum, & damnatorum, & gloriæ Angelorum, ac Beatorum omnium confirmant. Definuit eadem ueritas contra Origene, ut uidimus, numero 1. articulo sexto, Synodi. actu 13. approbante epistolam Sophronij (ubi is error damnatur (relatum, actu 11. insuper ab Anastasio, Vigilio, & Gelasio Pontificibus summis ibidem relatis in Symbolo Athanasij illis, *Aliqua dubio in æternum peribit*, & illis, qui *bona egerunt ibunt in uitam æternam*, qui *uero mala, in ignem æternum*, in Concilio Lateranensi, capite secundo. *Firmiter de summa Trinitate* 24. quæstione, primo capite, *sane uideatur Sanctus Augustinus* 21. de ciuitate, capite decimo septimo errores negantium penam damnatorum, uel omnium, uel aliquorum æternitatem accurate referens (& acriter confutans: Quod contra æternitatem mortalis malitiæ (ut reuera est) finitæ à ratione Theologica obicitur, & Doctos quosque turbauit, in uariisq; egie de necessitate incarnationis ad satisfactionem pro illo, discicimus de ea disputantes controuersia prima, de incarnatione.

3. Dogmate hoc statuto, uidendum est, quibusnam bonis seu donis, in quibus conditi sunt, ad intellectum spectantibus Dæmones prætulerunt: sunt autem dona, in quibus creati Angeli sunt, uel supernaturalia, ut fides habitus, & actus, uel naturalia, ut habitus, & actus naturalis scientiæ, & circa habitum supernaturalem fidei, actumque eius supernaturalem: Cæterum cum Dominicanis Thomistis prima parte, quæstione 64. articulo primo, censent fidei habitum nullatenus in Dæmonibus damnatis, uel aliis manere consentiunt ex schola iesuit. nostra Thomistica: Valentia ad eundem articulum, d. 15. punct. 1. §. *Altera est cognitio*. §. *Posterior pars patet*. Ariaga d. 25. sectione quarta, numero 22. §. *Circa supernaturalis uero*, & uidetur conclusio sancti Thomæ ibi: cum autem uideatur Iacobum capite secundo sue epistolæ fidem Dæmonum illis uerbis tradere. *Dæmones credunt, & contriti sunt*, aiunt: fidem quidem habere, non autem supernaturalem intellectu ob mortuum formale reuelationis Dei, sed adquisitam, & naturalem, ex miraculis, quibus de ueritatibus reuelatis, uel aliunde conuincuntur, ut credant. Aduertit autem Sanctus Thomas recte multo pauciora fide præfata credere, quam crederent, sed damnati non fuissent, sed stent in ueritate, & saluarentur, quod quidem indubitatum Theologis est: plura enim, inquit Sanctus Thomas, tunc eis reuelarentur Beatis, quam damnatis reuelantur, quoad naturales habitus, & actus scientiæ docet Sanctus Thomas eodem articulo, nihil esse Dæmonibus detractum, quem sequuntur citati omnes, ualque in eius art. explicatione, & communiter Doctores, tanquam sententiam expressam Dionysij Areopagitæ 4. de diuinis nominibus scribentis. *Data sunt Dæmonibus aliqua dona*, (scilicet naturalia) *qua nequaquam mutata esse dicimus, sed sunt integra, & splendidiſſima*. Subdunt rationem S. Thomæ. & alij: quia, cum natura angelica simplex, & indiuisibilis sit, nihil auferri ab ea potuit aliquo eius naturæ remanente, ut ibidem docet Dionysius. Et uero integræ persistenti debita ipsius naturali iuri, & exigentiæ sunt præfata scientiæ tum habituales, tum actualis dona, quæ idcirco naturalia sunt, & vocantur: in hac uero ratione aliquid discursu suo addunt Theologi sententiæ, & menti Dionysij, qui solum loquitur de natura ipsa angelica, cum suis naturalibus, & intrinsicis facultatibus, quas ipsi realiter identificatas in eis supponit alioqui nihil eius argumentum de simplicitate probaret: siquidem coniunctum hoc naturæ angelicæ, & potentiarum naturalium realiter ab ea diuersum, quid simplex non est. Confirmatur ex alia eiusdem ratione eodem c. subiuncta: quia inquit, *qua per naturam sunt incorruptibiles, per peccatum non corrumpuntur*. Habitus

autem cum intellectus tum voluntatis, scientiæ v. g. per habitus contrarius, puta errores corruptibiles naturaliter seu per naturam sunt, vii. & boni habitus per peccatum, quod notavi, vt ostendam textum interpretationes bona vt alunt fide ab vno, ex vno ab aliis nullo examine, vel exiguo, & cursim acceptas transferendi, & sine examine sequenti genium esset duæ hæc difficultates, decise hæcenus dictis manerent.

4. Dico tamen primo, habitus supernaturalis fidei, est in demonibus ita censui vbi primum in dubium hoc incidi ob fundamenta subicienda. Scholasticorum vero aduersantium accurata lectione amplius iudicium meum probat: cum fundamento præcipuo minime ab eis satis fieri videatur, debilibusque eos in oppositum iudicium induci. Sed præcipuos huic conclusioni tuendæ animos nobis fecit Silmeron noster seculi proximi Theologus facile Princeps in epistolam Iacobi. d. 3. post med. ad ea verba. *Demonet credunt, & contremiscunt. S. idem tamen, vbi eam confirmat.* Quidem, et si sanctus Thomas citato loco, ac rursus, 2.2. quæst. quinta, articulo tertio doceat: demones fidem Theologicam ex fidei habitu & formaliter ob Dei testimonium non habere, sed solum ex natua intellectus perspicacia, qua Dei opera, & miracula viuidius penetrant, & vident argue ob illas, tanquam media, ex quibus discuntur, & reuelatas veritates discursu pertingunt, & reuelatis ipsis assentiuntur; tamen postea, quæstione octaua, articulo tertio, Iacobi textu actus, fidei Theologicæ actum, & habitum demonibus concedit. Vasquez noster, tomo secundo, in prima parte, quæst. 64. artic. 1. in eius explicatione dubius videtur manere huius difficultatis decisionem remittens ad 1. 2. q. 5. a. 2. Vbi ea de re nihil. Alitmo autem illum nostræ conclusioni assensisse: siquidem rationem à Iacobi textu efficacissimam pro nostra conclusione toto eius robore, & postremo loco adhibet. Est autem ratio ex his verbis epistolæ Iacobi, capite secundo, num. 19. *Tu credis, quia vnus est Deus, benefacis, & demones credunt, & contremiscunt,* quæ addit in illius confirmationem, quod prædixerat, numero decimo. quarto. *Quid proderit fratribus mei, si fidem quis dicat se habere opera autem non habeat? numquid fides poterit saluare eum?* ac statim exemplo appositissimo subiuncto concludit, num. 17. *fidem, sine operibus ad iustitiam, vitam spirituales, & salutem insufficientem esse; Sic & fides, si non habeat opera mortuus est in semetipsa.* Verbis autem rectis insufficientiam hanc fidei, sine operibus ad spirituales vitam, & salutem confirmat, num. 19. efficaciter secundo ex fide demonum. Cum autem dogma hoc à Iacobo, ne aliquis putaret sola fide Theologica, ob Dei testimonium habita iustificari saluandisque homines esse, mi ab ea deherent (vt nunc hæretici blaterant, atque à nascente Ecclesia, prauis aliquot Christiani iactabant) statuatur, de fide plane Theologica demonum supernaturali, eo supernaturali habitu, & ob testimonium, & reuelationem diuinam habita loquitur. Alioqui nil probaret, si de naturali eorum fide loqueretur: dicerent enim hæretici fidem, quam se sola, & sine operibus sufficientem, ad iustitiam, & salutem prædicabant esse supernaturalem, & Theologicam (de qua Paulus ad Rom. 5. perperam tamen ab eis intellectus) non autem illa demonum naturalis, quæ, non solum sine iustitia, & salute, sed cum æterna eorum damnatione esse potest: quare male argueret Iacobus, quid plura loqui eo loco Iacobum de fide demonum supernaturali, & Theologica de qua Paulus loco citato (quem illico hæretici pro errore præfatio arripuerunt, & nunc etiam eius erroris Sectarii detorqueunt) asserit Aug. t. 4. lib. de fide, & operibus eum errorem referens & confutans, capite decimoquarto, circa med. scribens. *Quoniam ergo hæc opinio, de sufficientia fidei solius, sine operibus ad iustificationem, & salutem, Tunc fuerat exorta alia Apostolica epistola Petri, Iohannis, Iacobi, Iude contra eam maxime dirigunt intentionem, id quod, & Paulum, ad cuius textum hæretici offenderant, docuisse ad Galatas, 5. num. 6. & 1. Corinth. 13. numer. 1. deinceps ostendit August.*

5. Sed de Iacobi textu, quem pro nostra conclusione

expendimus, præclarissima hæc addit Augustinus sub eius capitis finem. *Iacobus autem, tam videretur infirmus est is, qui sapient fidem, sine operibus valere ad salutem, vt illos etiam Demonibus comparat dicit: Tu credis, quoniam vnus est Deus, benefacis, & Demones credunt, & contremiscunt, quid videris, breuiter, vehementius, dici potuit, cum, & in Euangelio legimus hoc dixisse Demonem cum Christum Filium Dei confiteretur, & ab illo corripitur, quod in Petri confessione laudatum est? Nil videtur pro supernaturali, & Theologica Demonum fide à Iacobo, eo loco asserit firmius asseriri posse, vel illustrius: quare paucis ex Iacobo ad suum intentum intercalatis concludit August. *Quæque falluntur, qui fide mortui, sibi vitam præparant pollicentur? Vrgentius adhuc de fide supernaturali Theologica, & ob Dei testimonium textu præfatio, & contextu toto, ex quo contra memoratos Hæreticos Iacobus agere cepit, & offendere fidem sine operibus mortuam esse, & insufficientem ad salutem illum locum probatur, ex immediate subiunctis numero 10. Vbi autem scire, & homo inanis, quoniam fides, sine operibus mortua est. Abraham Pater noster natus ex quibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super Altare: vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius? ex operibus fides consummata est? & sapientia est? scriptura dicens: credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Abraham vero fides, quam in exemplum adducit Iacobus supernaturalis, & Theologica fuit, certo, & ex hoc: ergo & Demonum fidem, quam immediate ad idem intentum adducit, supernaturalem intelligit: maxime, cum naturalis, eius intentio non inferuit. Quod autem aduersarij aiunt: fidem, supernaturalem spei, & charitatis actibus natura sua inferuit, quare in Demonibus damnatisque aliis, quibusvis in quibus spei & charitatis, neque actus, neque habitus sunt, neque videntur, nullo titulo, aut fructu, vt sine habitu fidei possit permanere: leuissimum est: quia non solum spei, & charitatis actibus habitus fidei inferuit: imo vero immediate, non inferuit eis actibus sed solis actibus fidei: qui, & sunt, & continuo, & necessario erunt in Demonibus per æternitatem, in grauius, durissime supplicium condempni, seu tristicium de æterna sua infelicitate, finitus, certissime, quam euidentia discitur, aut videretur, ex reuelatione Dei euidenti ipsis nota per fidem diuinam supernaturalem credita: sicut, & ex fide æternæ beatitudinis Angelorum, & hominum saluandorum odio Dei ac illorum, & inuidia perpetua discernuntur.**

6. Dico secundo: Habitus scientiarum aliquot naturalium Demonibus imminutus esse videtur probabilis: conclusionis huius in terminis nullum vidi Patrorem: et si ex grauium Doctorum circa difficultates alias scientiarum Theologico discursu recte colligi videam, vt iam ostendam; sed tamen nulli, ne linguis tantis quidem, Theologicæ censuræ conclusionem subiacere etiam absolute prolata. Certum mihi est: cum nec proxime, nec remotissime fidei dogma tangat, aut probabiliter tandem concutiat: sed solum philosophicis rationibus probanda, improbandaque sit: quod si verosimilibus probetur Doctorum, ex minus verisimilibus aduersantium, authoritat debet prævalere. Maxime cum numero tertio post medium eam menti, & sententia Sancti Dionysij (cuius in his, quæ ad Angelos, & Demones spectant præcipua ex Patribus authoritas est) nullatenus aduersari ex instituto ostenderimus, & cursim notauit Arriaga citata lectione quarta, numero 20. §. *De panis præcipua sub fine.* Probatur primo conclusio, quia Deus infundit Demonibus, æt damna cum habitus, tunc actus æternos circa obiecta plura naturalia ipsis molesta, quæ nec sunt, neque erunt, quibus continuo cruciuntur, atque ipsa habitibus, & actibus scientia naturalis, quoad ipsa imminuitur, & corrumpitur: ergo scientia naturalis Demonum, & damnatorum, ex parte saltem imminuta est, & corrupta antecedens est. Manifestum in secundo d. 28. articulo primo, dubio secundum, conclusione prima & secunda, nostri Vasquez t. 2. d. 90.

d. 90. n. 11. & 12. & 3. p. d. 61. num. 59. Patris Huitido de fide d. 18. sect. 6. num. 54. Ludouici Torres de fide. d. 3. dub. 3. §. *monuendum* & §. *argumentum vero secunde* & §. *ex his*. Ripaldæ r. 1. de ente superatur. d. 59. sect. 1. §. 1. fine. & Arriaga supra à nobis relati, & consentiunt Recentiores docti memorati à Ludouico Torres ubi proxime dub. 4. §. *De præsentis controversia*, quibus adde Doctores asserentes Deum se solo posse species impressas obiecti non existentis potentis infundere, ac subinde visionis, indeque orti accessus falsi Ita censent fieri à Deo apparitiones Christi Domini in pueri, vel crucifixi, vel resurgenti &c. in Eucharistia Sanctus Thomas, tertia parte, quæst. 76. articulo octauo, & in 4. d. 10. artic. 4. quæst. 2. & opusc. 78. c. 11. Scot. in 1. d. 3. quæstione quarta, §. *De rebus*. S. Antonin. tertia parte, tractatione quarta, capite decimoquarto, Paludan. in 4. d. 10. cap. 1. S. 2. d. 1. quæst. 1. articulo tertio, victoria relectione de Eucharistia. num. 64. Ledesma. 1. p. quæst. 14. vltim. Molina. quæst. 55. artic. 2. d. 2. m. 1. quos refert, & sequitur Ludou. Torres citat. dub. 4. §. 1. Eam sententiam communem aliorum Theologorum testatus, magis autem species propria, & clare representantes obiectum non existentem in erroneos actus apprehensionis & iudicii, quam habitus naturales per accidens à Deo infusi erronei insunt: habitus enim ad eos inclinant tantum potentiam, quam non inclinant solem, species, sed determinant. Amplius autem, quam in antecedente assumimus, docent Caletan. & Banez apud Lud. Torres citato dub. 4. §. *in præsentis* & ille enim in librum 2. Reg. cap. 12. & 16. ait mendacij causam, vt peccat: non vt mendacij, Deum esse posse: Banez. in 2. 2. quæst. 1. artic. 3. cum aliis relatis presso nomine à Ludou. Torres dub. 3. §. *Circa alteram* sub med. docet habitum fidei supernaturalem, & à Deo solo proinde effectum, posse esse causam falsi assensus. Secundo probatur conclusio ex communi Patrum, & Theologorum doctrina asserentium: Propter parentem nostrum Adamam ob peccatum admittit non solum spoliatum donis supernaturalibus status innocentie fuisse, sed & in naturalibus fuisse vulneratum, & imminutum; tamen iure nature integra illa omnia seruari deberent: quia nimirum pene debitum, quæ in mortali illo fuit, insunt in Deo ad puniendum, ac se de iniuriis vltimendum; ei debito respondens naturalis illi iuri, & exigentia præstare: quo aduersus sententia fundamentum euerteretur. Ad hæc: habitus scientiarum naturalium Angelis instanti creationis per accidens à Deo infusi, & quoad modum, supernaturales, non fecerunt, atque in Adamo pro instanti creationis fuisse, quos tamen ob peccatum magnam salutem, imo vero omnes amisit: quia in Dei donis, & nature indebitis censentur. Ac deam Ezechiel. 28. n. 17. pro hac conclusio dicitur, *Elevatum est cor tuum in decore tuo: deridisti sapientiam tuam*, scilicet in superbia illius peccatum, in decore tuo. Cum hoc autem sit eos veritates omnes naturales, circa quas erroneos habitus, & actus in peccatum à Deo non patiuntur, cognoscere absolute posse, meliusque, quam homines de præteritis presentibus & futuris censere, discernere, & coniectari, vt est ipsorum intellectus, qui ipsorum naturæ in ipsa identitate, ac subinde imminutus nusquam fuit, actior, perfectior, & humano vividior, quod satis insinuant Augustinus, & Isidorus apud Soar. capite sexto, numero tertio.

8. Circa ea, quæ ad penam damni spectant, recentenda non brevis controu. orta apud scholasticos, præsertim Recentiores, est: sed longior, quam par esset, partium duarum Vasquez. d. 242. capite secundo, & Soar. supra cap. 5. & 3. p. 4. d. 13. sect. 2. qui docet tristitiam, & dolorem demonum, de gloriæ, & aliorum bonorum priuatione à demonibus cognita oriundum, ad penam damni pertinere, non sensus quia ex obiecto, & malo priuatiuo prouenit; ac pena sensus solum fit, quæ ex obiecto, & malo positiuo, & in re præsentem ab igne in Angelis oritur, de quo his nobis cum ipso quæstione tertia, cert. 1. numero quatto, refertur sententia alia à nostro Arriaga, sect. 3. §. *Scotus* & alij, & à Soario, cap. 4. asserentium: nullam esse damni penam in demonibus: quia priuatiua etiam obiecta, & mala, quovisque cognita tristitiam, & dolorem ipsis ingenerent mala ipsi-

sis, & pœnalia, seu pœnæ non sunt. Cum autem pœna sensus demonum, nil aliud sit, quam tristitia, & dolor de quouis obiecto ab eis percipiatur sit sane, inquit, omnem damnationem pœnam sensus pœnari esse, ac damni nullam. Sed hæc sententia, vt refertur, nullum habet auctorem: siquidem, nec Scotus relatus ex 4. sententiæ. d. 50. quæst. 1. & 4. conclus. 2. nec Vasquez nomine suppressio simul ab eodem citatus tale quid docuit. Et de Scoto fatetur merito Arriaga num. 14. §. *Dico secundo*, & constat ex eius textu, & sententia fideliter relata à Vasquez citato, capite secundo, §. *Mibi vero probatur*, de ipso autem Vasquez. Ex eodem paragrapho constat penam damni in ipsa priuatione bonorum ob peccatum inflicta ante eius cognitionem, & inde ortam de illa tristitiam, expresse fieri quam in instantibus, quibus nulla de bonorum spiritualium priuatione cognitio, ne dum sensus, & tristitia, recognoscitur admittit, etsi malum aliud §. *Aliud autem malum* immediate esse neget, quod pendet à cognitione: nimirum id quod male (vt & Scotum) intellexerunt qui cum pro sententia proxime relata citant: quasi doceat mala alia, & obiecta, de quibus tristamur quovisque ex eorum cognitione dolemus, ac tristemur, mala non esse; ac proinde, cum tristitia & dolor omnis in penam peccati incussus pœna sensus sit non esse nisi penam sensus in damnatis referuntur docuisse.

8. Sed multa intellectus obnubilatione, aut cæcitate, opus est, vt sic Vasquez intelligatur, siquidem §. *Mibi vero*. Citato penam damni in sola priuatione bonorum ob peccatum absque vilo eam patientis sensu, cognitione, dolore, aut tristitia, sitam esse docet ac probat. & immediato §. citato, *Aliud autem malum* vniuersum de omni obiecto, disconuenienti subiecto, siue priuatiuo, siue positiuo, ait, *omne obiectum carnis, dicitur asserere penam sensus quatenus asserit tristitiam*, & qui illam patitur, ex sensu pati dicitur, quatenus tristatur: quare irritio, & minus bene perfecta Patris Vasquez doctrina, Soarium etiam nosse, laborat citato capite quinto, numero quatto, vt quasi contra ipsum ostendat obiecta de quibus tristamur, non ideo esse nobis mala, & disconuenientia, quia de eis tristamur; quin potius ideo nos de eis tristari, quia illa in se, & ac de se mala, & disconuenientia nobis sunt: quod Vasquez de malo priuatiuo, & damni semel asserit ac iterum de omni malo, siue priuatiuo, siue positiuo solumque citato, §. *Aliud autem* contendit & ostendit contra Soarium neutrum malum ad penam sensus pertinere, nisi, quatenus à damnatis tristitia ac dolore, ex eorum cognitione sentitur; vt quod sui infirmitas erat tristitiam, etiam ex probatione bonorum cognita à demonibus, & damnatis perceptam, æque, ac conceptam, ex malis positiuis inflicta ad penam sensus non damni, pertinere: quare sic eum paraphum, & intentum conclusit. *Hinc constat omnem tristitiam, etiam de pena damni, ex cognitione ortam esse penam sensus; aut oportet aliam diuisionem ex proprio cerebro excogitare*. Ne ergo, in re per se nota, sermo, aut quæstio longius à nobis, ab aliis, ve deinceps trahatur censendum est diuisionem pene demonum, & damnatorum, quorum pœnæ, in penam sensus & damni ita apud Theologos omnes statam, statamque fuisse, vt nemo hæc de ea dubitaret; ac proinde, Scotum & Vasquez non nisi male intellectos pro opposito referri potuisse: atque omnes subinde contra ipsos Soarij, & aliorum impugnaciones falsæ intelligentiæ illorum inuiri, & impugnatores equiuocatione laborasse, Censendum secundo Vasquez nostrum optime, contra nostrum etiam Soarium euicisse. Sensus enim, pœna in demonibus non, nisi in spirituali sensatione, vt sic dicam, siue sensu, qui doloris, & tristitiæ, seu, quod idem est, fuge, & auersionis appetitus spiritualis, & voluntatis Angelicæ de malo, & disconuenienti obiecto, sibi aliquo modo coniuncto, & præsentiv, talique cognito esse potest: atqui de malo priuatiuo, & quod Angelo adest, & aliquo modo coniunctum, & cognitum ab ipso est sensus hic, seu doloris, & tristitiæ, seu fuga & auersio voluntatis in demonibus æque, ac de malis positiuis adest, imo maior longe de malo priuatiuo gloriæ quam de positiuis reliquis, quæ in peccati penam à Deo ipsis infliguntur, ergo de pœna damni penam propriam, tristitiæ, & doloris pœnam, quam solum, possunt, sensus demones patiuntur.

CERTAMEN II.

De iis, quorum priuatione ex parte voluntatis damnati demones puniuntur.

Priuatione donorum Dei ad voluntatem spectantium, qua damnati demones puniuntur, non una quidem, sed pro donorum Dei diuersitate multiplex est. Alia enim est donorum, quo ad substantiam, supernaturalium & quoad substantiam, supernaturalia, quaedam habitualia sunt, ut spei & charitatis, habitus, ac reliqua, quae Spiritus sancti dona nominantur: alia vero actualia, ut Dei super omnia amor, & spei Theologicæ actus, ac reliqui ab Spiritu sancto donis præfatis natura sua oriundi, in donis vero naturalibus, quo ad substantiam ad voluntatem atinentibus, quædam sunt naturalia, quidem, quoad substantiam, & modum; alia vero, quo ad modum supernaturalia, quia, etsi naturaliter acquiritur, & haberi ab Angelis ante statum damnationis potuerint; ast supra naturalem eorum virtutem, exigentiamque donata à Deo sunt. In his censetur habitus virtutum moralium quos Angelis in creationis instanti per accedens à Deo infusus dicebamus. Id, quod verum etiam est, etsi virtutum moralium actus, nec supernaturales, quo ad modum adhuc, sunt, nec auxilium gratiæ supernaturalis, quoad modum, iuxta Soriani, & affectualem sententiam requirant, contra Vasquez, & discipulorum, nostramque sententiam: eorum quippe habituum omnium infusus instantanea inexpectatis actibus; quibus illi progignantur, supra exigentiam, & virtutem naturæ est; ac proinde supernaturalis, quo ad modum est.

2. Omnibus donis habitualibus supernaturalibus, quoad substantiam ad voluntatem spectantibus, concors Doctorum, & Theologorum omnium Catholicorum sententia est damnatos demones priuatos esse: ij enim sunt gratiæ habitus spei, & Charitatis seu amoris Dei super omnia, quæ supernaturalia, quoad substantiam, necessario, & essentialiter, cum nostro Vasquez, & aliis censui semper. Ratio est, pro habitibus Charitatis, & spei. Quia Dei gratiam habitalem naturaliter consequuntur, de gratia enim habituali, tam certum est eos esse priuatos, atque esse in mortali, atque demones, in statu damnationis, gratia habituali priuati à Deo in perpetuum sunt: ergo, & habitu supernaturali spei, & charitatis, ex quo primùm damnati demones sunt priuati fuisse. Probatur consequentia, quia sublata radice, & causa naturali, vel physica, vel intentionali, & motiua, cuiusmodi gratia habitualis habitum spei, & Charitatis est, efficiens, & fructus perire connaturalissime prouidentia, est: iuxta quam conclusiones questionum de facto in bona, & cordata Theologia sunt statuenda. De habitu vero Charitatis, si iuxta Doctores non paucos, habitus gratiæ realiter identificetur, de quo t. i. de ente supernaturali controu. de gratia habituali, & formaliter iustificante, facile, & speciatim suaderetur: in ea quippe sententia, nec de potentia Dei absoluta, cum perpetua priuatione habitus gratiæ demonum damnatorum Charitatis habitus poterit magis, quam idem, cum sui negatione consistere. Nec valet habitum spei in hominibus viatoribus amisso habitu, gratiæ per mortale nihilominus permanere, & in viatoribus adhuc demonibus permanisse: id enim non connaturaliter naturis horum habituum attendentis vsu venit, sed status viæ, in quo ad sperandum veniam mortalis patet via, atque ad penitentiam, qua mortale aboletur iustitiæque, & salus æterna obtineatur recursus; quibus in statu damnationis damnatis omnibus, tam malis Angelis, quam hominibus via oclusa est, & aditus præclusus: ex quo statim rationem tertiam pro nostra conclusione deducemus n. 4.

3. Nunc probatur secundo conclusio, & confirmatur

ratio præcedens: quia eiusmodi habitus dona Dei gratuita, & supernaturalia sunt, & quibus determinate demones damnati per mortale, æternæ duraturum, se reddunt in æternum indignos: ergo attentio hoc solo iure Diuino, quauis etiam exigentia creata conseruationis eorum habituum adstante, demones æternum damnati deberent eis habitibus spoliari. Vergetur, quia non solum non adstant creata aliqua exigentia conseruationis eiusmodi habituum; sed adstant exigentia, ut non conseruentur: cum absit gratia, à qua, in conseruati etiam, hi habitus, ut pote ipsorum radice, connaturaliter, & connaturali prouidentia, & conseruatione pendent, in qua debent, quandiu sunt, & fuerint, conseruari. Dices habitum fidei (ut diximus cert. 1.), damnati etiam demonibus, etsi supernaturalis, & gratuitum Dei ipsi offerunt, & infusi perpetuo futuris, donum sit, æque, ac spei, & charitatis habitus, eoque titulo positum perpetuo debitus perpetuo inimicis, & positum indignis, conseruari: ergo non obstante iure positum Dei offensi priuandi demones damnatos habitu spei, & Charitatis, & à gratia habituali distinguatur, & positum in dignitate illorum, ut his priuentur, priuandos de facto male iure probabitur. Negatur consequentia, quia ius hoc Dei infligendi penas demonibus est, & dignitas in his eas patiendi, & quamuis deesset fidei habitus, minor tamen poena eius priuatio foret; quam eius conseruatio, ut Deum vindicem suorum delictorum perpetuum credant, odioque in ipsam, rabie, & melioris fortunæ desperatione taseant, & contemiscant: quare habitus eius conseruatio demoni non est gratia, nec gratuitum Dei donum, sed maius, quam eius priuatio supplicium. Charitatis autem, & spei habitus (solum doni gratiæ supernaturalis Dei rationem haberet, si in demonibus damnatis seruarentur, cum nullo actus quibus demones absolute nedum magis, quam eorum priuatione crucientur possint habere: quare à conseruatione habitus fidei, ad conseruationem reliquorum habituum, supernaturalium, vel contra ab horum priuatione in penam damnatorum demonum ad illius priuationem nulla paritatis ratio inuenitur.

4. Dicendum est secundo, nullus actus supernaturalis spei, & charitatis habitibus supernaturalibus respondens, adesse aditit vnquam demonibus damnatis. Est omnium Theologorum conclusio. Ratio prima, quia deficientibus habitibus, qui eorum actuum principia connaturalia, sunt, ut connaturaliter eliciantur, demonum voluntas, non est, in actu primo adæquate, & complete, ad eos actus, ex parte sua constituta: ergo neque concursus ex parte Dei, per omni potentiam suam applicationem præparatus est, ex decreto concurrenti necessario, & connaturali: ergo in naturali prouidentia actus spei, & Charitatis voluntati demonum est impossibilis: ergo de facto nullus eorum demonibus damnatis adesse vnquamve aderit. Consequentia est legitima: quia in questionibus de facto, ex connaturaliori rebus prouidentia, ubi de opposito ex scriptura, & Patribus non confliterit (ut hic non constat) decidenda sunt, ut nuper dicebamus. Confirmatur, quia præparatio omnipotentiæ extraordinaria, & supernaturalis ad concursum Dei, ut causæ particularis loco habitum ad eos demonum damnatorum (scilicet æternum ignem) Dei immicorum actus tantum gratiæ continet, ut non, nisi irrationali discursu, reuelatione seclusa, asseri possit, maxime, cum ij actus toti ingentia à Deo beneficia sint, & penarum, quibus à Deo damnati, & æternum sunt, quam magnum leuamen. De actu Charitatis supernaturalis Dei super omnia, cum secum iustitiam, & amicitiam Dei, vel asserat, vel imbibat salus fidei dogmatibus pluribus nequit damnatis, adhuc instantanea concedi, nitatis futuræ particula, adhuc instantanea concedi. Actus vero spei cum penæ virtutisque damnatis demonibus innotescat, non solum euincitur ab eis exclusus, sed eis impossibilis. Porro ex eius conclusionis probatione, vltima probatio efficax desumitur pro conclusione priore: cum habitus supernaturales, ac nunquam future lege status damnationis nullam, ac nunquam future sunt otiose, ac vane in eo statu damnationis reliquerentur.

5. Dicendum

3. Dicendum est tertio. Nullus habitus supernaturalis, quoad modum solum, & naturalis quoad substantiam. Demonum damnatorum voluntati resistens fuit, sed ab instanti damnationis fuerunt, eis in penam privati: sunt autem hi habitus voluntatis supernaturalis, quoad modum solum, qui actibus voluntatis repetitis acquiritur demum naturaliter possent; ea vero actuum repetitione ex qua connaturaliter progredientur, non expectata in instanti creationis infusi à Deo Angelis sunt, ac proinde per accidens infusi, quia adquisibiles absolute de se, solent à Theologis appellari: in quibus virtutum moralium habitus, voluntatibus Angelorum infusi simul ac creati fuerunt communiter numerantur, conclusionis nullam Patronum, vel aduersariorum possunt referre, quia neminem ea de se disputantem vidi, sed solum de potentia, vel impotentia absoluta demonum, ad bene operandum moraliter quæ abque eis habitibus lapsa absolute consideret. Probat: quia eiusmodi habitus supernaturales, quoad modum solum, & per accidens infusi ex speciali Dei gratia, & supernaturali providentia collati, & infusi Angelis fuerunt: ergo possunt indignis per mortale, ac toto via tempore in illo obtinere, ac demum in statu damnationis perpetuo obtinuisse inimicis indiguissimis suis debuerunt à Deo in penam asserri, quod argumentum vim etiam habet, & si alia quævis naturalis exigentia perdurandis in eis habitibus per accidens infusis titulo naturalis exigentia ad vicius perdurandum, quamdiu contrarium fortius abest, quam omnibus permanentibus natura sua creatis, (vt hi habitus sunt concedimus) cogitur: qui titulus iuris Dei offensus erga perpetuos suos inimicos viti naturalis exigentia viciis perdurandi fortior longe est. Vnde destruitur, quam si oppositi habitus incensibilis adessent, qui naturalissime eorum destructionem exigentes, & obicerent. Confirmatur: quia cum eorum habituum, quoad modum supernaturalium infusio, & prima absoluta existentia ex qua viciis perdurandi vis ipsius continetur, & beneficium Dei citra ullam naturæ exigentiam fuerint. Demonum in Deum odio, & ingratiudine iurata causa sunt, vt iura omnia ciuilia, quæ ex gratia, & beneficio alicuius, siue per legatum, siue per promissionem, siue per donationem gratuitam inter viuos explorato odio, & ingratiudine in benefactorem iritantur, siueque iure. Et factio ipso caduca vnde patet disparitas ad habitus, moralium virtutum, & scientiarum, si quos breui illo spatio via Angelicæ à Dæmonibus acquisitos ante, vel post primum peccatum aliquis contendat, & ipsis in inferno consecrari, quorum tamen beatum satis firmo fundamento dicitur.

6. Quarto dico. Actibus virtutum omnium moralium demones ac damnationis initio in perpetuum in penam à Deo sunt privati. Est omnium Theologorum conclusio excepto Durando, qui questionem de facto, quoad actus virtutum moralium, non reigiti, sed de absoluta potentia, aut impotentia demonum damnatorum ad eos eliciendos (de quo inferius) potentiam bene operandi ipsi (vt ibi referemus) absolutam, & antecedentem concedens, eam vero potentiam absolutam moraliter quare, & actus omnes virtutum moralium negat. Ex aliis vero, qui eam absolute concedunt, secus cætorum dux, in 4. d. 51. q. 1. a. 5. omnes actus eorum demonibus negat damnatis cui in hoc consentit. Antistodorenus, 2. summæ tract. 2. c. 7. q. 1. S. Thom. 1. p. q. 64. a. 2. ad 5. S. Bonau. in 2. d. 7. p. 1. a. 1. q. 2. Marfil. in 2. q. 5. a. 3. opin. 4. præsertim solutionibus argumentor, qui locis citatis de actibus solum, non de potentia, vel impotentia absoluta demonum ad eos in statu damnationis eliciendos loquuntur: eidem conclusioni adhaerere ceteri scholastici præter Durandum, qui de actibus non egit, sed de absoluta potentia & Bassolidem infra citandum. Quare oppositum absque temeritate asseri nequit. Vocantur vero actus virtutum moralium, actus vndequeque boni, & honesti, nullo prauo fine, vel motu elicti, aut circumstantia vitiati prauos enim, & vitiatos aliunde, & si materialiter virtutum moralium, ab ethicis Philosophis exercitatum (vt aiebat Augustinus aliique Patres, & scholastici plures) dubium non est demonibus, etiam in statu damnationis adesse. Probat conclusio, quia eiusmodi actus moraliter boni, & si ab impiis, & inimicis facti, neque gratiæ, &

vite æternæ condigne meritiui, bonum quid morale absolute sunt, & à bonis cogitationibus, & si non gratiæ supernaturalis, quoad substantiam, congruis tamen, & habitibus boni absolute operis moralis effectum ex Dei providentia dispositis proveniunt: ad cogitationem autem congruam, & habituum effectum operis moralis, absolute boni, providentiam, nulla naturæ exigentia, ac iure Deus tenetur; ergo eorum providentia ultra, ac præter naturæ debitum in Deo erit, ac subinde, & bonum opus morale, quod in bona illa cogitatione, tamquam in radice à Deo providetur, & donatur: & si bona veto illa cogitatio, & bonum opus inde ortum, nihil supernaturalitatis, & conducentiæ ad iustificationem, & vitam æternam habeat, nec posse (quod falsum est) admittamus, ac proinde omnino naturale vtrumque sit: aut, cum bonum moraliter absolute honestum quociens illa sit & ad illud conducent, seu illud deinde congrua cogitatio dari à Deo non solum indebitum, sed contra pænale debitum demonum propriæ voluntatis peccato, & suæ libertatis, & gratiæ supernaturalis abusu damnatorum, incredibile est, dixi propriæ voluntatis libertatis, & gratiæ supernaturalis abusu, vt infantibus, sine baptismo decedentibus locum post iudicii postremi diem bene moraliter operandi faciliorem relinquam, sitam cogitatio congrua, & effectus omnino etiam, quoad modum naturales, ac non supra; sed præter naturam sunt: illi siquidem non physico propriæ voluntatis abusu; sed alterius, nempe Adam peccatorum.

7. Vigetur ratio quia, vt bene Vazquez, (quem cum multis sequor) cogitatio congrua ad opus, quodvis bonum morale gratia Dei supernaturalis, quoad modum, nec solum præternaturalis, est, atque ad vitam æternam conducit: cum operis boni moralis (ex quo gratiam primam: Et initium prædestinationis, ex purè naturalibus à nobis inchoari Semper lagiani docebam) Augustinus, & concilia illud ipsum initium, anulumque boni operis moralis Deo à nobis oblati, ex gratia per Christum, & supernaturali (quod vt minimum de supernaturalitate, quoad modum intelligi debet) necessario provenire definierunt. Probat etiam loco citato. S. Thomas argumento, sed contra ex illo Psalm. 71. *superbia eorum, qui se oderunt ascendit semper*, quod de damnatis intelligendum monet. Potest item probari ex illo Iob. 10. n. 22. *ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*: Quod de inferno, & statu damnationis communiter intelligitur; esset autem ordo aliquis, si ibi aliqua esset honesta absolute moralis operatio. Confirmatur ex Innocentio 3. Gregor. Magn. Ignatio Martyre. Faigentio, Prospero recitatis à Soario, lib. 8. c. 8. qui potentiam, etiam antecedentem, boni operis moralis negat demonibus damnatis videntur, quæ contra conclusionem hæc opponi solent, soluit. S. Thomas loco citato; tam & si aliqua ex principis, quibus non satis assentior. Ad demonum fidem actualem ex illo. *Dæmones credunt & contemunt*, quam naturalem ac non ob diuinam revelationem esse putat, sed ob signa miracula & effectus alios, ex quibus euidenter, ac necessario demones, quare & absque ulla honestate assentiantur, consequentius (fors etiam vero similis) ad nostra principia respondeo eum assensum fidei supernaturalis, & ob Dei testimonium, ac revelationem demonibus euidenter notam esse (vt ostendi certam. 1. a. num. 4) ac subinde necessarium, nec præ affectioni libere voluntatis demonum subiectum, ex quo honestatem trahere assensus ille fidei posset. Obijcit. 2. damnatorum actualis poenitentia toto capite sapientiæ descripta, & assata cruci actuum saltem inferni acerbitate extorta, quæ bona est, ac nostræ iustificationi in sacramento sufficiens. Respondet optimè S. Thomas hunc, & alios actus demonum damnatorum esse aliunde vitiatos: & de hoc satis constat ita esse extortum acerbitate extortum vt iobitiam habeat negationem doloris de peccatis, quia offensæ Dei sunt, imo vero gaudium de eis. quia Deum, tot, tantorumque cruciatuum auctorem (quem obinde pessime tunc oderunt) offendunt. Opponitur tertio, Epistolæ ille dices adeo Lucæ. 16. de fratrum salute, etiam in inferno sollicitus: & pro ea apud Abrahamum advocatus, de quo Chrysostomus homil. 4. *Vide quam mansuetus*

tum (id est mitem, ac misericordem) culpa illum red-
diderat, sed certe, essi eos Patres, nec admodum
paucos, nec autoritate aliis posteriores citatos, à
nostro Maldonato ad illud caput, versu decimo nono,
(in quibus Chrysostomus ipse homilias de Lazaro qua-
tuor, & alibi frequenter) afferentes totum, quod de
Diuite, & Lazaro ibi refertur non historiam, sed pa-
rabolam esse, non sequar; tamen historiam superad-
ditam parabolam (ut tragicomœdis vsu venit) collo-
quio toto non historiam à Christo Domino induci
censo, cum nostro Maldonato ibi, & versu vigesimo
septimo, & vigesimo octavo ex Iustino, & quoad quin-
que fratres ex persona diuitis in eo colloquio memora-
tos ex Augustino, lib. 2. quest. Euangelicar. & Chrysost.
homil. de Diuite.

8. Imo & aduers. 22. Factum esse autem, ut mo-
reoretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum
Abrahæ; mortuus est autem, & diues, & sepultus
est in inferno: rectè idem Maldonatus censet, ad po-
strema verba de diuite sub paragraphi finem. Loquitur
enim textus de utroque, quasi toti, corpore nimi-
rum, & animo constantes, alter in sinu Abrahæ, al-
ter in inferno collocarentur: quod minus congrue,
per synecdochem, ab aliis ratione animarum vtriusque
intelligitur. Siquidem sepultura, nec per synecdochem,
ratione animæ de toto corpore dicitur, cum non
animæ, sed corpori competat. Accedit, quod infe-
rius à versu vigesimo tertio, digiti, lingua, &
membra alia corporea alterius in sinu Abrahæ, alte-
rius in inferno recententur; quæ nullo modo per synecdo-
chem dici historice possunt, cum neuter totum corpore,
& animo constans, vel in sinu Abrahæ, vel in infer-
no fuerit receptus, cum ea à Christo Domino tan-
quam facta refererentur: restat, ut parabolice dicta
à Christo Domino fuerint per anticipationem eorum,
quæ ipsis tandem euentura præciebat, ut vtriusque,
pro bene, maleve in corpore gestis, dum apud homi-
nes vixerint mortales iustum in corpore etiam, nec
solum in anima, retributionem auditores suos do-
ceret. Quo eos ab impia, & immundi avaritia, gula,
& seculari fastu arceret, pieque, & innocentis pau-
peris extremæ etiam, metum, & horrorem ab eis
excuteret. Ex his constat, nihil solidum contra no-
stram conclusionem posse deduci, cum ea diuitis pe-
titiō ad Abrahamum salutis æternæ fratrum anxia para-
bolica (vbi & colloqui eius cum Abrahamo reliqua)
non historia fuerit; maxime in Chrysostomi nobis op-
positi testimonio ex homil. 4. de Lazaro, in qua, &
tribus anterioribus, de eodem, non solum collo-
quium totum diuitis, & Abrahami, sed quicquid ante-
rius de Diuite & Lazaro à Christo Domino dicitur
parabolam esse non historiam sæpe docet. Hæc pro-
lixius, quam aliis scholasticis moris est ex meo in
textus literarum conclusionibus nostris ad fauentis, vel
aduersantis, ut decet, nec perfunctoria interpretatione.
Admissio vero alioquium totum, non parabolici-
cum, sed historicum fuisse: nego in petitione illa,
diuitis pro suorum fratrum quinque salute (esto eos,
ut potuit, habuerit) veram pietatis virtutem, & ho-
nestatem fuisse. Est enim ex odio Dei, ut voluit Soa-
rius supra solutionem secundam, nec eam procurauerit,
nec optare, & procurare potuerit, ex aliis autem
prauis finibus & motibus ea, ad speciem pia, pe-
titiō fuit vitata, ut sanctus Thomas vbi proxime
aiebat. Chrysológus autem determinatum finem, &
motuum prauum diuitis in petitione illa sua acute
dispexit, & percussit sem. de diuite hoc, & Lazaro
nempe inuidiæ felicitatis, & requiei, quæ Lazarus in
sinu Abrahæ potiebatur: à qua impia, antiqua in cum
diuitie & immundi suo, ac diro animo petitione illa repe-
rita, Mitte Lazarum, amouere, & extrahere cona-
batur, sic enim ad hæc verba Chrysológus. *Adhuc
diuitem malitia non deserit: adhuc in Lazarum sic cru-*
delis.

9. Contra rationes, quibus conclusionem proximam
probauius, maxime contra secundam, qua pri-
mam nostram vrgebamus, numero septimo, estque
nostri Valquez, Alarcon, & scholæ Valquianæ to-

tius, multa opponunt Soarius fuisse capite nono, Ari-
aga citata disputatione vigesima quinta, sectione quin-
ta, subsecutione tertia, quorum plerique non hæc
conclusionem exclusiuam omnis auctoris boni moraliter
de facto à demonibus damnatus, sed impotentiam
physicam absolutam antecedentem illorum ad male in
omnibus, moraliter adhuc, operandum (quam cum
oblatione, & obdurate in peccato, seu impoten-
tia absoluta peccandi de male actis perperam con-
fundunt. Ut cert. 3. videbimus) resellunt. Illud op-
ponit Ariaga, numero trigésimo tertio, & secundo
principaliter ex à se dictis. d. 13. à num. 14. quod scilicet
Angelus se ad hanc potius, quam ad illam cogita-
tionem, determinet; non autem, à Deo determinetur:
quare, quod ea, ad quam se damnati Angeli
determinet, sufficiens tantum, non autem congrua,
seu effectum boni operis moralis sortita sit, vel
contra, ex Dei providentia speciali beneficia erga bo-
nos Angelos, & vindicta erga demones damnatos
nequit provenire, sed casu, & forte vt aiant fortuna
iis euenire, ut infici de eius, ad quam se determinet
effectum futuro, quandoque ad sufficientem tantum,
quandoque ad congruam se determinet: quare nec
stata lege illos semper ad sufficientem tantum, nul-
quam ad congruam, & boni operis moralis effectum
habituam se determinare, nullo fundamento, nec cõ-
tra temeritatem dicitur. Hæc obiectio vixime proba-
tionem nostram impugnatur, sed falso innititur principio
si de omni cogitatione, etiam prima, Angeli in
negotio quouis intelligatur. Hæc enim, tam in An-
gelis, quam in hominibus, non ex libera electione,
& determinatione; sed Dei solius esse potest, ut Anito-
teles, sanctus Thomas, & atque omnes Philosophi, &
Theologi docent, ac evidenti discursu demonstrant.
Cum enim determinatio, tam Angeli, quam homi-
nis ad hanc primam potius, quam ad illam cogita-
tionem, huiusve præ illa electio ex prævia alia co-
gitatione debeat provenire nulla electio, siue ab Ange-
lo, siue ab homine prima erit, contra id, quod as-
serit; sed aliam necessariam supponet: de qua nunc ex
electione fuerit: quæstio reduit; & rursus de prævia
alia ad huius electionem, quovis se in infinitum pro-
cessum anteriorum, & anteriorum cogitationum cogi-
mus, vel aliquam demum primam, non ex Angeli vel
hominis determinatione, & electione, sed Dei solius
voluntate, & providentia habitam ab homine, vel An-
gelo fatearis, ex qua tandem, quoad secundam, & po-
steriorem aliam, quovis gradu, habituam, vel non
habituam effectum honesti videbimusque actus, & bo-
ni absolute operis moralis, præ opposita, Angelus, vel
homo eligat pendebit, actu evanescet obiecto. Oppo-
nit secundo. Ariaga numero trigésimo quarto, &
Tertio reijciunt. Contra Valquez rationem, & nostram
secundam, non esse gratiam specialem Dei, à dono,
& debito iure creationis distinctam auxilium, seu co-
gitationem congruam ad bonum opus morale: ita li-
le, ac reliqui ea in re Soarii sectatores censent
quos late, & acriter Valquez 1. 2. tomo secundo, et
quæ discipuli confutant: nec segnius, & cursum nos,
tomo primo, de ente supernaturali controu. de gratia
auxiliante interim, (quoniam prolixioris traditionis, &
discursus res est, quam, ut nunc obiter disputetur,
ad principii oppositi firmitatem, & Soaristici, cui
innititur obiectio, falsitatem ostenden-
dam satis sunt, quæ n. 7. sub
init. cursum atti-
ginus.

CERTAMEN III.

De absoluta impotentia demonum damnatorum bene per penitentiam, aut alium actum moralis virtutis operandi sententia, ac de penitentia conclusiones.

Agitur de absoluta, & antecedente impotentia ad penitentiam absolute bonam, quemvis moralium actum simpliciter honestum. De impotentia enim consequente damnatis adesse certum ex dictis est, cum nullum actum honestum simpliciter, atque nullam ex parte vitiatum, sit de facto, ut diximus, habitum; eorum vero omnium actuum negatione necessitas consequens illos omnes non habendi, & consequens impotentia habendi aliquem inducitur quidquid enim absolute non est, ex suppositione quod non sit, necesse est non esse, & impossibile est esse, necesse non essendi, & impotentia essendi consequente rei absolutam negationem, cum Aristotele, Boetio, Anselmo aliisque Patribus tota Philosophia, & Theologia testatur. Dissimus autem certamini nullo questionem impotentiam demonum ad veram, ac bonam absolute penitentiam ad questionem impotentiam boni affectus actus, & operis simpliciter honesti moraliter efficiendi, atque præstandi: quia actus penitentiae solum de admissio, seu commissio à demonibus peccato, ob quod fuerit damnatus, esse potest: ac proinde impotentia absoluta penitentiae prædictæ, & secundum se sumpta est, quæ actum solum penitentiae facit absolute impossibilem, non vero aliarum omnium moralium virtutum actus impossibiles ante eadem absolute, & simpliciter reddit, ut de se patet: siquidem impotentia ad unum determinate actum in specie, vel individuum, diuersos non excludit, quare amplior de impotentia ad omnes actus, virtutum moralium simpliciter honestos, & absolute bonos moraliter questio est quam sit questio de absoluta, & antecedente impotentia demonum ad bonum simpliciter, & absolute honestum actum penitentiae de peccatis admissis. Insuper hæc impotentia ex diuerso principio à Thomistis Dominicans pluribus inducitur: nempe ex physica demonum inflexibilitate à proposito semel concepto, ac semel habita deliberata voluntate, quod est falsum non esset, ut supra ostendimus) ad aliarum virtutum moralium, contra quas demones non deliquerunt, actus nullatenus impotentiam in eis probaret. Similiter de damnatorum demonum obstinatione, & obduratione (in quocumque iuxta dicenda constat) duplex questio diuidi debet. Nempe de obstinatione in malo iam à se facto. Quæ eadem est, atque obstinatio ad non penitendum de peccato admissio; alia vero questio est de obstinatione ad malum actum, & opus quocumque demones damnati (& idem est de damnatis hominibus) acturi aliquid denuo, vel in materia virtutis quauis operaturi libere sint: absque libertate enim actus peccati esse non potest.

2. Denique questiones de impotentia absoluta honestæ, ac bonæ absolute penitentiae de antea peccatis, & de impotentia alius quodvis absolute, & simpliciter honestum operandi antea ad questionem de obstinatione, in malo, siue actio, siue vterius agendo examinanda sunt: quia ex illarum examine, & decisione harum decisionum recte multum lucis affertur, confusioque, quam utraque simul disputantes, ac definiens incurrunt facile vitabitur. Inter questiones vero de impotentia ad actus bonos absolute, & simpliciter illa præcedit, quæ ad actum penitentiam est. Tum quia ex parte obiecti limitator est, & angustior, cum actum speciei vnus determinat: ea impotentia respiciat, & excludat, non vero vllum vterius actum virtutum reliquarum, unde etiam ad actum penitentiae damnati demones impotentiam habere deprehendantur, ad reuocatum virtutum actus habere impotentiam similem non

Christoph. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

conuincuntur, quare, & illa angustiore questione examinata, ac definita amplioris huius de impotentia, ad omnium virtutum actus simpliciter, & absolute bonos, & honestos examini, & decisioni locus relinquitur. Tum etiam, quia angustior illam de impotentia penitentiae aliqui ex peculiaribus principiis decidendam volunt (ut proxime de Thomistis pluribus dicebamus) ac fors alij ex aliis, quæ ad impotentiam actuum aliorum ad virtutes alias spectantium, extendi nequeant, volent definiri. Quod ipsum de obstinatione in malo commissio, & in malo deinceps committendo censendum est. Porro questionem de impotentia alterutra penitenda est vulgaris impotentiae diuisio in physicam, & moralem. Physica impotentia est, quæ ne cum summa quidem difficultate agere aliquid physice, & realiter absolute possumus. Moralis vero, quæ est physice, & realiter agere illud absolute possumus à Deo tamen impense, ac vehementer ad non agendum, vel oppositum agendum ex parte actus primi, vel detinemur, vel impellimur, ut summa, ac vix superabili difficultate illud agere possumus, ac imprudenti, & communi cordatorum estimatione, quasi physice impotentia in ordine ad id agendum, videatur æquiuale. Questionem autem hanc ad actus absolute honestos, & simpliciter bonos restringi, quin ad eos, ut absolute merituros gratiæ, & gloriæ questionem extenderem: quia, etsi pactum Dei de præmio reddendo, (quod respectu damnatorum abest, ad meritum absolute tale in mea, & meliori Theologia nõ requiritur: at vero via status omnium sententia requiritur, qui æque dñatis, ac beatis omnibus eorumque operibus deficit: quare, etsi bonis intrinseca honestas, & laudabilitas ipsi identificata non deficeret, meritum tamen absolute gratiæ, & gloriæ deerit: nec condignum solum, quia à damnatis inimicis non autem à iustis, & adoptiuis filiis progrediuntur (quorum dignitate ad supernaturalium præmiorum condignitatem, eorum opera eleuentur) sed nec congruum, cum ex Dei decreto, gratiæ, & gloriæ damnatis sit impossibile: ad impossibile autem nulla conducentia, congrua adhuc, & tenuissima esse potest. Ideo, Ioan. 9. Christus Dominus aiebat: *Veni nox in qua nemo potest operari.* Operatione scilicet salutaris, & quoquo modo vtili, & conducente ad salutem.

3. His præmissis in prima questione de impotentia demonum damnatorum ad actum quemvis simpliciter bonum penitentiae de actu prauo admissio, physicam absolutam impotentiam adesse illis docent qui vniuersim impotentiam physicam ad cuiusvis virtutis actus illis assignant, & ad actum penitentis determinate, & specialiter citati Dominicans Thomistæ, ex principio illo suo de physica naturæ, & voluntatis Angelicæ, à semel concepto deliberato affectu immobilitate supra q. de loco penitentiae demonibus viatoribus à Deo dato, ita reiecto, ut vteriori impugnatione non egeat: alij vero ex principiis cuiusque peculiaribus, ut vniuersim ad omnem actum absolute bonum eis potentiam absolutam physicam, neque, quos singulatim de eam vniuersali ea questione agentes recensimus, eorumque fundamenta, omnia, & singula examinabimus, & confutabimus plerumque. Sunt autem ad rem præsentem, summam relati, vel odium Dei independentem à demonum libertate, vel habitudine impotentia vehementissimum ita etiam infusus, vel Dei decretum denegatiuum eorum ad penitentiam actum, quidquid aliud præfatis simile. Contra vero Doctores reliqui physicam impotentiam absolutam actus omnis honesti absolute, & simpliciter boni penitentiae de antea peccatis damnatis Angelis negant, atque absolutam ad aliquos cuiusmodi actus potentiam physicam concedunt, qui ad omnes virtutum moralium actus quia ex perfecta charitate supernaturali non elicitos potentiam physicam absolutam in damnatis Angelis admittunt. Doctores recensendo inferius, dum generalem eam questionem verlabimur: ex his vero Doctoribus plerique impotentiam moralem antecedentem, & absolutam ad omnes actus simpliciter, & absolute honestos, quare, & ad penitentiam actum in damnatis demonibus recognoscunt. Ita expresse Soarius citato libro octauo, capite octauo, Arriaga citata disputatione vigesima quinta, sectione quinta, subsect. 2. num. 30. §. Respondet tamen alios antiquiores scholasticos ex Soario referens, quorum mentem in ea generali questione ex Vasquez

intelli-

intelligentia certiore semper, & germaniore dabitur. Reliqui vero, qui impotentiam physicam absolutam ad bene aliquid simpliciter & absolute honestum, ac subinde penitentiam, agendum negant, moralem impotentiam ad id ipsum concedunt, ut ex iis quæ in demonibus damnatisque reliquis recognoscunt, liquet satis. Quoniam vero de peccatis admissis penitentia, & dolor, seu contritio. Duplex à tota Theologia possibilis in peccatore admittitur nempe alia perfecta ob Deum summe, & super omnia dilectum, quæ contritio absolute dicitur, ac mea sententia supernaturalis essentia sua est, ac necessario proinde, ex supernaturali quoad substantiam charitatis oriunda; alia vero imperfecta, quæ vocatur attritio seu dolor de peccato ob mala, & penas inferni ob illud à Deo infligendas, ni contritione, attritione, peccati maculam eluamus de utroque penitentia actu scilicet in præsentis quæstione definiendum à nobis est, quia diuersa sunt decidendi de utroque principia.

4. Dico primo, demones damnati ad actum penitentia, ac doloris perfecti seu absolute dictæ contritionis de peccato ob Deum summe, & super omnia dilectum super naturaliter impotentiam absolutam physicam habent. Supponitur ab omnibus conclusio, etsi in terminis non tradatur, nisi ab Arriaga sect. 6. initio ubi doctrina generalis, & communis de impotentia absoluta physica eorum ad illum actum bonum supernaturalem in dolore supernaturali, seu contritione de peccatis exemplum nominatim adhibuit. Probatur facillime in mea, & nostri Gasparis Hurtado manuscripto de forma realiter formaliter iustificante: quam non solum gratiam habitualem, sed actum etiam contritionis de peccato ob Deum summe, & super omnia dilectum esse docui controu. de gratia formaliter sanctificante. Cum enim Deus semel damnatis gratiam formaliter sanctificantem, & iustificantem denegare in perpetuum decreuit, omnis forma sanctificans, & iustificans independentem ab ulteriori potestate, & libertate damnatorum ipsi redditur impossibilis: atqui præfata contritio de peccatis est forma realiter formaliter sanctificans & iustificans, ergo independentem à demonum ulteriori potestate & libertate, redditur ipsi pro statu & eternitate tota futura damnationis impossibilis: ergo nulla est ad eiusmodi contritionem damnatis demonibus, pro eo statu, & futura eternitate vera, creatis potestas, physica ac libertas, esset enim potestas, & libertas realis & physica pro eo statu ad id, quod ex decreto Dei omnino independentem ab eorum physica potestate, & libertate ulteriore, pro statu eodem supponitur impossibile, ac proinde chimerica solum, & impossibilis potestas; ac libertas. Sed etsi contritio præfata forma realiter formaliter sanctificans non sit, sed gratia formaliter sanctificantem exigens, ac deuoluens probatur facile conclusio, quia omnium sententia necessario, & inseparabiliter gratiam secum affert ac deuoluit: ergo ex gratia formaliter sanctificantis impossibilitate pro statu damnationis discursu paululum deducto independentem ab ulteriore potestate, & libertate, physica damnatorum, etiam contritio perfecta ab ea inseparabilis profus discursu paululum deducto redditur pro eodem statu impossibilis. Probatur secundum in eadem suppositione: quia, ut vidimus certum. n. 2. & 3. nec charitatis habitum habent demones damnati, etsi hic à gratia habituali distinguatur, ubi instantia ex habitu fidei à nobis eis concessio petita satisfecimus. Neque habent præparatam omnipotentiam specialiter loco eius habitus, imo vero, neque, ut generaliter eum demonum voluntate concurrat ut dixi n. 4. defectus autem, vel vnus ex hisce tribus physicam absolutam potentiam ad actum quemuis Charitatis (cuiusmodi præfata contritio est) abolet: ergo ea physica potentia damnatis demonibus deficit, & physica impotentia adest. Dices odium Dei, in illis libere physice absolute conseruatur, vel repetitio elicitur, & perseverat: ergo & est physica, eorum ad contritionem perfectam, & ex Charitate supernaturali potestas, siquidem, sine physica absoluta potestate ad utrumuis libertas esse non potest. Respondetur concessio antecedente, negando consequentiam, Quia odium in Deum ex libertate contradictionis positum & conseruatum est ad quam illud ponendi, vel conseruandi, aut illud omittendi, quæ extrema libertatis contradictionis

sunt, physica absoluta potestas requiritur, alterutrum libere apponenti, vel conseruanti; non autem ad odium, vel amorem, quæ sunt extrema libertatis contradictionis ad odium Dei, ex qua damnati, nusquam Dei odium, vel appetunt, vel conseruant; quare, nec potentiam absolutam ad actum contritionis perfectæ, & Charitatis supernaturalis habere debent, sed ad odium Dei omittendum, ut parere possunt, vel aliis actibus, quibus ab odio Dei diuertant ad quæ absque Charitatis habitu, & aliis ad actum Charitatis prærequisitis potentiam physicam habent, ut libere Deum oderint, ut de se patet.

5. Circa absolutam potentiam, vel impotentiam demonum in damnationis statu ad penitentiam cuiusvis naturalis secundum substantiam simpliciter & absolute bonæ, & moraliter honestæ examinandam, ac definiendam eisdem principii, uti solummodo possumus, quibus in quæstione generali de potentia, vel impotentia absoluta eorum ad opus, seu actum, quemuis moralis virtutis, cuiusvis utendum nobis est: quandoquidem peculiare illud principium aliquorum Dominicanorum Thomistarum physice absolute immobilitatis Angelorum à semel elicto actu, habitoque ab eis proposito delibato, unde impotentiam physicam penitentia cuiusvis, naturalis etiam ordinis de peccatis admissis specialiter deducitur ex eodem satis, superque à nobis supra ex instituto fuerit. Et quidem, cum ex hoc eodem principio physice immobilitatis, & inflexibilitatis Angelorum à proposito semel delibato habito, non honesta solum, & simpliciter absolute bona antea affectus, & operis, sed mala etiam, & ex quouis, etiam turpi, motu retractatio, cuiusvis Angelici impossibilis demonstratur: nescio, quo pacto principium, hoc cum damnatorum demonum æque, acque hominum, ob cruciatum acerbiter, etsi viata aliunde, penitentia, ac de admissis peccatis retractatione, & penitentia, quam totum caput sapientia quantum reit, componant, siquidem physica hæc immobilitas à semel conceptu affectu, cum physica etiam retractationis potentia, nec solum cum morali, repugnat. Item physica hæc immobilitas à semel habito actu, non minus cum retractatione actus boni præhabito, quam semel habito ab Angelo actus mali pugnabit. Quocirca ultra primum illius deliberationis Angelice, in horum sententia physice indubitable, eorum via procedere non potuit, ut lapsum obdurationi, & perniciæ, honorum vero constanti præter locum esset, quibus in illorum damnatione iustitia, non adeo dura, & quasi impatiens impolice sui & furore concepta, horum vero premium videntur largitas, & misericordia fuisse rationali toti Reipublice monstratur: quare utique non solum instantis indubitable physice in quo primum deliberarunt; sed nonnulla alia, & mea sententia, non pauca, statu viæ Angelicæ, & morali Theologica quauis, contineri Theologi fere omnes fateantur: vnumque vel alterum Patrum testimonium, aduersum quid loquans, commode satis interpretantur: ut de viæ Angelicæ duratione disputantes superius vidimus: igitur nil aliud, neque aliunde de potentia, aut impotentia demonum, & idem esto hominum damnatorum, ad actum virtutis moralis penitentia potest speciatim defini, quam de reliquarum moralium virtutum potentia, vel impotentia definiatur.

6. In ea vero generali quæstione de potentia vel impotentia absoluta demonum damnatorum ad quousvis actus virtutis cuiusvis moralis scotus, in 2. d. 7. q. 1. §. Respondeo, dicitur, & id reportat dist. eadem. Bassol. q. 1. a. 3. Duran. q. 1. m. 1. Tartareus, & alij relati à Socio I. S. S. n. 1. Valenzia d. 4. q. 1. §. 2. §. Contra vero Socio I. S. S. n. 1. Valenzia d. 4. q. 1. §. 2. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100. §. 101. §. 102. §. 103. §. 104. §. 105. §. 106. §. 107. §. 108. §. 109. §. 110. §. 111. §. 112. §. 113. §. 114. §. 115. §. 116. §. 117. §. 118. §. 119. §. 120. §. 121. §. 122. §. 123. §. 124. §. 125. §. 126. §. 127. §. 128. §. 129. §. 130. §. 131. §. 132. §. 133. §. 134. §. 135. §. 136. §. 137. §. 138. §. 139. §. 140. §. 141. §. 142. §. 143. §. 144. §. 145. §. 146. §. 147. §. 148. §. 149. §. 150. §. 151. §. 152. §. 153. §. 154. §. 155. §. 156. §. 157. §. 158. §. 159. §. 160. §. 161. §. 162. §. 163. §. 164. §. 165. §. 166. §. 167. §. 168. §. 169. §. 170. §. 171. §. 172. §. 173. §. 174. §. 175. §. 176. §. 177. §. 178. §. 179. §. 180. §. 181. §. 182. §. 183. §. 184. §. 185. §. 186. §. 187. §. 188. §. 189. §. 190. §. 191. §. 192. §. 193. §. 194. §. 195. §. 196. §. 197. §. 198. §. 199. §. 200. §. 201. §. 202. §. 203. §. 204. §. 205. §. 206. §. 207. §. 208. §. 209. §. 210. §. 211. §. 212. §. 213. §. 214. §. 215. §. 216. §. 217. §. 218. §. 219. §. 220. §. 221. §. 222. §. 223. §. 224. §. 225. §. 226. §. 227. §. 228. §. 229. §. 230. §. 231. §. 232. §. 233. §. 234. §. 235. §. 236. §. 237. §. 238. §. 239. §. 240. §. 241. §. 242. §. 243. §. 244. §. 245. §. 246. §. 247. §. 248. §. 249. §. 250. §. 251. §. 252. §. 253. §. 254. §. 255. §. 256. §. 257. §. 258. §. 259. §. 260. §. 261. §. 262. §. 263. §. 264. §. 265. §. 266. §. 267. §. 268. §. 269. §. 270. §. 271. §. 272. §. 273. §. 274. §. 275. §. 276. §. 277. §. 278. §. 279. §. 280. §. 281. §. 282. §. 283. §. 284. §. 285. §. 286. §. 287. §. 288. §. 289. §. 290. §. 291. §. 292. §. 293. §. 294. §. 295. §. 296. §. 297. §. 298. §. 299. §. 300. §. 301. §. 302. §. 303. §. 304. §. 305. §. 306. §. 307. §. 308. §. 309. §. 310. §. 311. §. 312. §. 313. §. 314. §. 315. §. 316. §. 317. §. 318. §. 319. §. 320. §. 321. §. 322. §. 323. §. 324. §. 325. §. 326. §. 327. §. 328. §. 329. §. 330. §. 331. §. 332. §. 333. §. 334. §. 335. §. 336. §. 337. §. 338. §. 339. §. 340. §. 341. §. 342. §. 343. §. 344. §. 345. §. 346. §. 347. §. 348. §. 349. §. 350. §. 351. §. 352. §. 353. §. 354. §. 355. §. 356. §. 357. §. 358. §. 359. §. 360. §. 361. §. 362. §. 363. §. 364. §. 365. §. 366. §. 367. §. 368. §. 369. §. 370. §. 371. §. 372. §. 373. §. 374. §. 375. §. 376. §. 377. §. 378. §. 379. §. 380. §. 381. §. 382. §. 383. §. 384. §. 385. §. 386. §. 387. §. 388. §. 389. §. 390. §. 391. §. 392. §. 393. §. 394. §. 395. §. 396. §. 397. §. 398. §. 399. §. 400. §. 401. §. 402. §. 403. §. 404. §. 405. §. 406. §. 407. §. 408. §. 409. §. 410. §. 411. §. 412. §. 413. §. 414. §. 415. §. 416. §. 417. §. 418. §. 419. §. 420. §. 421. §. 422. §. 423. §. 424. §. 425. §. 426. §. 427. §. 428. §. 429. §. 430. §. 431. §. 432. §. 433. §. 434. §. 435. §. 436. §. 437. §. 438. §. 439. §. 440. §. 441. §. 442. §. 443. §. 444. §. 445. §. 446. §. 447. §. 448. §. 449. §. 450. §. 451. §. 452. §. 453. §. 454. §. 455. §. 456. §. 457. §. 458. §. 459. §. 460. §. 461. §. 462. §. 463. §. 464. §. 465. §. 466. §. 467. §. 468. §. 469. §. 470. §. 471. §. 472. §. 473. §. 474. §. 475. §. 476. §. 477. §. 478. §. 479. §. 480. §. 481. §. 482. §. 483. §. 484. §. 485. §. 486. §. 487. §. 488. §. 489. §. 490. §. 491. §. 492. §. 493. §. 494. §. 495. §. 496. §. 497. §. 498. §. 499. §. 500. §. 501. §. 502. §. 503. §. 504. §. 505. §. 506. §. 507. §. 508. §. 509. §. 510. §. 511. §. 512. §. 513. §. 514. §. 515. §. 516. §. 517. §. 518. §. 519. §. 520. §. 521. §. 522. §. 523. §. 524. §. 525. §. 526. §. 527. §. 528. §. 529. §. 530. §. 531. §. 532. §. 533. §. 534. §. 535. §. 536. §. 537. §. 538. §. 539. §. 540. §. 541. §. 542. §. 543. §. 544. §. 545. §. 546. §. 547. §. 548. §. 549. §. 550. §. 551. §. 552. §. 553. §. 554. §. 555. §. 556. §. 557. §. 558. §. 559. §. 560. §. 561. §. 562. §. 563. §. 564. §. 565. §. 566. §. 567. §. 568. §. 569. §. 570. §. 571. §. 572. §. 573. §. 574. §. 575. §. 576. §. 577. §. 578. §. 579. §. 580. §. 581. §. 582. §. 583. §. 584. §. 585. §. 586. §. 587. §. 588. §. 589. §. 590. §. 591. §. 592. §. 593. §. 594. §. 595. §. 596. §. 597. §. 598. §. 599. §. 600. §. 601. §. 602. §. 603. §. 604. §. 605. §. 606. §. 607. §. 608. §. 609. §. 610. §. 611. §. 612. §. 613. §. 614. §. 615. §. 616. §. 617. §. 618. §. 619. §. 620. §. 621. §. 622. §. 623. §. 624. §. 625. §. 626. §. 627. §. 628. §. 629. §. 630. §. 631. §. 632. §. 633. §. 634. §. 635. §. 636. §. 637. §. 638. §. 639. §. 640. §. 641. §. 642. §. 643. §. 644. §. 645. §. 646. §. 647. §. 648. §. 649. §. 650. §. 651. §. 652. §. 653. §. 654. §. 655. §. 656. §. 657. §. 658. §. 659. §. 660. §. 661. §. 662. §. 663. §. 664. §. 665. §. 666. §. 667. §. 668. §. 669. §. 670. §. 671. §. 672. §. 673. §. 674. §. 675. §. 676. §. 677. §. 678. §. 679. §. 680. §. 681. §. 682. §. 683. §. 684. §. 685. §. 686. §. 687. §. 688. §. 689. §. 690. §. 691. §. 692. §. 693. §. 694. §. 695. §. 696. §. 697. §. 698. §. 699. §. 700. §. 701. §. 702. §. 703. §. 704. §. 705. §. 706. §. 707. §. 708. §. 709. §. 710. §. 711. §. 712. §. 713. §. 714. §. 715. §. 716. §. 717. §. 718. §. 719. §. 720. §. 721. §. 722. §. 723. §. 724. §. 725. §. 726. §. 727. §. 728. §. 729. §. 730. §. 731. §. 732. §. 733. §. 734. §. 735. §. 736. §. 737. §. 738. §. 739. §. 740. §. 741. §. 742. §. 743. §. 744. §. 745. §. 746. §. 747. §. 748. §. 749. §. 750. §. 751. §. 752. §. 753. §. 754. §. 755. §. 756. §. 757. §. 758. §. 759. §. 760. §. 761. §. 762. §. 763. §. 764. §. 765. §. 766. §. 767. §. 768. §. 769. §. 770. §. 771. §. 772. §. 773. §. 774. §. 775. §. 776. §. 777. §. 778. §. 779. §. 780. §. 781. §. 782. §. 783. §. 784. §. 785. §. 786. §. 787. §. 788. §. 789. §. 790. §. 791. §. 792. §. 793. §. 794. §. 795. §. 796. §. 797. §. 798. §. 799. §. 800. §. 801. §. 802. §. 803. §. 804. §. 805. §. 806. §. 807. §. 808. §. 809. §. 810. §. 811. §. 812. §. 813. §. 814. §. 815. §. 816. §. 817. §. 818. §. 819. §. 820. §. 821. §. 822. §. 823. §. 824. §. 825. §. 826. §. 827. §. 828. §. 829. §. 830. §. 831. §. 832. §. 833. §. 834. §. 835. §. 836. §. 837. §. 838. §. 839. §. 840. §. 841. §. 842. §. 843. §. 844. §. 845. §. 846. §. 847. §. 848. §. 849. §. 850. §. 851. §. 852. §. 853. §. 854. §. 855. §. 856. §. 857. §. 858. §. 859. §. 860. §. 861. §. 862. §. 863. §. 864. §. 865. §. 866. §. 867. §. 868. §. 869. §. 870. §. 871. §. 872. §. 873. §. 874. §. 875. §. 876. §. 877. §. 878. §. 879. §. 880. §. 881. §. 882. §. 883. §. 884. §. 885. §. 886. §. 887. §. 888. §. 889. §. 890. §. 891. §. 892. §. 893. §. 894. §. 895. §. 896. §. 897. §. 898. §. 899. §. 900. §. 901. §. 902. §. 903. §. 904. §. 905. §. 906. §. 907. §. 908. §. 909. §. 910. §. 911. §. 912. §. 913. §. 914. §. 915. §. 916. §. 917. §. 918. §. 919. §. 920. §. 921. §. 922. §. 923. §. 924. §. 925. §. 926. §. 927. §. 928. §. 929. §. 930. §. 931. §. 932. §. 933. §. 934. §. 935. §. 936. §. 937. §. 938. §. 939. §. 940. §. 941. §. 942. §. 943. §. 944. §. 945. §. 946. §. 947. §. 948. §. 949. §. 950. §. 951. §. 952. §. 953. §. 954. §. 955. §. 956. §. 957. §. 958. §. 959. §. 960. §. 961. §. 962. §. 963. §. 964. §. 965. §. 966. §. 967. §. 968. §. 969. §. 970. §. 971. §. 972. §. 973. §. 974. §. 975. §. 976. §. 977. §. 978. §. 979. §. 980. §. 981. §. 982. §. 983. §. 984. §. 985. §. 986. §. 987. §. 988. §. 989. §. 990. §. 991. §. 992. §. 993. §. 994. §. 995. §. 996. §. 997. §. 998. §. 999. §. 1000. §. 1001. §. 1002. §. 1003. §. 1004. §. 1005. §. 1006. §. 1007. §. 1008. §. 1009. §. 1010. §. 1011. §. 1012. §. 1013. §. 1014. §. 1015. §. 1016. §. 1017. §. 1018. §. 1019. §. 1020. §. 1021. §. 1022. §. 1023. §. 1024. §. 1025. §. 1026. §. 1027. §. 1028. §. 1029. §. 1030. §. 1031. §. 1032. §. 1033. §. 1034. §. 1035. §. 1036. §. 1037. §. 1038. §. 1039. §. 1040. §. 1041. §. 1042. §. 1043. §. 1044. §. 1045. §. 1046. §. 1047. §. 1048. §. 1049. §. 1050. §. 1051. §. 1052. §. 1053. §. 1054. §. 1055. §. 1056. §. 1057. §. 1058. §. 1059. §. 1060. §. 1061. §. 1062. §. 1063. §. 1064. §. 1065. §. 1066. §. 1067. §. 1068. §. 1069. §. 1070. §. 1071. §. 1072. §. 1073. §. 1074. §. 1075. §. 1076. §. 1077. §. 1078. §. 1079. §. 1080. §. 1081. §. 1082. §. 1083. §. 1084. §. 1085. §. 1086. §. 1087. §. 1088. §. 1089. §. 1090. §. 1091. §. 1092. §. 1093. §. 1094. §. 1095. §. 1096. §. 1097. §. 1098. §. 1099. §. 1100. §. 1101. §. 1102. §. 1103. §. 1104. §. 1105. §. 1106. §. 1107. §. 1108. §. 1109. §. 1110. §. 1111. §. 1112. §. 1113. §. 1114. §. 1115. §. 1116. §. 1117. §. 1118. §. 1119. §. 1120. §. 1121. §. 1122. §. 1123. §. 1124. §. 1125. §. 1126. §. 1127. §. 1128. §. 1129. §. 1130. §. 1131. §. 1132. §. 1133. §. 1134. §. 1135. §. 1136. §. 1137. §. 1138. §. 1139. §. 1140. §. 1141. §. 1142. §. 1143. §. 1144. §. 1145. §. 1146. §. 1147. §. 1148. §. 1149. §. 1150. §. 1151. §. 1152. §. 1153. §. 1154. §. 1155. §. 1156. §. 1157. §. 1158. §. 1159. §. 1160. §. 1161. §. 1162. §. 1163. §. 1164. §. 1165. §. 1166. §. 1167. §. 1168. §. 1169. §. 1170. §. 1171. §. 1172. §. 1173. §. 1174. §. 1175. §. 1176. §. 1177. §. 1178. §. 1179. §. 1180. §. 1181. §. 1182. §. 1183. §. 1184. §. 1185. §. 1186. §. 1187. §. 1188. §. 1189. §. 1190. §. 1191. §. 1192. §. 1193. §. 1194. §. 1195. §. 1196. §. 1197. §. 1198. §. 1199. §. 1200. §. 1201. §. 1202. §. 1203. §. 1204. §. 1205. §. 1206. §. 1207. §. 1208. §. 1209. §. 1210. §. 1211. §. 1212. §. 1213. §. 1214. §. 1215. §. 1216. §. 1217. §. 1218. §. 1219. §. 1220. §. 1221. §. 1222. §. 1223. §. 1224. §. 1225. §. 1226. §. 1227. §. 1228. §. 1229. §. 1230. §. 1231. §. 1232. §. 1233. §. 1234. §. 1235. §. 1236. §. 1237. §. 1238. §. 1239. §. 1240. §. 1241. §. 1242. §. 1243. §. 1244. §. 1245. §. 1246. §. 1247. §. 1248. §. 1249. §. 1250. §. 1251. §. 1252. §. 1253. §. 1254. §. 1255. §. 1256. §. 1257. §. 1258. §. 1259. §. 1260. §. 1261. §. 1262. §. 1263. §. 1264. §. 1265. §. 1266. §. 1267. §. 1268. §. 1269. §. 1270. §. 1271. §. 1272. §. 1273. §. 1274. §. 1275. §. 1276. §. 1277. §. 1278. §. 1279. §. 1280. §. 1281. §. 1282. §. 1283. §. 1284. §. 1285. §. 1286. §. 1287. §. 1288. §. 1289. §. 1290. §. 1291. §. 1292. §. 1293. §. 1294. §. 1295. §. 1296. §. 1297. §. 1298. §. 1299. §. 1300. §. 1301. §. 1302. §. 1303. §. 1304. §. 1305. §. 1306. §. 1307. §. 1308. §. 1309. §. 1310. §. 1311. §. 1312. §. 1313. §. 1314. §. 1315. §. 1316. §. 1317. §. 1318. §. 1319. §. 1320. §. 1321. §. 1322. §. 1323. §. 1324. §. 1325. §. 1326. §. 1327. §. 1328. §. 1329. §. 1330. §. 1331. §. 1332. §. 1333. §. 1334. §. 1335. §. 1336. §. 1337. §. 1338. §. 1339. §. 1340. §. 1341. §. 1342. §. 1343. §. 1344. §. 1345. §. 1346. §. 1347. §. 1348. §. 1349. §. 1350. §. 1351. §. 1352. §. 1353. §. 1354. §. 1355. §. 1356. §. 1357. §. 1358. §. 1359. §. 1360. §. 1361. §. 13

quinto, §. *Præsumimus enim*, & numero decimo sexto, & decimo septimo, à linea. *Propter hoc arguimus*, ubi eo solum impotentiam demonum bene operandi in statu damnationis, ab impotentia eorum, & reproborum in statu viæ distinguit: quod illis ex lege Dei ipsis nota, auxilia congrua ad bene operandum denegentur; secus ipsis, & reprobis reliquis pro statu viæ, etsi eis pro utroque statu ad honeste moraliter operandum, sufficientia, quibus potentia antecedens & absoluta, ac simpliciter talis constituitur à Deo donentur. Ita intellegendum merito Vasquez sequitur Alarcon citato tractatu sexto, disputatione nona, capite sexto, numero sexto, addens numero, 9. differentiam aliam potentie antecedentis demonum, & reproborum hominum in viæ ab ea, quam in statu damnationis habent, de qua aliquid inferius dicemus: id ipsum docet Scotus, ubi proximo, capite nono, numero septimo. Ariaga citat, disputatione vigesima quinta, subsecciónem secundam, numero trigesimo, §. *Respondetur tamen*, ubi demonum impotentiam ad bene operandum morale solum admittit, quam solum à magistro sententiarum, de reliquis statim citandis negatam refert, non autem absolutam potentiam physicam bene operandi in statu damnationis. Communis horum duorum ratio, Quia libere demones damnati peccant, alioqui non peccarent: ergo cum potentia absoluta non peccandi, ac bene operandi, sine sufficiente cogitatione retrahente à malo, & inducente ad illud, vel inducente ad bonum, & retrahente ab illo, verum hæc adeo communis ratio æquiuocatione æque communi huius difficultatis, & confusione cum alia de obliuione demonum in malo (de qua fœdissimè nos certamine quarto.) sine impotentia eorum ad vitandum peccatum, profus nititur: cum hic de potentia vel impotentia absoluta, & antecedente ad opus, seu actum, omnem, & quemuis virtutis moralis, præcise, quæ bonum de se, & obiecto, & circumstantiis, absolute, & simpliciter, & vniuersim disponentis, non autem, quæ alius ille præceptus est, & eius omisso peccatum; quo solum casu præfata ratio vim habet, non autem pro actibus non præceptis moralium virtutum simpliciter, & vndequeque bonis, & honestis, ut plerique actus moralium virtutum respectu demonum damnatorum sunt (multoque plures, quam respectu eorum, & hominum in statu viæ) quibus earum virtutum pro hac solum vel illa occasione percipiuntur. Imo Vasquez citata disputatione quadragésima prima, capite primo, numero primo, §. *Hæc opinio sine*, & Ariaga citat, sectione quinta, subsecciónem tertiam, numero quadragésimo, §. *Dices hanc solutionem* earum, aut nullum, earum virtutum, actum esse damnatis præceptum merito docet, quare præfata ratio ad paucos moralium virtutum actus, vel potius nullum, absolutam potentiam physicam in demonibus probaret, cum de omnibus sit quæstio, & decisio.

7. Secunda sententia, non solum moralem impotentiam demonum absolutam ad actum omnem, & quemuis bonum simpliciter virtutis moralis, sed physicam censet. Ita magister, in secunda disputatione septima capite, *Nunc ergo* sanctus Thomas ibi, questione prima, articulo secundo, Ricardus articulo secundo, quæstione secunda, Gregorius questione prima, articulo secundo, Agidius questione prima, articulo secundo, Capreolus questione prima, articulo primo, conclusionem secundam, Maior questione prima, conclusionem quintam, Marfil questione quinta, articulo tertio, Holcot, questione quarta, littera RR. Gabriel questione prima, articulo primo, Okam, questione decimanona, & quodlibet, 2. q. 14. ferrara, 4. contra Gent. cap. 91. Caietan. 1. p. q. 64. artic. 2. Et Dominici Thomistæ Recentiores, quibus consentiunt Molina quæst. 64. articulo secundo, disputatione secunda, §. *Dubium est hoc loco*. Granad. tractatu decimo quarto, disputatione tertia, atque alii apud ipsos. Certe moralem demonum impotentiam ad bene moraliter absolute, & simpliciter operandum, ne doctores quidem sententia primæ damnatis Angelis, aut hominibus negant. Volunt autem ex eis aliquid nil amplius, quam moralem impotentiam ex aucteritate ponant, quas continetur à Deo vindice scelerum

Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

patiuntur, passurosque æternum certo sciunt: & subinde bonorum operum suorum inutilitatem, ob quod odio, invidia iraque ardentissima in Deum flagrant; damnatis demonibus ad bonum agendum à Doctoribus pro hac sententia secunda citatis affigi, quare eos cum prima sententia Doctoribus conciliari facile posse æstimat ubi proxime Præpositus hostet. & concordet inter se fuisse supponit Ariaga ubi proxime; falluntur tamen. Plerique enim ex Doctoribus secundæ sententia de impotentia physica absoluta loquuntur, ut patet ex rationibus, quibus suam conclusionem probant. Marfilus enim, etsi conclusionem de facto solum proponat, & Paludanus citans pro secunda hac conclusionem à Soario supra, q. 16 & Molina, quibus fauet Scotus apud Ariagam sect. 4. §. *Ideo tertio* eam probant: quia Deus concursum suum generalem vti ad quemuis actum essentialiter ex parte actus primi requiritur ad opus nullum absolute, ac simpliciter honestum dñatis demonibus, nec præparat, nec offert, sed de se, & independentem ab usu libertatis eorum, denegat, & subtrahit: quod impotentiam physicam ipsorum absolutam, ad bonum, quemuis actum absolute honestum ipsis facit. Quod probabile censet Soar. n. 13. & c. 14. n. 23. & Alarcon, proxime, n. 13. §. *Et tandem* poterat; & n. 14. §. *Sicut ergo* Deus. Ariaga sect. 5. subsect. 4. sine imo satis, & valde probabile Okam, & Gabriel relati ab eodem Ariaga, sect. 6. subsect. 1. n. 48. §. *S. vnde* modus, probant: quia Deus se solo, & independentem à libertate voluntatis (imo diues physica actiuitatis de quo postremo nil ad præsentis questionis decisionem curandum, odium sui damnatis demonibus perpetuo vehementissimum infundit & conservat, ex quo prius natura, quam de actu bono, vel malo delibet, ut nil Deo displicens fugiant, vel placens, quale bonus absolute actus est, prosequantur necessitati, & determinati sunt: ac proinde impotes absolute boni aliquid, & honesti exercendi: siquidem in requisitis ad honestatem absolute talem præcipua est finis bonitas, quæ in Deo est, nequique, cum præsupposito eius odio actione aliqua simul intendi, ac physice componi. Hæc etiam ratio physicam impotentiam nec solum moralem probat. Huic rationi affinis est ratio Gregorii, cui etiam Gabriel subscripsit, perpetuæ mormurationis, & blasphemie in Deum vindicem necessario oritur ex dolore perpetuo cruciatum, necessario etiam à damnatis concepto, cum qua mormuratione & blasphemie actus simpliciter bonus est incommensabilis. Quarta ratio cuius meminerit, Scotus, & Gabriel, fuit Gregorius, & Holcot. Quod, scilicet, à Deo infundatur iustissimus habitus in malum inclinans, & determinans ac damnatorum libertatem physicam creatam, & finitam, ac subinde aliqua tandem intentione inclinatione ad vnum extremum auferibilem à voluntate, ut nequeant physice ferri in extremum aduersum: ex eius vero habitus infusi determinatione voluntatis damnatorum demonum ad malum, implicat eos ad bonum absolute, ac simpliciter honestum ferri absolute posse. Hæc etiam ratio physicam impotentiam illorum absolutam, & antecedentem ad vllum actum simpliciter honestum probat. Quinta demum ratio sancti Thomæ, Capreoli, Caietani, Ferraræ, citatis locis, & aliorum recentiorum Dominicanorum idem etiam probat. Aiunt enim omnem damnatorum Angelorum voluntatem esse propter finem, quem tanquam vltimum, & vniuersalem, nec solum, ut particularem, actu prauo, ob quam damnati sunt, sibi constituerunt, saltem virtualiter reliquis aliis eorum actibus necessario intentum quatenus voluntates particularem bonorum, vltimi finis, nempe beatitudinis sibi ab vnoquoque Angelo præstitutz voluntatem, necessario saltem virtute participant.

ff. 2. CERT.

CERTAMEN IV.

*Rationes impotentia physice ad actum
bonum moraliter prafatas
reiciio.*

HAs Doctorum omnium secundæ sententiæ rationes reruli, vt appareat contra nostros Ariagani, Præpositum, & alios, eos omnes de impotentia physica absoluta, & antecedente recte, & absolute bene, aliquid, & honeste agendi damnatorum demonum, non autem de impotentia solum morali fuisse locutos: est non, vt eorum probem rationes, quas adeo etiam singulatim recensui, vt singulatim etiam reiciam. Prima Paludani, & Molinæ de decreto denegandi, generalem concursum (causis secundis necessariis, vt operentur demonibus, & damnatis quibusque, in peccatum peccatorum vitæ, ob quæ æterna damnationis subiecti sunt: nisi nihil in eo violentiæ perpetuæ, quam nonnulli contra eam rationem obiciunt, recognoscant, cum ius Diuinæ vindictæ iuri, & exigentiæ voluntatis damnatorum Diuini concursus, ex parte Dei præparandi ad honestam eorum operationem à Deo præualeat, multo magis quam præsentia contrarij agentis validioris exigentiæ agentis debilioris, præsentis, cui obinde concursus Dei ad operandum citra violentiam illam quotidie à Deo denegatur: nulla sane in denegatione concursus, & præparationis eius voluntatis damnatorum ad honestam absolute operationem violentia inferretur, tamen reicienda absolute est primo, quia iuri exactiue vindictæ suæ tametsi fortiori, plerumque, & in multis Deus, vt debiliori causarum naturalium (maxime concursus generalis ad operandum, præstandum, ac præparandum) Deus cedit, vt in gradibus, & perditissimis peccatoribus, etiam ad sceleratissimas eorum operationes vltius peragenda, experimur. Nec valet eos in statu vitæ esse: damnatos vero in perditionis termino, & perpetuo Dei inimicitiz, quia ius Diuinæ vindictæ de inimicis pro quous instanti ex præsentia inimicitiz peccatoris grauis pro illo, non autem pro instantibus vltioribus successibus sumitur. Secundo, quia denegatione auxiliorum gratiæ, vt conterantur, adhuc imperfecte, honeste tamen, satis habetur, ne absolute, & in Dei gratiam, redeant, ac simili denegatione, ne recte, & honeste absolute possint operari: quin ad denegationem præparationis concursus generalis adeo naturalis causis secundis primis recuratur. Tertio principaliter, & vrgentius prima hæc ratio reicitur. Quia formali odio Dei demones & reliquos damnatos peccare contra præceptum negatiuum, *Ne Deum edis* certum apud Patres, & scholasticos est, vti & contra alia præcepta naturalia negatiua: ad quæ concursus necessarius ex parte Dei præparatus adest. Nempe ad odium Dei, vel actionem quampiam aliam naturali iure prohibitam, quam turpiter, prauæque exercent: tum autem necesse est præcedere præcepti prohibentis, & malitiæ odii Dei notitiam, & cogitationem sanctam, siue gratiam Dei sufficienter auxiliantem, vt damnatus ab odio retrahatur, illudque omittat: alioqui nec libere, & turpiter Deum odio haberent. Inquit autem rursus: an esse possit pura omisso in voluntate, necne? si primum omisso odii Dei, ex auxilio gratiæ retrahentis, atque motiuo prohibitionis, & malitiæ odii Dei per illud representatam, vt ex parte actus primi absolute potest rationi Consonare, ac præcepto conformiter haberi, ac proinde bona moraliter omisso, ac subinde honestum, ac bonum aliquid exercitum in voluntate demonum absolute esse poterit omissione illa, ad quam præparatio concursus, non requiritur, sed solum ad odium Dei, quo recte, & honeste pro sua libertate, non vitium, odium omittit. Quodsi male puram omissionem voluntatis dicas impossibilem, sed actu aliquo po-

situo, & opposito actu omittendo induci debere vrgentius pugnabo. Etenim immediate formalis libertas contrarietatis voluntati in hac sententia reliquitur: mediata vero solum ad contrarij vnus, (odii, v. g. Dei) omissionem extremi quatenus contrarium alterum, v. g. Dei amor pro voluntatis arbitrio ponitur, quoad vim omittatur: ergo nequit hoc libere poni, vel omitti, quin ex potestate absoluta voluntatis create ad odium, vel amorem Dei, pro libito apponendum odium Dei ponatur, vel ex libera immediate amoris Dei positione odium omittatur: nequit autem esse absoluta potestas ad odium, vel amorem apponendum, in voluntate damnati absque præparatione concursus generalis ex parte Dei præsupposita ex parte actus primi ad virtutem: ergo ex defectu præparationis concursus diuini male probatur impotentia absoluta damnatorum, ad omne exercitum honestum, siue priuatiuum omissionis præceptæ, siue positum per actum simpliciter honestum qualis est amor Dei.

2. Secunda ratio ex odio Dei infuso damnatorum voluntatibus à Deo, siue solo, siue eorum voluntatibus physice adiuto, independentem vero ab exercitio libertatis eorum (quod satis ad eorum intentum est) impugnat. Primo, quia mere gratuito, & voluntarie absque ulla fundamento asseritur. Secundo, quia contra scripturam Psal. 1. *Sustentia eorum qui te oderunt: ascendit super eos.* Patres & Theologos reliquos dicitur. Ex quibus Dei odium in damnatis peccatum, ac subinde liberum esse perpetuo diximus, quod fieri, nec per vim quidem instans, possit, si perpetuo absque eorum libertate, à Deo infunderetur. Tertio, quia odium hoc Dei ab ipso damnatis infusum, non solum physice inclinat, & inducit, sed determinat, horum sententia, ad malum omne præ bono, in omni occasione, quæ occurrit: ex quo inferitur primo in nulla occasione contra aliquam virtutem, nec præceptum damnatos siue positum, siue omissione posse libere agere, & peccare contra id Ioan. 8. *Ille homicida erat ab initio.* In mortis Abel causatione, & tentatione Plotoparentum ad peccatum, quo mors fuit in mundum inducta. Hoc autem totum à damnatis iam demonibus actum est, & Ioan. 1. c. 3. *Ab initio Diabolus perit, eo scilicet vsque, & subinde iugiter per aternitatem peccabunt.* Illationem proba quia, cum determinatione physica antecedente ex parte actus primi ad vim extremum, pugnat physica ad virtutem voluntatis libere. Nec prestat determinationem hanc voluntatis damnatorum è vehementi odio Dei infuso ad malum, siue omissione, siue positum, præ bono, esse quoad speciem, nea quoad individuationem actus prauum apponendi: quæ in huius præ illo electione libertate exerceat illos posse, & peccare. Contra enim primo, Nam peccato omissionis actus præcepti omnia individua omittenda necessarij sunt, siquidem cuiusvis actus positione non peccarent: quare ad omnes omittendos, vt omissione peccent damnati determinati, ex odio illo sunt, si ad malum etiam omissionem ex illo determinantur. Secundo, nec ad saluandam libertatem in actibus prauis, & malis possunt subinde damnatorum peccata ex præfata causa. Siquidem actus individuatione ab arbitrio creati electione non pendet, sed, vel à temporis, loci, & aliorum circumstantiis, vel, vt censo à Deo qui ad hunc præ alio determinat concurrere, casu, quo voluntas in obiectum, & ob motuum propositum moueri pro arbitrio suo, velique, si quoad speciem etiam actus determinat aliunde (vt in præfata ex Dei odio à Deo infuso) antecedente, & ex parte actus primi sit nullam in actus cuiusvis appositione exercere libertatem potest. Ex quidem cum electio huius individui actus, præ innumeris aliis actibus possit haberi, nisi eis omnibus præcognitis, nequeat à damnatis haberi: nec omnium possibilem actum intra speciem quamuis peccati cognitio damnatis demonibus adest, neque pro eo statu adest posse, ratione aliqua (imo non, nisi contra omnem rationem) asseri queat, ex huius actus prauis præ alio appositione, libertas, & peccatum damnatorum damnatorum saluari. Denique odium illud infusum ad omnes actus malos incurrentes in horum sententia cogere damnatos videtur. Quarto impugnatur, quia, est odium hoc Dei non prædeterminat physice, vt opus ea virtutibus est, ad physicam impotentiam absolutam, &

antecedentem damnatorum demonum ad omne malum, inhonestum, siue omiffiue, siue poffitiue, & fugam omnis boni & honesti probandum) sed physice ex parte actus primi voluntatem inclinaret, ac induceret, ad omne malum, & fugam omnis boni, & honesti exercitii, dubio procul, Deus omnis peccati, siue omiffionis, siue commissi-
onis, & ad omnis boni & honesti fugam causa esset author: unde, & malorum tentator contra Iacobum esset, ac inducitor, & ab omni bono auerfator.

3. Quinto illud à Deo infusum, ut velis vehemens, & intensum odium Dei, non opponitur physice impossibilitati voluntatis, quia sibi velit damnatus, aliquid boni, & convenientis quales est actus honestus, & bonus, moraliter, est indirecte ad illud intensissimum inimico Deo obiectum placens apponatur, quod nullquam obest, ut quod ipsi directe, & per se bonum, & amabile est ab eis appeti possit, & appetatur, ut in nobis patet, qui bona per se, & directe nostra appetimus scire, est per accidens incunda inimicis fore videamus: item, si quæ damnatis per se, & directe bona sunt, quia erant Deo iucunda, ex odio illo infuso Dei appeti ab ipsis absolute nequeant, inferitur: damnatos nihil physice posse absolute operari, cum in cuiusvis entis ab eis appofiti, entitativa bonitate Deus complacet. Denique odii illius Dei infuso Deo, ut causa particulari, & independenti à libertate damnatorum Deo repugnans, quia, est ita à Deo infusum peccati in datus non esset, quia ab eis non eliceretur liberetatis, cum ex obiecto malum moraliter, & turpissimum fit, Deus illud libere volens, & efficaciter volens in alio, ut opus ad eius à Deo infusione est, est se eo, odio non odiffet, tamen ea libera odii finis alio voluntate peccaret: cum & obiectiva malitia obiecti voliti adfit, & Dei illud libere volentis libertas. Non secus, & ac si ego odium Dei in amente, amorem vel actum adulterii, cuius libertate non amatur, libertas mea adeffet à qua formaliter mihi impu-
tatur ad culpam actus ipsi, qui obiectum malitiam intrinsecus habet. Nec valet, ex honesto siue puniendi damnatos illud, si odium infundere malum enim, intrinsece præferitur, & ex obiecto suo, ex nullo honesto siue amari absque culpa potest. Nec magis præstat: voluntatem Dei, quæ in ea infusione odii intercedit) Principis naturalis supremi malitia illam obiectivam odii Dei saltem respectu sui abolere. Primo enim malitia obiectiva intrinseca actus ex obiecto suo nisi obiecti ablatione (siue quo actus esse non potest) nequit prorsus auferri. Secundo, inferitur, ex ea solutione, Deum, quæcumque peccata posse licite amare, cum id siue eius voluntate fieri non possit. Tertio posse Deum eadem ratione peccare, & meriti, quæ sunt omnino hereticæ, & blasphemæ. Ea quæ præstat sententia affinis addebat. Gregorius de necessaria tristitia & spirituali sensu doloris de cruciatibus, ac inde necessario etiam oris in Deum vindictam murmuratione, & blasphemis nihil præstant. Primo enim ex dolore illo & tristitia de cruciatibus à Deo infusis necessitate physica oriri in Deum murmurationem, & blasphemias, neque à Gregorio, neque à Gabriele (qui etiam in eo consensit conclus. 2.) probatur, sed gratis, & absque fundamento assumitur, imo vero probari nullatenus potest. Secundo, murmuratione, & blasphemis in Deum damnatos demones peccare certum apud Patres, & Theologos est, quæ de cas ex libertate physica agere. Tertio, quidquid ex eis pravis affectibus in Deum nihil sibi honestum, & bonum moraliter posse absolute demones operari omnino, est falsum ut constat, ex dictis nuper contra similem necessitatem non operandi honeste, sui impotentiam physicam bene, & honeste operanti ex odio Dei ortam ex quo apparentius videbatur inferri. Addebat Gabriel demones damnatos, semper velle poena carere, & suam beatitudinem. Sed cum ea efficaciter velle nequeant, cum sciant virtutem esse sibi impossibile, quod simplici affectu, & complacentia, ea præcise velint, culpa non est, etiam adiuncta, Agidii ratione: quod beatitudinem, non ex gratiæ auxilio, ac proinde propter se ipsos, & ex sui complacentia, quare curve, & prave demones amant. Hæc tamen ratio nos peccare, cum beatitudinem nostram amamus, desideramus spe etiam Theologica ex supernaturali, quoad substantiam gratiæ auxilio speramus: siquidem ex nostri tantquam finis sui complacentia, & concupiscentiæ affecti-

bus illam nobis volumus, in quo nulla est curvitas affectus deordinatio. Neque enim omnia, ex Dei, ut finis, complacentia velle debemus, ut finis, complacentia, velle debemus, ut recte, & ex honestate velimus. Alioquin nulla virtus moralis, imo nec Theologalis, præter charitatem erit admittenda, quæ duo absurdissima sunt. Denique intento toto Agidii, & Gabrielis hæc in re permiffio, nihil ad præsentem difficultatem, & conclusionem de physica impotentia demonum damnatorum, ad vllum actum moralis cuiusvis virtutis præstandum conducit: Eequid enim beatitudinis propria amor, quantumvis virtuosus physice impossibilitatis, cum actu moralis virtutis habere potest?

4. Quarta etiam ratio pro impotentia hac physica demonum damnatorum bonum quidpiam, simpliciter, & absolute tale, siue poffitiue, siue omiffiue agendi (cui præcipue Gregorius, & Holcot insistant) de habitu infuso à Deo eorum voluntatibus, ex quo ad omnis mali moraliter, profectionem, & morali boni fugam, non solum physice, & vehementer, ex parte actus primi impellantur sed prætermerentur, nullius momenti est, est non satis firmiter à nonnullis confutetur. Primo: quia adeo vniuersalis habitus ad omnis boni fugam, & omnis mali, siue omiffiui, siue commissiui, & poffitiui pro quavis occasione profectionem, est impossibilis: sed primo unde eam impossibilitatem ita arguentes probant, poterunt probare, si semel admittant (ut plane admittunt) habitus ex parte voluntatis in actu primo impellentes, ac physice determinantes illam ad actus prauos elicientes, & bonos moraliter omnes fugiendos in materia specialis alicuius virtutis infundi à Deo posse? Secundo: Parui, vel potius nihili, Gregorii, & Holcot, eorumque rationis refert, siue id: vno vniuersali habitu, siue pluribus à Deo pro virtutum, & virtutum specificarum diuersitate infusus factum admittatur. Secundo impugnat eam rationem Vafq. noster d. 24. r. c. 2. n. 4. §. Hæc tamen ratio: quia intrinseca voluntatis creatæ libertas in actu primo per habitum, quantumvis intense vehementer inclinantem, & impellentem physice creatam voluntatem, ad actum aliquem, est minus possit ad actum oppositum, vel eius omiffionem exercendam, nequit tamen auferri, ac prorsus, ex parte actus primi physice impeditur alioquin habitus per actus frequentes, & frequentissimos à nobis adquisito libertas nostra in hac vel illa virtutis specie auferretur, ut deinceps in illa peccare non possemus; quod est absurdum: ceterum si ea impugnatio veræ doctrinæ innititur, quoniam pacto Dominicanos Recentiores, Thomistas, eorumque physice prædeterminantem voluntatem seu qualitatem physice prædeterminantem voluntatem creatas ad suos actus ab euerfione libertatis Vafquez ipse, & reliqui scholæ societatis nostræ Thomistice impugnamus? quæ itera ratione Patres antiquos hereticos prædeterminatores, & eorum Sectarios Lutheranos, & Calvinistas, eorumque decreta nostrarum actionum prædeterminata ab eiusdem libertatis euerfione Catholici omnes Doctores hæcenus impugnauerunt, & nunc etiam confutant? facile enim respondebunt, tam physice prædeterminantem, quam prædeterminationem, seu prædeterminationem actus nostræ voluntatis, extrinsecum, quid nostræ voluntati eiusque intrinsece libertati æque, atque habitus illos (ac magis extrinsece prædeterminationem & prædeterminationem) & aduentitium esse, & quod subinde nequeat voluntatis nostræ libertatem euertere, est eam posse imminuere? sed magna æquiuocatione intelligentiæ *intrinseca libertatis*, voluntatis creatæ ea doctrina innititur, intrinseca quippe creatæ voluntatis libertas ita intelligi potest, ut ipsi intrinseca essentialiter physice adæquate sit & quavis hoc sensu asserti nullo extrinseco, & extrinseca libertas possit, & aboleri, sed sola eiusdem voluntatis ablatione, & destructione: hæc, nec posset, extrinseco alio immitti contra id, quod Vafq. admittit, nullo, siquidem alio rei cuiusque essentia minui potest. Deinde hoc sensu absoluta, & adæquate libertas voluntati intrinseca non est, ut patet, cum cogitatione indifferenti virtutis extremi, & decreto etiam Dei præparatio concursus ad virtutis extremum (quæ extrinseca, & extra essentialia physice voluntati creatæ sunt eius libertas essentialiter constituitur: si autem intrinseca adæquate libertas creatæ, creatæ voluntati intelligatur: quia quidquid illam constituit, & ultra vo-

num infuso illo habitu Dæmonibus damnatis fiat, nihil libere agent vel omittent nec vquam in inferno peccabunt contra scripturam Patres & Theologos, vt dicebamus n. 2. vbi euasione, ex libertate ad indiuiduum hoc prauum præ alio apponendum præclusimus: tum quia in prauis omissionibus actus præcepti locum non habet: tum quia indiuiduum hunc actum præ alio ponere electionis, & arbitrij voluntatis Dæmonum non est: quod autem, simul argumento respondet Arriaga sect. 5. subsect. 4. n. 40. §. Dicit hanc solutionem scilicet damnatis Dæmonibus nullus actus præceptum positum esse, (quod & Valq. censet cit. d. 2. 4. c. 1. n. 1. §. Hæc opinio probatur sub fi.) nec satis, est firmum, nec, si esset verum, esset sufficiens siquidem præcepta naturalia negatiua omni rationali creaturæ pro statu etiam damnationis, imposita esse (v. g. non oderis Deum, non peccabis) certum est: in his autem impugnatio euasione de libertate indiuiduationis locum non habet: cum omnia indiuidua actus odij Dei v. g. & similia prohibeantur: quod vero Arriaga ibidem addit ex impotentiā antecedente morali damnatorum agendi quidpiam, boni vitandive quidpiam mali præcepto omni exemptos Dæmones, & damnatos reliquos esse quia summa difficultas aliquid præstandi in æstimatione prudente, atque in iure physice impotentia æquiualeat & effectus præstandi physice impossibilitati, cuius præceptum nullum esse potest: teneat foris in præceptis humanis, secus in diuinis, quibus quidquid rationalis creatura physice agere, vel non potest, idem Deus absolute præcipere, vel prohibere: multo minus valet in naturalibus præceptis, quæ physicas & naturales vires rationales creaturæ attendunt, nec eius etiam morali solum potentia adstringuntur: & tandem, si hæc solutio præstaret nunquam, nulloque damnari peccarent: cum ad nihil agendum, vel non agendum præcepto, vel positio, vel naturaliter teneantur: quod contra scripturam, Patres, & Theologos dicitur. Denique ex habitu hoc determinante absolute physice & antecedenter ad actum, vel omissionem prauam in damnatos Dæmones à Deo immisso peccati eorum author Deus illum infundens fore videtur, de quo certamine sexto vt diximus.

8. Quinta ratio necessitatis depurationis cuiusvis actus Dæmonum ex prauo fine, quem sibi primo peccato constituit, & ad quem proinde, quouis alio actu, virtualiter saltem debent necessario respicere: quouis modo à citato Caietano, ac Recentioribus Dominicanis, Thomistis explicetur de Angelis in via etiam statum quo primo peccant, & finem, sibi vltimum prauum in creatura constituerunt æque ac postea in statu æternæ damnationis: imo, & hominibus, viatoribus, ex quo primum etiam mortaliter peccant æque probat quare nec Dæmones, nec homines in statu viæ physice bene operari, aut non prauè & turpiter operari, vbis operantur, absolute poterunt, sed physicam absolutam impotentiam habebunt: quod, & irrationale, & absurdissimum est: multum enim, siue Dæmonis, siue hominis in via præter primum peccatum fuisse, esse posse, inde inferretur: cum vteriores omnes actus eorum prauis necessitate absolute physica, & antecedente, quam, & absque physica libertate, & potentia eorum ad oppositum (sine qua prauis & inhonestis moraliter actus esse non possunt) omnino prodirent. Deinde impugnatur ratio, quia bonitas aut malitia, ex siue actus primo habiti, nulloque participatur ab aliis posterius habitis, nisi isti vel formaliter, & expresse (quod in præsentia non euenit aduersarij contingere hic volunt) cum finem, vel respiciant, vel supponant, vt eliciantur, & existant, atque ita in actibus posterius voluntas siue actus illius primi virtute censetur permanere, quia ab illa proxime, vel remotè, pendet, & causatur, & immediate, vel mediate alij medijs alijs, quasi concatenati ab illa proteniunt, eique connectuntur: vt patet in electionibus, medijs vel proximorum, vel remotiorum, & intentione finis, ex qua electiones illæ promanant: si autem actus plures inconnexi cum finis voluntate sint, ac dispartate se cum illo habeant, ex eius finis bonitate honesti, vel malitia vitiosi, nullatenus poterunt, vt de se patet: sic autem se habent actus prauis vteriores primo, in Dæmonibus, & damnatis reliquis, alijs specie diuersis virtutibus oppositi, ac proinde vitia specie diuersa sunt, nec fini, & motui

peccati primi, superbiæ, verbi gratia, subordinati, nec in viæ, nec damnationis statu. Quare & vniuersique eorum actuum prauorum suum proprium finem vltimum, ab aliorum actuum sine diuersum in creatura constituit, non aliter, atque primus actus prauus finem vltimum, suum, & proprium in creatura constituisse dicebatur. Nempe quia, quidquid voluntas appetit sub boni ratione appetit, & quidquid fugit sub mali ratione aueratur: quare in eius rationis genericæ boni prosequendi prosequendi affectus omnes, & auerandi mali omnes affectus auerandi voluntatis conueniunt, siue boni, siue mali moraliter sint, quin inde, vel malitiam, vel bonitatem trahant, sed ex peculiaribus obiectis, & bonis, quæ prosequuntur, & malis, quæ auerantur, & quæ pro specifica eorum diuersitate diuersa sunt, nec vnius affectus specifici propria alterius speciei affectui communia, & connexa, sed solum in ratione illa genericæ, ex qua conuenientia nec bonitas, nec malitia moralis, nec specifica bonitas, aut malitia desumitur: eoque sane plano sanoque sensu verum habet affectum omnem, voluntatis creatæ participare voluntatem beatitudinis, vt sapienter Valquez noster 1. 2. tom. 1. ad quæstionem 1. articulo 6. & ad quæst. 1. 4. articulo 4. ex Sancto Bonaventura, Scoto, Ricardo, Gabriele, & antiquis alijs: quia affectus omnis voluntatis fertur in affectionem boni, & carentiam mali genericæ sumptam, quæ in beatitudine propria, & speciali nostra est atque in quouis speciali bono, quod prosequimur, & malo, quod fugimus, adesse nobis repræsentatur, vt ideo scitè comæus ille referente augustinus) omnibus diuersorum adeo studiorum hominibus in theatrum postera die conuenturis dicturum se quid vniuersique vellent pollicitus, verissima breuissimæque, & laudatissima ab Sancto Augustino sententia. Omnes vos cupitis esse beati, fidem soluerit. Denique Agidij ratio, quatenus ex parte cum additamento Gabrielis, conclusione secunda, conueniebat reiecta à nobis satis & breuiter fuit numero 3. sub med. in alijs enim bene Agidius discurrit, vt ex iam dicendis patebit.

CERTAMEN V.

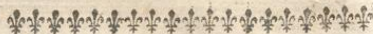
De physica potentia, vel impotentia Dæmonum damnatorum ad bene, simpliciter, & absolute operandum, nostra sententia.

1. **N**eutri sententiæ relatæ, vel impotentiam absolutam physicam ad actum simpliciter bonum absolute, & vniuersum affigenti, vel vniuersum neganti in bona Theologia possumus assentiri: vt ex his, quibus, vtramque, eorumque fundamenta, discimus discipuli facile poterit: vt autem ea in recordata Theologia sententia feratur boni simpliciter, & absolute honesti, actus, vel omissionis diuidi debent. Nempe in actus, vel omissiones, quæ sub præcepto sint, & quæ præcepto non subsistunt: quæ diuisæ, quia ab antiquioribus, præmissa, quæstionis huius decisioni non fuit dum vniuersaliter, vel impotentiam affirmant, vel vniuersum negant, & oppositum potentiam physicam absolutam generaliter ad actus omnes absolute bonos moraliter Dæmonibus damnatis concedunt, à vero abstrasse videntur, ac sibi ipsis alibi repugnant: etsi (meo iudicio) re ipsa, neque à vero, neque à se ipsis deficiant: considerant enim operationes moraliter honestas præcise, quæ tales, quin vt præcepto, legi subiectas considerarent, qui impotentiam physicam eorum damnatis vniuersam concesserant, qui vero eam ipsis dehegarant bonis moraliter operationibus, seu omissionibus præcepto subiectis solummodo attendunt, etsi vtrique ad pauciora, quam deberent, vt omnino difficultatem definiunt planè respexerint. Primus in hanc distinctiorem incidit

donetur, & solum quasi sufficienter præcise voluntas creata constituitur potens absolute ad honestum absolute, & bonum moraliter exercitum suæ libertatis debitum naturæ vere ipsi esse cum Vasquez & nostra doctrina recte componi potest, ut de gratia auxiliante agentes ostendimus, & id solum minimum demonibus damnatis adesse (at est ad potentiam absolutam honesti exercitij constituendam absque villa auxilij, quoad modum adhuc supernaturalis donationis, sed ut quid iniquis nunquam se honeste habituris circa materiam præcepto subiectam ea potentia minima cogitatione honesta à Deo facta fuit ut peccati abstinere, ut non peccare absolute possint, & peccati permissione ex iustitia vindictina, eos pugnat, quod absque non peccandi potentia nequit fieri.

Dico secundo, ad nullum exercitium honestum, & absolute bonum moraliter, quod præcepto non subest, adest potentia physica absoluta demonibus, ac reliquis damnatis & citatis Alarcon Vasquez ac reliquorum, quos pro physica impotentia absoluta demonum damnatorum ad simpliciter honestum & bonum morale exercitium voluntatis retulimus cert. 3. n. 7. Probatur conclusio: quia cogitatio honestum exercitium voluntatis representans necessaria ad constitutionem absolute potentie voluntatis etiam minima ad id sufficiens, bonum quid damnatorum, & in ordine ad bonos mores procul dubio est, & qua omnes damnati ob moralia actualia præferunt (ut demones indignos meritis reddiderunt, ac insuper desperatæ salutis, cui & boni mores, & exercitium, quoduis honestum voluntatis, eiusmodi cogitatio honesta possent inferre, illi omnes sunt. Ergo ea etiam minima honesta cogitatione de facto priuantur damnati, sine qua potentiam absolutam ad bonum vllum, & honestum absolute voluntatis exercitium eis non adest. Et hæc quidem ratio nostram conclusionem probat satis, est minima hæc honesta cogitatio naturæ sui rationali causus creaturæ debita esset, & quoad modum etiam, naturalis: siquidem exigentia demerita damnati cuiusvis præferunt ob mortalia actualia, quo damnatus, viam vitæ terminavit, exigentia naturæ à Deo præualeat, ut dixi, cert. 2. numer. 6. Si autem cogitatio honesta, etiam minima, & necessaria ad constitutionem absolute potentie ad honestum exercitium, & simpliciter bonum voluntatis (tamen non congrua nec affectum habitura) damnatis indebita, seu non debita ipsi iure naturæ sit, ac subinde, quoad modum supernaturalis, & Dei gratia ultra, & supra creationis debitum, vigentior erit præfata conclusionis huius probatio, ut vidimus cert. 2. numer. 7. Id autem deinde huius loci non est, neque alicubi ab aliis Doctoribus disputatum: sed rationali creaturæ deberi communitur, sine examine suppositum: cum tamen multo examine Theologico discursu, & eruditione egeat, eius definitio, ut ex nostro primo tomo de ente supernaturali controu. de gratia auxiliante satis constat. Quo vero illud, quod in probatione hac diximus (eam scilicet vim præcipue habere in damnatis ob mortalia, actualia, & propriæ voluntatis in se, & de se absumi) respiciat, diximus cert. 2. numer. 6. sub finem. Nempe ad infantes ob originale solum damnatos, in quibus vigens adeo ratio non est, minima cogitatione honesta effectum, non habitura, atque à Deo potentia absoluta ad exercitium suarum voluntatum in penam originalis priuantur: cum honesta cogitatio ad vsum rectum originalis priuantur: cum vnicuique donetur, & inferuiat, ac proinde iis, qui proprii arbitrij, & voluntatis abusi non peccant, & damnantur, sed aliene, nempe Protopatentum, non ita congruum videtur eam cogitationem honestam minimam, nec effectum habituram ita lege denegari: maxime, si ea iure naturæ, & creationis, rationali creaturæ debita sit.

Chrystop. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

QVÆSTIO II.

De obstinatione, ac obduratione demonum, & reliquorum damnatorum in malo.

¶ Væstionem de obduratione damnatorum demonum ac reliquorum in malo à plerisque cum impotentie eorum bene operandi, ac necessitatis in mala operatione persistendi, & insistenti, quæstione confusam, theoriam vtpote valde ab ea diuersam, & ex diuersis principiis (ut mox patebit) decidendam proponimus.

CERTAMEN I.

Obduratio damnatorum in malo in nulla assignate à Doctoribus impotentia physica bene operandi, ac non male operandi.

¶ Demonum, de reliquorum damnatorum in malo obduratio duplex distinguenda est: ut superius dicebamus. Altera respectu actorum ab ipsis in via peccatorum, ob quæ fuerint damnati, & que in statu damnationis successit commiserint, (de quibus eadem ratio est, ac de illis iam duratione anteriori admittis) an, scilicet, ita in eis obdurecant, atque oblinati sunt, ex quo primum damnati fuerint, & damnati æternitate futura persistant. Quod idem est, atque, an ad impoenitentiam absolute honestam, ad prauam enim, & aliunde visitam impoenitentiam obdurata non esse, certum est, cum poenitentiam prauam, male à se actorum agant, ut ostendimus supra, eaque poena sensus non exigua miseris sit) antea actorum peccatorum oblinati, atque obdurati sunt, & quoniam eorum oblinatio, & obduratio constituitur. Altera vero obduratio eorum in malo est ad futuram eorum tota æternitate operationes, ut nihil non malum, & turpe sint in quacumque occasione & tempore operaturi. Idque ex ea obstinatione, & obduratione ad malum operandum, quotiescumque ex instanti primo suæ damnationis operentur: quæ obduratio ad malum ab obduratione in malo prima diuersa liquido est, ut patet: ac insuper ab obduratione non operandi deinceps bene, cum hæc bonæ operationis omissionem solum respiciat, illa vero non hanc solum, sed insuper operationem prauam. Est autem aduertendum iuxta hanc obstinationem, & obdurationem damnati cuiusque, ad prauam in quacumque occasione operandum, ex quo primo damnati sunt tanquam terminum partialem seu partem termini, ad quem eiusmodi oblinatio & obduratio est, prauam, & viciatam alicunde poenitentiam, doloremque de peccatis admittis ubi dolendum de eis sit contineri. Siquidem prauus ille dolor operatio mala posterior peccato futura est, ac proinde, in omnium prauarum deinceps futurarum à damnatis actionum cumulo, & collectione continetur: quare hæc ex parte ad secundam obstinationem damnatorum in malo, propriius loquendo ad malum, quam ad primam obstinationem & obdurationem, proprie, & strictè loquendo in malo, potius pertinere. Denique obferuandum (& quidem maxime pro virtutisque difficultatis decisione, & dilucido examine est: obstinationem & obdurationem tam in malo, quam ad malum, explicatam longe, ab impotentia physica absoluta euadendi, & abscedendi à malo, commisso, & impotentia simili non operandi male, quod operantur deinceps damnati sunt, valdeque differre. Id constat, primo, ex ipsa terminorum perfecta apprehensione

g g sione

est, etsi alterutrum sit, esse posse bonum, sed præcise ad non ex honestate, & bene, atque absolute honeste, se excruciam, voluntatem. Unde hanc obdurationem in malo seu ad malum negatione dicere merito possumus. Alterius vero obdurationis in malo, seu ad malum terminus alter est, ad operandum, vel omittendum turpiter, & prave, moraliter, siue contra legem, aut præceptum aliquid, vel prohibens, vel præcipiens: ut supra in simili de potentia, & impotentia absoluta physica damnatorum demonum, ac reliquorum, ac necessitate physica ad non operandum seu operandum bene, atque ad operandum, vel omittendum prave eorum potentiam, vel impotentiam physicam earumque terminos recte methodi, & charitatis doctrinæ causa dividimus, & circa primam demonum obdurationem, ad malum negativæ, seu non faciendum, aut omittendum aliquid, bene moraliter, seu absolute, ex virtute, & honestate, cum alterutrum licet, per legem, ac præceptum. Certum secundo, ex nuper dictis est, damnatorum demonum, ac reliquorum obdurationem in eorum impotentia physica, se bene moraliter, ex virtute, & honestate exercendi minime consistere. Probatio proxime data est pro conclusione prima: quia ex impotentia adesse illis ex defectu cogitationis honestæ, adhuc sufficiens, & minime necessitatis ad constituendam absolutam eorum physicam potentiam ad alterutrum bonum absolute, ac simpliciter honestum exercitum suæ voluntatis, ut constat ex cert. s. n. s. nequit autem in eiusmodi impotentia consistere, ut ex num. 1. nuper dicebamus, & hæc sit secunda conclusio. Iam ad obdurationem male, aut turpiter agendi prohibitas, vel omittendi (quæcumque illæ sint) præceptas operationes, seu actus quotiescumque demones, & damnati reliqui peracturi sint, vel omitturi in materia prohibita, vel præcepta, quæ altera est ad malum obduratio, veniamus.

s. Dico tertio, neque ad hoc malum obduratio demonum, & reliquorum damnatorum stat in physica impotentia absoluta ipsorum ad non male, siue positivè siue omittive agendum seu necessitate physica absoluta contra prohibitionem agendi, vel omittendi contra præceptum. Conclusio hæc nuper facta argumento pro duabus antecessantibus videbitur probari: quia impotentia physica obduratio non est. Verum ratio hæc robur habet, cum impotentia physica proveniat ex defectu cogitationis honestæ etiam minime, & necessitate ad absolutam potentiam constituendam, retrahentis à malo, vel inducentis in bonum, quæ deficientes neutrum voluntas absolute physice potest conclusio autem hæc est de omni absoluta impotentia physica voluntatis, non prave agendi, siue omittive, siue positivè universim, est ex defectu cogitationis honestæ non veniens, sed ea etiam adstante aliunde provenient, siue ex defectu preparationis conversus Divini, siue ex odio Dei, vel habitu pravo intensissimo prædeterminante ad malum à Deo infusus independentem à Demonum, & damnatorum reliquorum libertate, siue ex physica necessitate operandi de cætero saltem virtualiter ex pravo siue peccati, ob quod fuerit damnati & aliis, quibus obdurationem eorum ad prave agendum, vel omittendum in omni alterius occasione Doctores alij constituant, contra quorum nullum præfata ratio præstat. Idcirco contra omnes aliter generalem conclusionem nostram probo ex dictis q. 1. cert. s. n. 2. conclus. 1. damnati omnes habent potentiam physicam absolutam antecedentem ad non peccandum, tam positivè, quam omittive: ergo non habent necessitatem physicam absolutam, & antecedentem alterutro modo peccandi ac subinde neque in ea stare eorum obduratio ad male alterutro modo agendum. Consequentia est evidens; alioqui ad duplex contradictorium potentie, & impotentie simul, nec semel, sed præfaturam totam æternitatem in omnibus, & singulis damnatis admittendum cogeris. Antecedens probatum ibi est: quia absque potentia physica indifferente ad peccandum, & non peccandum alterutro modo, siue ad omittendum vel agendum prohibitum, seu agendum, vel non agendum præceptum, nequit esse potentia absoluta peccandi, siue actio, vel omittio, quæ ex potentia ad unum ex eis determinata & ad illud operantem necessitans ac prædeterminans, à potentia indifferente, ad utrūvis extremum, & libera in actu primo nequeat provenire, quare nec libere procedat in actione vero, vel ommissione quæ libere non procedat, quantumvis contra præceptum,

Christoph. de Origen de Deo uno, Tomus II.

vel prohibitionem fiat, peccatum non est. Ergo in quocumque est potentia peccandi, seu agendi, quod præcipitur, & non agendi, quod prohibetur, seu ad non peccandum est potentia absoluta ad non peccandum: atqui damnati omnes habent physicam absolutam, & antecedentem ad peccandum imo vero continuo peccant, peccabuntque tota successura determinate: ergo damnationes habent potentiam physicam absolutam, & antecedentem ad non peccandum seu non agendum, vel omittendum contra prohibitionem, vel præceptum, ut in antecedente primo assumeretur. Hinc constat eos omnes Doctores, qui impotentiam absolutam physicam antecedentem non peccandi, & necessitatem physicam absolutam, & antecedentem peccandi demonibus, ac reliquis assignant in terminis implicare: ac physicam impotentiam, non peccandi, & prædeterminatam potentiam ac necessitatem peccandi effectus impossibilis, quæ chimerica solum esse potest, potentiam eis assignare. Nec satisfacies, si dicas. Impotentiam illam physicam non peccandi, seu necessitatem peccandi in demonibus, & damnatis aliis non esse peccandi formaliter, & imputative ad culpam, quod absque exercitia eorum libertate, & ab indifferente potestate voluntatis proveniente esse nequit, sed solum obiective peccandi, id est omittendi actum præceptum, & agendi prohibitum, quod ex obiecto pravi est, et si absque libertate eveniat. Etenim damnatos demones absolute peccare scriptura Patres, & Doctores omnes absolute docent, quod absque libertatis exercitio verum absolute non est, ex sola pravitare obiectiva: ut patet in moribus primo primis, & indeliberatis voluntatis: ergo obiectum turpe, & pravi peccata absolute, nec sunt, nec dici absolute possunt.

6. Secundo probatur in damnatis eiusmodi impotentiam non peccandi, seu necessitatem peccandi physicam per habitus, actus, vel quod velis aliud simplex, vel ex multis compactum, à Deo tamen independentem abvlu libertatis circa peccati materiam à damnatis exercenda infusum, etsi per impossibile, ea impotentia, & necessitate absoluta, physica, & antecedente posita persisteret ad peccandum sufficiens, ac necessaria libertas, vel absque libertate peccatum nullatenus esse, vel esse posse, quare, neque obdurationem ad peccandum de cætero, quæ in damnatis est posse in ea impotentia non peccandi, seu necessitate peccandi consistere. Probatur argumento Marfilij supra contra habitus à Deo ita damnatis infusos, eosque necessitates physice ad malum, & peccatum, & quidē efficacissimo, & evidentissimo, contra quodvis ita à Deo infusum, & physice antecessenter determinans eum, cui infunditur ad aliquod exercitium pravi, quia eius infusione Deus erit author, & causa, peccati, ut contra decretum Calvinianum, & prædeterminatum Dominicanorum Thomistarum Recentiorum vigeamus, ita, controversia de decreto concurrendi, d. 2. & contra eundem physicam prædeterminationem ad materiale peccati ab schola tota Thomistica Iesuitica nostra fidentissime efformatur, at hoc Deum dedecet, & subinde repugnat, ergo & quidvis ita necessitans physice ad peccandum, & impotens reddens subiectum (in presenti damnatum) non peccandi repugnat. Minoris de se clarum, & sile certam veritatem universim ad presens obsecrare, ac infirmare retavit noster Arriaga citata d. 2. sect. 6 subsect. 1. n. 46. §. Absolute responderet quis, & n. 47. §. tertium exemplum, & §. Hinc constat, ubi ob rationes à se datas, vel deprobabiliter abstergi à Deo omnem indeceteriam ita prædeterminandi de se damnatos ad actiones, vel omisiones pravas existimas, cum tamē suarum rationum subtilitas, (subtilitas potius alicui forte videatur) plumbea sit & quæ facili potius alicui forte videatur, plumbea sit & paritate rationis valde disparis. Prima quia si admittitur eo prædeterminate, & necessitante principio peccati à Deo infuso persistere adhuc libertatem ad peccandum, abvlu eius tribuitur peccatum, non Deo. Sed quid aliud dicit Thomista recentior Dominicanus vel Calvinista, pro suo quilibet decreto prædeterminatio vel prædeterminatione physica actus pravi contra argumentum idem scire ex suppositione, quod eo principio prædeterminante ad pravam ommissionem, vel actionem, maneat libertas, vel ablata libertate in eis pravitatis (etsi utrumque implicet) ad exercitium ipsum libertatis pravi, (in quo libertatis modo, nec esse pravi, nec determinari, ut tale exercitium vllum potest) determinabitur à Deo principium prædeterminans, & necessi-

7. Denique condonationis peccati carentia, quæ à solo Deo est, est eius confectio habitualis, seu habituale peccatum, in huius, & plurium, recentiorum sententijs, quæ Deum non condonans peccatum illud confectur atque vlla indecensia quia peccator illud primo ponens in eo ipso ponit Deo ius, & exigentiam, condignitatemque, ad carentiam condonationis sui à Deo, fuit, ut Deum illud non condonet peccatori: unde huius illud apponenti, & in ipso eiusmodi condignitatem peccati habitualis confectio indecens, non autem Deum non condonanti, tribuitur. Nil tamen instans illi præstat, non prima de concursu Dei ad peccati, quia eo Deus de se peccantem nullatenus determinat, ut principio illud determinante à se infuso determinaret, prædeterminaret, ac vellet nollet, traheret ad peccatum Sed concursum offert (ut Ariasga ipse ait) indifferenter ad virtutis, Ego vero red Deo decentius explicans dixi, t. controu. 3. d. 3. q. vlt. cert. vlt. Deum non quidem concursum ad peccatum, adhuc indifferenter offerre, sed omnipotentiam suam (quæ tota ex parte Dei actiuitas est) decreto suo voluntati (non fecit, atque habuit supernaturalem Fidei, & Charitatis ratione aut inhesionem voluntati creatæ, & alligatæ ut eius & habitum prædictorum actiuitate pro suo arbitrio, ad exercitium bonum, vel prauum vertit: quod tamen, nec æa omnipotentie oblatione, nec suum ad eum concursum simultaneum, adhuc disiunctum) vult, sed voluntati creaturæ permitit, ut circa alterutrum extremum absolute possit libere, & ex arbitrio suo libere se exercere: neque vult, ut simulaneè concurret ad peccatum, seu prauam actionem determinate voluntate seu decreto aliquo, ex quo proxime, & immediate concursus ab omnipotentia proueniat vult, aut amat, sed vult ab iniuto à creatâ voluntate (cuius arbitrio omnipotentiam decreto anteriori præfatio ligauerat, ac lubbiderat) extorqueri. Quod inde paritatis ad infusorem à Deo principij physice prædeterminantis voluntatem ad actum prauum/multum inquit; quia, sicut ex determinatione creatæ voluntatis concurret; ita ex determinatione eiusdè in anteaquo peccato ex quo ius Dei ad puniendum peccatorem quæsi determinans, obligatusque Deus principium physice determinans eum ad peccatum infundit. Huic dignitati peccati; ad penam, & iuri Dei ad illam infundendam peccati infanti præfatio innituntur; sed quod rursus inquiri paritatis est, ut à causatione peccati ad quod ipse physice, atque à peccatore irresistibiliter principio infuso, prædeterminat excoletur Deus (quo velis tunc, motiua, aut sine illud infundat) ex eo, quod ad illud ipsum peccatum, & actum prauum creaturæ non eam determinans, nec volens sed ab ea potius determinatus, & quantum ex parte sua volens physice concurret? secundo causatio peccati, quæ ex principij determinantis infusione tribuenda Deo dicitur, non est peccati anterioris, in cuius penam infunditur, sed vltioris, ex eo principio infuso, & ad illud prædeterminante futuri, nec est quæstio de motiua,

[illegible]

nec positam à peccatore destruere debet, & condonare: denique macula habitualis confusio in malitia addit supra aequalentem tempore anteriori à peccatore admissam (dummodo confessionis, aut contritionis de peccato admissio præceptum ab sit, cuius violatione peccati admissi confusio nouum aliud actuale peccatum esset, non autem malitiam, seu maculam habitualem auget) ac non retractatum. Dato ergo maculam peccati habitualem negatione condonationis confutari, causamque contrarietatis à Deo, vide quantæ efficaciz, vel potius quam contemnendæ inefficaciz sit: Deus potest causare maculam habitualem peccati quæ (quæ habitualis est) nil malitiz, præter primo positam à peccatore, ubi primo peccatum fuit, habet: ergo potest causare peccatum, actuale, seu primam peccati positionem in qua tota peccati malitia est, & causatur.

CERTAMEN II.

*Aliis reiectis nostra de obduratione
Dæmonum, & aliorum damna-
torum in malo, & ad malum
negatiue, & positue conclusio pri-
ma proposita, & asserta.*

I Am ad alios Doctores, qui obdurationem, & ob-
stinationem Dæmonum, & aliorum damnatorum
in malo, & ad malum negatiue (seu non faciendum quid-
quam boni moraliter, & honestum) vel positue malum,
sive agendi malum turpe, & inhonestum, quoriscumque
in materia præcepto legis acturi aliquis, vel omisi-
suri sint in physica impotentia, bene, & honeste agendi,
vel non male operandi non constituunt veniendum est.
Noster Vasquez d. 2. §. 9. c. 7. & d. 2. §. 1. c. 4. num. 16. & 17. &
Alarcon d. 9. c. 6. & reliqui Vasquianæ scholæ. Peccato-
res (tametsi quæstionem de impotentia physice bene ope-
randi, & non male operandi cum hac de obduratione
confundant, atque ex eisdem principis deficiant) asse-
runt: obdurationem (scilicet in denegatione auxilii congrui,
vel nec à malo admisso abcedant, nec bonum moraliter,
sive positue, sive omisiue operentur, vel non operentur,
præter id quæ ex statuta lege status illius, pro hac sententia,
cit. c. 7. refert, Antiodorensium, Albertum, Bonaventuræ,
Richardum, Durandum, Scotum, Gregor. Bassolic. Ma-
iorem, Gabrielem, & Oxamum: qui obdurationem
hanc in defectu gratiæ auxiliantis refundunt. An vero
hi veteres in denegationem solius gratiæ congruæ, an
etiam sufficientis refundant ipse non explicat: imo, nec
suum ibi mentem, quod hoc, satis ibi Vasquez aperuit;
est de congruo auxilio se loqui aliquatenus insinuat, &
d. 2. §. 1. c. 4. n. 16. & 17. clare significat. Est autem aduer-
tendum circa hanc eius sententiam: ita in denegatione
auxilii, & gratiæ congruæ Dæmonum obdurationis in
malo, unicam, & propriam causam (eius sunt verba
cit. c. 7. §. in hac diffinitate: initio) ab illo constituit, vt
ex parte Dæmonum damnatorum animum obfirmatum
peccandi non excludat: solumque velit defectu gratiæ con-
gruæ, quæ obdurat illa, quæ ex parte Dæmonum est,
emolliiri possit, ad eum effectum emollietur, quatenus ex
parte Dei etiam est, completi, & in absolutam eorum ob-
durationem, & obstinationem euadere: ita enim cita-
torum veterum sententiam hanc, quam sequitur §. eodem
versus med. explicuit. Loquuntur autem de obstinatione
Dæmonum, non quatenus consistit in animo obfirmato pec-
candi (huius enim propria causa ipsi sunt, nec Deus cau-
sa illius propria esse potest) sed de statu ipsorum inflexibili
& impotentia refrendi bona voluntatem, quæ ad verbum
transcripti, vt appareat primo, ex minus intellecta eius
sententia illum à Recentioribus irritò impugnari. Secun-
do: quo iure nos de ipso, & reliquis Doctores dixerim
quæstionem hanc de obduratione in malo, cum quæ-
stione de impotentia physica operandi bonum, & non

operandi malum confudisse, vt ex postremis verbis claret
& ex citato proxime Alarcone numero 13. & §. Tandem
poterat quis, & numero 14. §. sicut ergo Deus, in decre-
to voluntatis Dei non concurrendi cum Dæmonibus ad
honorum quidpiam morale, sed solum ad malum cum aliis
Doctoribus, quos retulimus supra quæstione prima;
certamine 3. numero septimo obdurationem hanc consti-
tuentem.

2. Contra hanc sententiam multus est Soarius toto
fere c. 9. Primo: quia Dæmones damnati naturalibus seu
eorum naturæ debitis, non priuantur à Deo in peccato-
rum, ob quæ damnantur penam: auxilia autem & cogi-
tationes honestæ ad bonum morale, & naturale saltem,
quoad substantiam iure naturæ creaturæ cuius creaturæ
rationali, quare, & damnatis Dæmonibus debentur: ergo,
sed maior iuxta ipsam Soar. eodem cap. vniuersaliter vera
non est. At enim multis naturalibus, & naturæ iure de-
bitis in penam peccati pro statu damnationis, priuari
etiam connaturalissimo, ac debitissimo concursu Dei ad
bonum, vt vidimus q. 1. cert. 3. numero 7. Minor de auxi-
lio congruo falsa est, vt supra, & fuscè aliàs ostendimus,
quin probari oppositum possit, est constitutio potentie
absolutæ & simpliciter talis ad opus bonum morale per
honestam cogitationem essentialiter constituenda, iure
naturæ debita cuius rationali creaturæ admittatur, si-
quidem entitas cogitationis honestæ, & minime qui-
dem, ad potentiam eiusmodi absolute talem essentialiter
requiritur: non autem eius congruitas, aut minima maior
intentio. Secundo opponit: cum Dæmonibus iure natu-
ræ cogitationes honestæ debeantur, eis illos priuans
Deus peccatorum, quæ ex earum denegatione Dæmones
omittunt, author, & causa erit. Negari cogitationes ho-
nestas congruas Dæmonibus deberi, sed eo admisso, illa
latio non tenet: datis enim sufficientibus possunt abso-
lute Dæmones pro suo arbitrio non operari male, nec
in malo persistere: quare voluntatis & libertatis suæ ar-
bitrio peccant, non Dei, qui dedit, quo bene operari, ac
non operari male absolute possent, est aliæ, etiam debita
naturaliter, quibus de facto non peccarent, denegauerit.
Alioqui omnium peccatorum nostrorum, & Angelorum
in via causa Deus, & author erit: quod est erroneum, eum
nullum, nisi denegat auxilio, congruo datoque sufficien-
ti, vt vitaretur eueniret, & æquum ius naturale ad auxi-
lia congrua omni rationali creaturæ, & pro statu quo vis
competat, vel non competat; si velis in statu damnatio-
nis amplius, & specialius ius naturale ad auxilia congrua
illis competere, vt exhiberis: solum ergo denegatione
auxilii congrui in statu utroque rationalis creaturæ pec-
catorum, Deus permittit: Instat, Dæmonibus, & damnatis
reliquis statuta (vt Vasquez) lege generali pro eo statu dam-
nationis auxilia congrua denegare ex quo alio fine po-
test Deus, nisi, vt peccent? ergo non solum permittit, sed
& intentione se habet Deus erga Dæmonum, & aliorum
damnatorum peccata. Respondeo negando antecedens:
quia ex fine vtendi suo iure, & dominio creaturarum, præ-
stantiori, longe quam ius quodvis naturale ipsarum, &
maxime auxiliorum, & honestarum cognitionum con-
gruarum (quas indebitas, & supernaturales quoad modum
esse, verius est) eas denegat viatoribus, cum peccant, quin
eorum peccata intendat, in damnatis vero vltior, est si-
nis eos statuta etiam lege pro eo statu denegatione con-
gruarum cognitionum puniendi, est quippe status ille su-
plici non largiari, & vberiori Dei (quæ in congruæ co-
gitationis honestæ donatione abs dubio foret) misericor-
diæ, & gratiæ destinatus. Ecce duos honestissimos fines,
quos Deus generali illa lege denegationis potuit inten-
dere, intenditque, quin eius intentio ad peccatum
ex auxilii congrui denegatione futurum progredie-
retur.

3. Opponit tertio Soar. iuxta hanc Vasquez doctrinam
obdurationem hanc Dæmonum, & aliorum damnatorum
ab obduratione reproborum hominum viatorum, quibus
vel cui pro libito, Deus decreveret negare auxilium con-
gruum, non solum ad finalem penitentiam, sed ad quod-
vis bonum opus morale distingui non posse: cum tamen
omnium sententia, valde diuersa sit: obiectionem hanc
præoccupasse videtur, & satis ex indicio discipuli Alarc.
proxime n. 9. Vasq. ipse d. 1. §. 1. c. 4. n. 17. aiens, damnatis
Dei decreverit denegandi auxilia congrua omnia, & per-
petuo

Perio ad quodvis mortaliter bonum opus & absolute
 honestum innotescere : vnde eis spes omnis illud obtinendi,
 & bene penitentie, honestumve quidquam aut non abso-
 lute malum operandi proflus occluditur, secus viatoribus
 illis reprobis quibus auxilia congrua, non solum ad pe-
 nitentiam finalem, sed ad quodvis bonum morale , toto
 etiam via tempore denegare Deus decreverit : cum eis
 decretum hoc reuelatum non esset led ignotum. Adicit
 Alarcon, aliud discrimen de suo quod, scilicet, damnatis
 nil vtra minimum auxilij, & cogitationis honestæ, suf-
 ficientis ad bene, & ad non male operandum a Deo donec,
 cum congrua denegatur : viatoribus vero intra suf-
 ficientes congruis denegatis, intensiores valde minimo co-
 gitationes honestæ donentur, Hæc tamen omnia vim im-
 pugnatiōis (si quam habet) minime debilitant. Alarcon
 additum diuersæ largitati Dei erga reprobos viatores,
 quam erga damnatos ostendēde non obiectiōi sol-
 uende feruit. Nec Vasquez illud de reuelatione decreti
 damnatis, non viatoribus, ad hanc obiectiōnem de ob-
 duratiōis vtrorūque æqualitate adduxit : quod solum
 potentia, vel impotentia sperandi non autem obdurati-
 onis in malo differentia subleuat (sed ad statum vtrorūque
 diuersitatem aliam defendendam : & obduratiōni so-
 lum, quatenus statū lege decreto denegandi in eo statu
 damnatiōis damnatis singulis, & omnibus congrua
 omnia ad auxilia & cogitationes effectum habituras co-
 gruo obduratio, & oblatiō in malo compleatur ; secus
 viatoribus pro statu viæ, quibus auxilia congrua denegat-
 ur : tum, quia non omnibus viatoribus, nec omnia ad
 honestum omne, pro omni occasione : quare, nec flat-
 ta lege pro via statū, sed pro occasione aliqua, & ad opus
 aliquod v. g. penitentie, vel victoriæ tentatiōis grauis
 ad viæ extremum, si antea, non peccauerint : nec semper
 obduratis corde, atque ex parte sui obduratis, & oblati-
 onis viatoribus : neque enim reprobi viatores oblatiōi
 ex parte sua sunt, aut erunt ? vbi obduratio supponatur :
 eorum ex parte sui necessaria supponenda, v. congrui
 auxilij, & cogitationis honestæ denegatiōe iuxta recita-
 ta Vasquez verba compleatur, & hæc nostri Vasquez
 doctrina euancit tertiam hæc obiectiō : alia, quam
 euidentem vocat Ariaga, sect. 4. subsect. 3. numero 37. §.
 Si vtrum dicatur, contra solutiōnem ad argumentum, quod
 Vasquez etiam inflectitur num. 34. §. Quarto : quia, vel
 ante decretum iis, qui in schola nostri principis discun-
 tur, minime memorandū, quod Patres, & Theologi
 communiter doceant, quasi ex vniuersalibus principiis
 communibus inferno, & statui damnationis non futura
 bona opera, nec ibi propter ea videnda, cum tamen per
 scientiam mediæ æque videantur ibi futura bona opera
 damnatorum, atque reproborum in via. Bona æquiuo-
 catio, de non furnitione absoluta bonorum operum in
 statu damnationis ex generali principio illius statui Pat-
 res, & Theologi merito aiunt, & cum ipsi Vasquez, dum
 statū decreto Dei, & lege generali pro illo statu cunctif-
 que in illo contentis, & continendis denegandi auxilia,
 & cogitationes congruas ad quodvis agendum honestum,
 turpe fugiendum, nullum bonum morale, in eo statu
 absolute futurum prædicandum vquam esse doceat, &
 conuincat. Quid contra hanc doctrinam ex furnitione
 conditionata bonorum operum, in eo statu & scientia
 mediæ de conditionate futuris : & quorūm ea condi-
 tionata futuritio, & scientia ad præsens mouentur ? Aliud
 quod contra hanc doctrinam opponit Ariaga, de prima
 cogitatione Angelorum, cuiusque electione ab ipsis
 naturaliter, discifimus questione 1. certamine 2. nume-
 ro 9.

mero 9.
 4. Soarius post tam longam cum Vasquez concertationem toro illo c. 9. & cum aliorum sententia c. 10. & tam multis praeparatis demum tradit c. 11. n. 2. & 3. & 2. eius sententiae adhuc docens: Dilectum damnatorum obdurationem, & obtinacitatem, in malo vel admissio vel admittendum stare in maxima quadam, & moraliter insuperabili, nunquamque eius superanda, difficultate abstinendi a malo in absolute bonum moraliter, seu non turpius, & inhoneste operandi quo, etiam non physica morali tamen bene operandi, impotentia & mali operandi necessitas fit. Ad eum modum, quo de impotentia morali vitiatorum venialia aliqua vitandi (B. Virginem excipio) & morali necessitate, aliqua venialia incurrendi, & de inueterato pec-

carere in vicio aliquo, vel aliquibus, gravi in eisdem ma-
terius tentationis impotentem moraliter relinquenti, et cedendi
denovo, moraliter necessitatum effe Theologi omnes ex
quotidiano experimento non docent. Hanc vero moralem
impotentiam, ad bonum, et ad malum necessitatem
multo ex capite provenire ait: ex poenarum atrocitate; et
perpetuitate, quibus peccatorum vultus Deo, et eternae
gloriae privatione (de qua maxime dolent) pro meritis
cruciantur, atque aeternum cruciantur; a neutro autem
diuerti Demonum, et damaoatorum attentionem mal ma-
gnitudo inextinguibilis, et perpetuitatis adeo continua in-
tinatio, permittit; quae omnia congruis auxiliis, quibus
tot malis patienter obfisterent, defrutis essent Demones
in Dei odium, rabiem, et desperationem, ipsi moraliter im-
potes agunt, ac subinde in bonorum omnium quo Deo pla-
cerent, efficaciam auferri, et praei cuiusque animae, et
affectus, sui omisionis profectum. Hinc Socris sen-
tentiam summam relata, quae propter molestem aliter videri,
impugnator Ariag, sect. 6. subsecq., sed qui non valet
(vt de Socris observat Alarcon, vbi proxime n. 1.), etiam
que, post tot horum Alarcon rixas illi concordale: ipse
enim nihil illi coram incitamentorum, et multorum, ob-
sequio, et malis affectibus Demones insilunt, nec in malo
ad bonum abscedant, abscedere morali impotentia
possunt, negavit siquam, sed plane admittit, et ex parte
sui huius, aliusque causis esse in malo obdurato, ac cordis
sui duritiam apponere: solumque ait, denegatione con-
gruam cogitationum honestarum, sui vocationum, et
auxiliorum efficaciam adeo in absolutam obdurationem
compleri: vt compleri a Deo absolute in seipsum non
alio, neque aliter dicitur: *Ego indurabo cor Pharaonis*,
et aliorum alibi frequenter, de quibus authoritas tota
contra Vasquez lii etiam admittunt denegationem co-
gitationis congruae a Deo partem esse eius obdurationis
vbi moralis impotentiae constitutendae: et quavis Ariag
vocem congruae, et efficacis vocationis, et fortioris vocis
vtatur, quae communes, et minimas excedat, non congruas
admittit, nil docet.

limitat, nisi docet.

5. Cum enim cogitationes minime necessariae ad absolutam physicam potentiam confirmandam aequantitas non sint pro omnibus voluntariis, & longe inferiores facilibus, promptioribusque ad bonum voluntatis, & ad malum diffinitionem potentiam physicam, ad bonum, & fugam a malo continentur; quam, & bono avertis, ac valde propensis ad malum obduratur, & propensissimas ad malum; atque à malo avertissumas Deum voluntates; physice & absolute potentes ad bonum, & ad auferendum a malo Deus constituit extraordinarias, ac non communibus entitatibus fed fortibus, & valde intensis opus habebit: maxime cum adeo miratorum, cruciatibus Demones, & pene fixi atreatos dicitur, vi vix cogitationi honestæ, & ad bonum possum attendere, camve percipere: qui enim alio valde adeo diffusius, validius, & fortiori egerit vocatione ad bonum, & auerente a malo potentia absoluta physica ad vnumquemque Demonium in opposita propensionem, aliisque omnimodo distractaorum constituta per te si dubio posui intell., & valde forti entitate, ac extradiaria, nec alienationibus & ad bonum facilioribus ingeniosisque alio totius dilatrictis sufficiente, vocatione eos Deus vocat: ea subinde eorum in malo obduratio seu moralis impotentia ad bonum in fortioris, & extradiariae entitative vocationis denegatione: a Deo partialiter affluendoque consistere. Ad hæc penarum, & cruciatuum magnitudinem ipsas æque viuam, & intentam cogitationem militie peccati, quo quod indignitur excitat, de leaque ad penitentiam de illo, atque ad odium vindicte Dei inducentem: imò vero illam demum ex ipso obdurato, vel maxime peccandi pertineat: quod tot tantisque suppliciis hoc peccatum amittit ab eo non reificat, sed in dies magis in malo obdurat: vti de toto plagis afflicti Pharaonis indurantes Patres, & interpretes expendant: ergo in denegatione intense, fortis, & extradiariae vocationis, & cogitationis obduratio non stat, sed in denegatione congruatis, & efficacia vocationis qua a Deo vocatus ad bonum, atque a malo, quantum per Deum ei, retrahuntur, & ratione cuius congruatis extradiariae, nec communes vocations

à malo, quatenus per Deum et
cuius congruitatis extraordinariae, nec communes vota-
tiones

iones essent, sed providentiæ, ac beneficentiæ, specialis, qua meritis vii erga damnatos non vult Deus. Secundum id necessarium ab his DD. admittendum exempla impotentie moralis vitandi omnia venialia, & inueterati peccatoris ad grauem tentationem vitandam (quibus impotentiam moralem, seu obdurationem Dæmonum in malo explicant, & confirmant) satis demonstrant: ea liquidem tales sunt: quia, tam communis vitiatoribus auxilia congrua, ad non peccandum venialiter in occasione vlla quâ inueterati peccatori ad resistendum, graui tentationi defunt: quæ, si adessent, proculdubio neutri impotes moraliter essent, sed physice, & moraliter etiam, potentes essent: vii. & Dæmones ad bonum, & ad abscedendum, abstinentumque, a malo, ni eis auxilia congrua pro omni occasione adeo pro statu damnationis priuarentur, conuenienter ergo & necessario consentiunt hi DD. Valquio, quem toto conatu refellere contendunt: ipse vero iure ab eis dissentit, quod absolute in morali impotentia prefata, quam in damnatis Dæmonibus recognoscit eorum obdurationem non constituit: potest enim moralis impotentia ad prædicta dari, quia detur eorum in prædictis obduratio propria, vt ex dicendis clarebit.

6. Dico primo: obduratio omnis Dæmonum in malo voluntariam adhesionem affectuum ad malum negatiue, seu non bonum, siue positue malum, id est exercitium prauum voluntatis, si vltius aliquid agendum, vel omittendum est, vel in admissio malo persistendum essentialiter includit. Huic conclusioni expresse consentit Valquez vii ex eius verbis recitatis claret: ex antiquis, expresse etiam Henric, quodlibet. 3. q. 1. alios quosdam referens: a quorum rationibus abhorret: aliam de suo afferens, non meliorem, vt videre est apud Valq. d. 2. p. 2. 6. 2. quærum, idcirco impugnatio facili absint: est tamen contra omnes qui in aliquo à Deo independentes ab arbitrio Dæmonum eiusque vltimo obdurationem eam supra constituebant etiam in habitu non physice prædeterminante ad mali prosecutionem, & auersionem à bono sed vehementer ad vtrumque impellente voluntatem, & moralem impotentiam ad opposita, ex parte actus primi inducente (vt fieri à Deo posse diximus) dummodo independentes à prauo obdurati, & libertatis laze vlt à Deo solo fiat. Probatur conclusio: primo ex scriptura frequenter enim à Prophetis, Euangelio, Paulo, & Apostolis in suis epistolis cordis peccatoris durities, seu obduratio specialiter reprehenditur, atque ipsi exprobratur, vti quoque veritas: id quod immerito fieret, ni obduratio mixtum aliquid voluntarij, & prauj vltus arbitrij peccatoris haberet, id vltumque à Deo independentes à peccatoris arbitrio infunderetur, ac fieret. Antecedens (vt alia mittam) constat, ex Mattheo c. 19. n. 5. Marco c. 20. n. 5. c. 16. n. 14. ad Rom. 2. Dices satis voluntarij ac liberi peccatori ad mixtum in eius duritie, & obduratione, per quidvis à Deo solo infusum facta, si ob antecedens delictum peccatoris in penam (vt Dæmonibus, & damnatis reliquis) fiat. Sed tamen, si nihil aliud libertatis obdurati eius obduratio, quatenus ex ipso est, requireret, obduratus, quicumque peccat grauius, ex parte sua esset, atque merito ei durities exprobraretur: cum quidquid abusu liberi arbitrij est, ob quod durities vnde cumque deinde ipsi adueniens, exprobratur, in abusu peccatoris, grauius peccantis inueniatur, hæc autem, non ita est, sed aliquid aliud est, præter abusum libertatis in actuali peccato graui (quidquid illud sit) quod vltius obduratio peccatori exprobratur, dum eius durities, & in malo obduratio reprehenditur. Quare, & alius libertatis abusus maior, quam ad peccatum graue requiritur admixtus in obduratione peccatoris est, cum ob duritiem merito, deprehenditur. An cuius graui peccatori oblici illud merito specialiter poterit, quod Stephanus acto 7. n. 51. Scribis, Phariseis, & legis Doctoribus in Synagoga congregatis opposuit. *Dura ceruice, & incuruatis cordibus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut Patres vestri ita, & nos?* Quod si ex obduratione independentes à maiori libertatis abusu, quam ad peccatum graue à Deo immissa illis opponeretur, facile responderent de abusu libertatis in peccando reprehendi merito, secus de obduratione, quæ ipsi præna à Deo immissa est, non autem vltius arbitrij prauus, aut maior eo, qui ea obduratione in ipsis panitur: idem probant illa Pauli ad Romanos 2. n. 5. *Secundum autem duritiem tuam, & impietatis cor tibi inuicem tibi iram*

& non autem Deus tibi, & illa num. 8. *is autem qui sunt, ex contentione, & non acquiescent veritati, erudunt autem iniquitati, ira, & indignatio*: vbi non solum malus vsus in non credendo veritati, nec prosequendo bono, & acquiescendo iniquitati, sed contentio, & animi contentione, Hispanice *querredad*, & *porfia* siue contentio in eis agendis malis durities cordis appellatur, eique ira, & indignatio Dei maior respondere specialiter in penam dicitur, & *Indeo primum*, qui ex contentione, & obduratione peccat, deinde *Græco* est, gentili, qui non contentiosè ex obduratione cordis delinquit, & virtutis, ac fidei laus Iudæo primum, quia contra obdurationem, quasi hereditaria cordis, veritati obsequitur, contentio autem animi quæ obduratio à Paulo nominatur, & obstinatio, obdurationis synonyma vox, adhesionem propriam animi, & voluntatis, cuiusque voluntarie, & libere firmam & permanentem significatus proprietate significat, non autem ab alio, ex quouis motu inductam.

CERTAMEN III.

Amplior obdurationis voluntarie explicatio, & conclusiones reliquæ.

1. Sed explicandum amplius iam est quid ea obduratio voluntaria, ex parte obdurati ultra necessariam voluntarietatem, & libertatem ad peccatum, sine obduratione committendum addat, vt adhesio firma voluntatis in malo, & ægerime reuocabilis auersio à bono sit. Ad naturæ inflexibilitatem physicam & à semel concepto proposito, & affectu immobilitatem absolutam Thomistæ aliquot Dominicani à nobis, nec semel, confutati recurrerant. A quibus non longe abibant Henric, & ab ipso citati, vt referemus n. 6. aliterentes ex perfectissima, naturali libertate, & scientia Angelorum Dæmonum purè spiritualium, corporisq. impedimentis solutorum prouenire, vt à deliberato malo ad bonum regredi nequeant, quia toto impetu in obiectum, quod eligunt, feruntur, sed verique hic modus æquam obdurationem Dæmonum in via, atque in statu damnationis facit quod absonum est, & à communi sensu Doctorum abhorrens. Secundò: damnatos Dæmones, nunquam deinceps peccare: imò nec posse contra commune, etiam Partum Theologorum sententiam, plus satis in scriptura insinuatam docet. Tertiò: obdurationem Dæmonum omnimodam in malo admittendo diuersæ rationis ab admissio, non probat, cum deliberatio habita in vna materia, habita in omnibus aliis, non sit: quare neque immobilitas orta in materia vna ex perfecta deliberatione libertatem, ad deliberandum pro libito in aliis tollit, nec minuit. Quarto: ea doctrina pro Dæmonum obstinatione explicanda vt summum inferuit non autem reliquorum damnatorum: imò, neque Dæmonum pro statu damnationis, siue obstinationem pro eo statu, & ex damnatione ipsis competentem Ratio vero illa quæ ad hanc Dæmonum physicam à semel deliberate conceptu affectu Dæmonum ex perfecta eorum libertate, ex qua toto impetu voluntatis in id, quod deliberato velint, ferri debeant, ac proinde retrahi ab eo affectu, rectè rationis discrimine suffraginari minime possit, oppositum potius probat: cum & maior libertas sit voluntatis, quo pro arbitrio suo impensus, vel remissus ferri in obiectum ex parte actus primi possit: & certe ea voluntatis determinatio ex parte actus primi ad obiectum toto impetu, ac non aliter, prosequendum, necessitas voluntatis in actu primo aliqua est, omnimodæ eius libertatis in actu 1. contradicens: quo igitur pacto, ex maiori Angeli libertate irreuocabilis præ vehementia impetus voluntatis eius in obiectu cuiusvis deliberata prosecutione, aut fuga probabitur? Ratio vero altera aliorum ab Henrico citatorum ex perfectione scientiæ Angelicæ, ex qua Dæmones deliberarunt nihilo magis est firmior. Probat enim synderesim eorum perfectiorem, simulque, ac melius, &

clarior

non agendum : ergo adequata obduratio demonum damnatorum in malo negativæ sit in obduratio-
ne ex parte obdurati. Minor probatur ex dictis :
quia extrinsecus, & ex parte Dei solum additur volun-
tatis demonum, damnatorumque aliorum obduratio-
ni denegatio auxilij, & cogitationis honestæ, etiam mi-
nimæ, & necessariæ ad constitutionem, absolutè poten-
tiæ physicæ ad bene simpliciter operandum, seu ho-
nestum absolutè exercitium libertatis, quæ impotes illos
physicè ad illud redit, ex defectu cogitationis honestæ
necessariæ ad absolutam physicam potentiam ad illud :
atque impotentia, ex cuiusmodi defectu orta in dam-
natis, nec pertinet ad eorum obdurationem, neque
eam complet, vel arguit. (Vt vidimus cert. 2. num. 3.
ex dictis num. 1. Et prius dictis q. 1. cert. 2. num. 6. &
cert. 5. n. 5. ubi eius probatio extat) ergo obduratio dam-
natorum omnium ac subinde demonum in malo negativæ
stat adequatè in obduratio voluntaria ex parte ipsorum.

5. Dico Quarto, Obduratio absoluta, & omnino
completa demonum & omnium damnatorum in malo,
& ad malum positivè tale exercendum siue ad pra-
vum vltim, & exercitium libertatis, suæ contra pro-
hibita, vel præcepta, non stat in sola obduratio-
ne voluntaria ex parte ipsorum : impositivè malo, seu ad
malum, & tampe, positivè, vel omisivè deinceps exer-
cendum sed addit extrinsecus, & ex parte Dei au-
xilij, & cogitationis honestæ congruæ, tetracturæ à
prohibito, & inducturæ in præceptum, si donaretur,
denegationem. Consecutio nostro Vazquez, Alarcon
supra citatis & Vazquezianis reliquis quibus, vt vidi-
mus, nolentes volentes, Soarius, & Ariaga tandem
conferuntur. Probat, Quia Deus obdurat corda ho-
minum, iuxta illud : *Ego indurabo cor Pharaonis* :
ergo ad obdurationem absolutè talem vicia obduratio-
nem voluntariam, ex parte obdurati, vel obdurandi
ad agendum contra prohibitionem, aut præceptum, ali-
quid addendum extrinsecus, & à Deo est, si enim ob-
duratio voluntaria ex parte obdurandi, seu obdurati
absoluta eius, & completa obduratio esset, Deus nihil
se acturum, in obduratio eius absoluta illius prom-
ittere, aut comminaretur ; imo nec agere posset,
nisi actum, sed vt summum, augere absolutam, & com-
pletam iam obdurationem, agere posset, ac promitte-
re. Pergo, sed Deus nequit complere ex parte sua
obdurationem absolutè talem obdurati immisione prin-
cipij prædeterminati (quodcumque illud sit) ad tur-
pe, & inhonestum exercitium voluntatis damnatorum
vt multis ostendimus q. 7. nec subtractione concursus,
aut sufficientis, auxilij, & cogitationis honestæ mi-
nimæ, necessariæ ad potentiam absolutam honestè ab-
stinendi à prohibito, & prosequendi præceptum, quia
alias, nec possent Dæmones peccare, vt scriptura,
Patres, & Theologi docent, continuo peccaret : ergo
sola denegatione auxilij, & cogitationis congruæ com-
plet, ex parte sua Deus absolutam, improborum, &
damnatorum in malo, & malum positivè tale obdura-
tionem. Probat, secundo, quia sola donatione auxilij
congrui cordis duritiæ vnde cumque habita, emollitur,
& evanescit ; quin respectu illius obduratio vlla cordis
resistat, duraque, & difficile frangibilis sit : ergo sola eius
denegatione in absolutam duritiem coalescit.

6. Quoniam vero sæpe in hac, & præcedente quæstio-
ne diximus damnatos dæmones denovo in statu illo dam-
nationis peccare, & in dies magis, ac magis peccaturos
idque ex scripturæ, & Patrum sententia esse : ex qui-
bus cursum vltim, vel alteram testimonium produxi-
mus firmandum tamen paulo amplius est : cum ne
id, quis temerè auste negare ; tum, ne huic veritati
conclusiones vtriusque, quæstionis plures innixæ no-
rent. Primus textus erat ex epistola. 1. Ioan. c. 3. *Ab ini-
tio diabolus peccat*, cui Augustinus 11. de civit. c. 13.
addit. *Modo semper peccat*. Secundus ex cap. 8. *Ille ho-
micida erat ab initio*. Tum quia suggestionem, & suasu
peccati primi Parentibus communibus in paradiso,
mortem hominibus innoxii : tum, quia mortis Abel
in mundo primæ Caino author, & causa fuit ; tum
denique, quia affectu, & sollicitudine æternæ mortis
omnibus hominibus, exercite vero, & cum effectu,
Christoph. de Ortega de Deo Pno. Tomus II.

cunctis, qui pereunt causa est, & author, hæc autem
omnia post suam damnationem dæmones egerunt,
agentique vique ad sæculi huius consummationem. Ter-
tius textus supra memoratus ex Pl. 73. *Superbia eorum,*
qui te oderunt accendit semper, ex his autem locis, siue
cuius tactis, siue ex Instituto tractatis Patres, & in-
terpretes consone, & constanter præfatam docent veri-
tatem, eamque Theologi omnes, vel expresse doceat,
vel supponunt, quos referre, & sequitur Soar. c. 10. n. 5.
inde vero demum restat videndum : an eis peccatis no-
uam penam Dæmones. Et damnati alij, siue damoi,
seu primæ vñones priuationis bonorum ex parte intelle-
ctus, & voluntatis, maxime vñonis & fruitionis Dei,
(in quibus, vel in altera saltem essentialis beatitudo con-
sistit) siue sensus scilicet doloris, & tristitiæ mereantur,
ac ferant ?

7. Diximus supra penam novam, non mereri, quia
absolutum meritum, ac demeritum via statum vltia in-
trinsecam operum honestatem, & laudabilitatem re-
quirat, vt ostendimus contra, de merito : Est quippe
mercedem operum negociandi status vltia non progre-
diens, iuxta id Lucæ 19. num. 13. & 19. *Negotiamini
dum venio*, cui conclusioni, ac ita absolute prolata
assentitur, Vazquez d. 241. c. 5. n. 19. §. *Postremo posset
quis*, ubi oppositum à nemine assertum vidisse, testatur,
& §. *in hac contron.* statuit, (& ex communi Theologo-
rum) essentialia novam penam peccatis in statu dam-
nationis factis non mereri ; n. vero 4. §. *quarto dixi*,
quoad penam sensus accidentalem. De facto mereri ipsi-
que à Deo infligi, vt tristitiam, & dolorem de victoria,
& salute hominum, qui eorum superant tentationes,
& contra eorum depravatas intentiones, & malas artes
salvantur ; idque in eorum penam ; vti, & Angelis
Beatis in charitatis erga homines premium de salute,
& penitentia peccatoris gaudium accidentale augetur.
Confero tamen absolutum nostri Vazquez conclusionem
nostram præfata limitatione opus non habere, nec pro-
ximæ ratione, ex parte adhuc, impugnari tamen ratio
illa, quæ à Vazquez in termino, & extra via statum ab-
solutè dicti meriti, ac demeriti bonorum, malorumve
operum exclusionem probat ; quoad accidentale pro-
priè premium, vel penam maiori aliquantulum clara-
te opus, habeat, quam sonat, vt ex dicendis num. 8.
sine constabit quod res tota evolvatur, & exerceatur
(vt iam præfatio) puto clarescet, & quoniam de essentiali
pena, & damni, quam vocant, imo nec de pena etiam
damni priuationis aliorum donorum, tam ex parte in-
tellectus, quam voluntatis dubium doctoribus non est vl-
terius aliquid penæ, ob peccata in damnationis statu facta
damnatos absolutè, non mereri, neque eis de facto euenire
de pena accidentali, quam vocant sensus, seu doloris, &
tristitiæ tota controversia esse posuit ; est autem acciden-
talis hæc sensus pena duplicis generis in damnatis.

8. Altera, quasi accidentis proprii essentialis penæ, &
status damnationis : qualis est pena sensus ignis, cuiusque
demeritis, & peccatis via proportionatus, & de pena
damni, seu priuationis gloriæ essentialis, quæ, vt dixi dam-
nationis statum individuum committantur ; sicuti, & statum
Beatitudinis dotes propriæ, claritatis, subtilitatis, &c. Al-
tera vero est accidentale malum, quod non ex illo statu
damnatis accrescit, sed ex accidenti, & casu ipsis in eo
statu contingit : cuiusmodi est tristitia, de hominum fec-
licitate, virtute, & salute æterna, quam Alarcon, & alij
penam peccatis damnatorum in statu illo factis pro-
meritam absolutè, & adeo infidam esse expresse volunt. De
prima accidentali pena sensus statum damnationis, vti
eius proprium accidens, consequente, nihil docent. Neu-
tram vero peccata damnatorum absolutè promereri, ne-
que in eorum penam à Deo ipsis augeri, & infligi, probo
vniuersim. Quia via status, & tempus, negotiandi, me-
rendique, ac demerendi, premium, & penam præ-
fixum adeo est recitato textu, & alias sæpe. *Venit
nox*, id est mors, *in qua nemo potest operari*, quod
cum de honesto, ac turpi operatione præcisè intelligi
nequeat, cum plura Beati in gloria honestissime, & dam-
nari in damnationis statu turpissime operentur de opera-
tione absolutè meritoria præmij, aut penæ à Deo cuius-
vis, in alterutro statu ob illam donandæ intelligi debet :
h h
est

est quippe vniuersalis negatiua propositio. Probo scot-
sim, & per partes. Primam: quia poenam sensus, quæ
passio, & proprium accidens damnationis suæ in vno-
quoque damnato est, nullus damnatus peccatis suis
augeri absolute meretur, nec vitiorum illa, damnato
alicui à Deo infligitur. v. g. vt auctentius ignitur,
flagret, & intensius, incalcat, quam initio damna-
tionis arsit, & incaluit; vt nec Beati honestissimis
virtutum actibus, gloriæ, & status sui pedissequas dores
merentur augeri. Inde probo partem secundam de
omnino accidentalibus, & aduentitiis poenæ demerito.
Si enim ratione status termini, & defectus status
vix, nec Beati merentur premium, nec damnati sup-
plicium, quod eorum operationibus condigne, &
maximè, & accommodatissimè alias responderet, nec
supponitur ad antea merita, aut demerita in sta-
tu viæ à Deo donatum, & ab alterutro receptum;
ergo: quia status termini, & defectus status viæ abso-
luto merito, & demerito, poenæ, ac pramij eu-
iulvis, etiam apertissimi, & proportionatissimi viam om-
nino præcludunt. Gaudium beatorum, ac demonum
dolor, & tristitia de penitentiam agente peccatore,
& salute æterna eorum, felici aut infelici statui, ac-
cidenter adiungi, camque augere certum est; eis
vero, aut operum in alterutro statu mercedem, &
præmium, vel poenam à Deo obuenire negamus; sed
solum, vt charitatis erga alios in Beatis eximie, odij-
que, & inuidiæ erga homines effusissimæ in damnatis
affectus, fluctusque connaturalissimos.

QVÆSTIO III.

De poenæ sensus vniuersim sumpta.

ACTENS de poenâ damni, seu malis tam priua-
tivis, quam positivis, quæ demones (& idem
est de damnatis reliquis) ex parte intellectus, & vo-
luntatis à Deo patiuntur pro naturæ prioris ad eorum
à demonibus pertensionem, seu cognitionem dispo-
situm à nobis, definitumque est. Iam ad poenam, quæ
iisdem demonibus ex eorum malorum cognitione, ac
pertensione accrescit, ac poenâ sensus à Theologis
appellatur generatim examinandam procedimus. Dixi
generatim quia specialis poenâ sensus, ab igne demoni-
bus, & animabus separatis à corporibus, damna-
torum, quovisque ad iudicium vniuersale eisdem vaian-
tur iterum, & damnati resurgant, proveniens, seu, quo
pacto igne, etsi puri spiritus sint, ardeant, & inca-
lescant specialem diffitemque apud scholasticos, quæ-
stionem habet, post hanc generalem de poenâ sensus à
nobis subiiciendam. Sunt autem in hac generali quaestione
examinanda: eius essentia, obiectiva extensio, intensio,
duratio continua.

CERTAMEN I.

Nominis ratio, essentia, & obiectiva huius poenæ extensio.

Dicitur poenâ sensus, quia etsi spiritibus puris
nullus proprius sensus sit, quo pati sensibili-
ter propriè possint; non tamen, ab eis aliter, quam
malè, & disconuenientis obiecti cognitione, (quæ per-
sensio mentis eleganter dicitur, vt etiam intelligere
voce persensicare significatur) potest haberi: & in-
super, quia spiritualis prorsus poenâ hæc Daemonum,
& animarum, nec secundum se, & vt in se est, à no-
bis perceptibilis, nec explicabilis, sensibilis doloris, &
poenæ adiungit potest solum, debetque percipi, ac eius

vocibus explicari. Et hæc de voce satis; de essentia ve-
ro poenæ huius, quæ sensus in damnatis dicitur da-
bium, nuper fecit nostri Atriage doctrina scd, &
subiect, 3. num. 59. §. *Scotus in 2. sub initium ac de*
ceps: vbi, vt sententia Scoti cert, vlt. memoranda de
ritiem emolliret, ex propria tamen sententia, docet
Dolorem demonum, & damnatorum de obiecto, quo-
vis ipsi malo, & disconuenienti physice non in actu
voluntatis, & displicentia, ac tristitia voluntatis dam-
nati, de eo obiecto, sed in eius perceptione, & actu
intellectus, quo formaliter à Damone, & damno,
quovis cognoscitur, & intelligitur ipsi physice malo,
& disconuenienti obiectum essentialiter consistere; & si
inde vitius, ex eius cognitione, & perceptione, in
qua dolor essentialiter stat, ea voluntatis de eodem
obiecto displicentia suboritur, qua dolere non de
obiectis ita disconuenientibus, vulgaris quæ pro-
priè, dicimur; Manus quippe, vel pes, vel caput
dolere etiam nobis, dici etiam propriè solet; sed
ibi appetitus, non resideat, nec eius organa, vt de per-
cepto ibi obiecto dolorifero, ac disconuenienti actu ap-
petitus doleamus, ac tristemur, sed solum sentia, ta-
ctusque percipitur.

2. Dicendum nihilominus est, cum communi ex-
terorum Theologorum Philosopherum, & peti-
rum lingue Latine: Dolorem obiecti doloriferi, in
figa, auctione, displicentia & tristitia appetitus ac
subinde in actu simili voluntatis damonum de obiecto
ipsi physice disconuenienti, & malo essentialiter
consistere. Ratio est, quia dolor actualis de obiecto
physice malo, & disconuenienti secundum se specta-
to, non est, sed de malo, & disconuenienti cognito:
arqui cognitio mali, & disconuenientis physice non est
de malo, & disconuenienti physice cognito, vel pre-
specie alienas, vel proprias, sed de eo secundum se;
ergo cognitio de obiecto dolorifero, ac physice dis-
conuenienti, & malo, non est actualis dolor. Malum
ita de se innoscitur, vt vitæque lingue propriè loco
circumferatur, quod hispane dicimus, *que que*
uam, cora. con, que no flora, hoc est, que no dicit,
Minor est certa: quia ad cognitionem obiecti abso-
lutè talem, obiecti cognitio alia fuit obiectum cogni-
tum, aut præcognitum non supponitur; aut qui ad
præsuppositam eius cognitionem alia, & hæc alia,
& alia infinito regressu, & processu anterior causa,
& anterior præsupponitur. Probatur Secundo. Quia
delectatio, & gaudium de obiecto physice bono con-
uenienti, & delectabili contrarie opponitur; actuali
dolori de obiecto physice malo, disconuenienti, &
dolorifero: ergo actualis dolor eiusdem facultatis
actus sunt, cuius sunt gaudium, & delectatio: nempe
appetitio, non autem cognoscitio, aut intellectio
facultatis.

3. Tertio probatur à priori: quia bonum, & ma-
lum, quæ talia, formaliter obiecta facultatis appeti-
tiuæ, & volitiuæ sunt, non cognoscuntur, & intelle-
ctiuæ; & si quia bonum, & malum, seu bonitas ipsa,
& malitia vera obiectiuè, & cognoscibilia sunt, cognos-
ci, intelligique, quæ vera obiectiuè, & cognoscibi-
lia formaliter valeant; non autem formaliter, quæ
bona, & delectabilia, seu mala, & dolorifera: quæ
rationes materialiter solum respectu potentie cognos-
citiuæ, & intellectiuæ se habent: ergo suis propriis
actibus in physice malum disconueniens, & dolori-
ferum, quæ tale formaliter appetitus, & voluntas,
non vero facultas cognoscitiua feruntur. Locutiones
illæ oppositæ, partes, in quibus doloriferum obiectum
finitur primo, non autem, quibus dolor concipitur
designant: tantumque valent, dolere mihi ac dolere
(periti alunt) *pedes, caput.* Et similes locutiones quæ
ex cruciatu, & cruciari pedibus, cum actiue à crucian-
te, tum passiuè cruciati pedibus opponi possent, cum
idem cruciatus, & dolor significaret: sed eandem le-
cilem habent solutionem. Significari, nempe, eis locu-
tionibus, partes, quibus agens qualitatem doloriferum
inducit, eaque à patiente primo percipiuntur. Nec dubito,
quin phantasmæ organo vitio, aut ex sententia ex-
terna internam, & phantasma non possit elicere, cui
sensu

señsus tactus vigeret, & qualitas doloris in pede sentiretur, ac perciperetur actum doloris à viuentē non eliciendum, quia appetitū animalis facultati non proponeretur, ut actum doloris, conciperet, & fors ita in pluri- bus euenit.

5. Circa poenā sensus obiecti uam extensionem, Soar, noster citatus ex c. 5. & p. d. 13. lect. 2. docuit dolorem, & tristitiam demonum de gloria, & aliorum bonorum priuatione conceptam, non ad poenam sensus, sed damni pertinere citans pro se alios quā fide nescio quāuis Soar, in 4. d. 46. q. 1. a. 1. & Bannez. 1. p. ad q. 64. a. 3. d. b. 1. §. Quā suspensio fide dignius citetur. Probat, quia poena sensus, ea solum est, quae de malis physicis positiuis habetur, ut in re praesente de igne. v. g. quo demones torquentur tristitia, & dolor, & priuatiui autem mala, nec sunt, nec esse possunt, quare neque ad ea poena sensus extendi. Hanc sententiam retulit, q. 1. cert. 1. n. 7. simul cum alia, quam Scoto, & Valquez pressio nomine, imponit Soarius ipse, & capite quarto, late, longēque refellit: quasi dāni poenam nō gaudent, ubi eos ab hac impos- sita vindicta; est quāctio de nomine solum cum illis esse posset, non de re, quāuis id, quod ex ipsis refer- tur, docuissent: de Patris vero Soarij sententia est non alia, quam de nomine etiam, posset esse cum ipso, dis- putatio, eam tamen huc, tanquam ad proprium locum dis- stulimus, ubi ostendenda non est: quia, est cum Theo- logis reliquis conueniat, & quocumque omnes, in poe- na demonibus de malis priuatiuis percepta admittant, ip- se etiam admittat, ea imprimis ratione, voce, & nomine ab illis discedere non debeat.

6. Secūdm igitur est, Poena sensus damnatorum dæ- monum, etiam ad obiecta omnia priuatiua mala, & disconuenientia, quibus in peccati poenam à Deo puniuntur, tota rei, & nominis proprietate, extenditur. Est Molinæ, prima pars, q. 64. articulo tertio, d. 1. §. Mihi contrarium Valquez, d. 242. c. 2. §. Mihi verò Alarcon d. 9. c. 8. n. 2. §. Duplicitur autem docuit Scotus, in 4. d. 50. q. 1. a. 4. conclus. 2. Et ceterorum Theo- logorum consensio atque locutio est: quā solo satis proba- ta maneret, Probat vterius: quia poena sensus ea, & ideo dicitur quia sensu, & dolore mali physice, & discon- uenientis obiecti percipitur: atque per se, & per omnes, mala physice & disconuenientia priuatiue eū & dolore à dæmo- nibus, & dānatis aliis percipiunt, imo aliqua ex eis (ut glo- riæ priuatio) maiore sensu doloris, & tristitiæ q. a. reliqua mala positiua, quae patiuntur, ergo priuatiuorum malo- rum dolor, & tristitia, poena re, & nomine sensus pro- priissime est: ac proinde poena sensus proprie dicta ad mala omnia priuatiua obiecta extenditur. Probat vter- que, quia poena sensus, & damni diuisio non est ob- iectorum; nude sumptorum diuisio; alias, non in sen- sus, & damni, sed in positiuis, & priuatiuis poenam fieri diuisio deberet: ergo est diuisio poenae ex eis malis pro- uenientis demonibus, quatenus sensu doloris, & tristi- tiæ, quem in demonibus causant, vestiuntur: mala priuatiua atque ac positiua doloris, & tristitiæ sensum dæmo- nibus damnaui causant, ac proinde, ea vestiuntur: ergo atque sic sumpta, & vestita priuatiua mala ad poenam sen- sus pertinent, atque mala positiua, sic etiam considerata, & sensu doloris, & tristitiæ, quem in demonibus efficiunt vestita.

6. Confirmatur ad hominem contra ipsum Soarium ci- tato c. 4. ubi sententiam negantem poenam damni dæmo- nibus, quam Scoto, & nostro Valquez p. xer ipiorum ta- men, ut ostendimus, q. 1. certam. 1. n. 1. sensum, & mentem tribuit) desellit: quia ante sensum doloris, & tristitiæ dæ- monum (quo solum poenam fieri priuationem gloriæ illa sententia aiebat) priuatio gloriæ, & reliqua mala priuati- ua vere mala, & disconuenientia damnaui demonibus sunt, & in poenam peccati ipsi à Deo dispositi: ergo ante sensum dolo- ris, & tristitiæ ipsi damnaui, & nociui, ac poena est propria damni ipsorum. Hoc etiam, & fir- mum argumentum, cunctis Theologis, etiam Scoto, & Valquo, est contra sententiam illam à nullo Theologo, cogitatam, nedum assertam. Pergo tamen inde contra Soarium, Mala priuatiua gloriæ, & aliorum bonorum se- cundum se sumpta, atque, ut obiecta, sensus doloris, & tristitiæ demonum naturae prior praecedunt, sunt eis

Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

damni poena: accessu autem sensus doloris, & tristitiæ, quo formaliter cruciantur demones, alia poena, abs dubio, demonibus accedit, quae non erat, ubi ea pri- uatiua mala secundum se sumpta, & pro priori ad cogi- tationem demonum afferebant, & quae poena illa damni, praecedens non sit, ergo alia quae non, nisi sensus poena esse possit: Poena siquidem Daemonum in poenam damni, & sensus aequare per Theologos omnes, & Soarium ipsum diuiditur.

7. Fors dices: sensum doloris, & tristitiæ de malis illis priuatiuis disconuenientem etiam, & nociuum maxime demonibus esse, ac proinde intra damni poe- nam, ut partem illius debere reponi. Vide quid dicas. Idem siquidem de sensu doloris, & tristitiæ dæmo- num, ob mala positiua à Deo ipsis in poenam disposita, & inflicta, dicere cogitis: ac proinde nullam, nisi damni poenam, peius, quam conficta, atque à nemine affecta sententia illa, quam impugnabas, in demoni- bus admittes, vrigetur inde impugnatio, confirmatio proxima, quasi ad hominem facta contra Soarium, ex eius impugnatio contra sententiam illam. Scoto, & Valquo attributam; etenim mala positiua Demonibus à Deo inflicta, atque, ut sensum doloris, & tristi- tiæ obiecta, pro natura prior praecedunt, nociua ob- iectiue, & damnaui Daemonum sunt: quare ita secundum se sumpta, pro naturae prior ad sensum do- loris, & tristitiæ de eis à Demonibus conceptum poe- nam damni demonum esse negari non potest; & tamen accessu sensus doloris, & tristitiæ demonum de ipis poena vterius sensus propria ipsidem demonibus sunt; ergo, & priuatiua mala gloriæ, &c. Quae secundum se, & ut sensum doloris, & tristitiæ demonum de ipsis praecedunt, poena damni solum dæmonibus sunt eo sensu pro naturae posteriori accedente propria poena dæ- monibus sunt.

8. Dices Rursus, Poenam damni in solis priuatiuis malis hactenus à Theologis admissam fuisse, à nemi- ne autem, in malis positiuis, Cuius ratio ea esse vide- tur, quod mala positiua de se, & suapte natura sensus illius doloris, & tristitiæ demonum causatiua sunt: se- cus autem, mala priuatiua, quae, cum nihil sint, nihil, quare nec sui sensum illum doloris, & tristitiæ, agere in Demonibus possunt: unde secundum se sumpta, & considerata solum, ut damnaui nociua, & dis- conuenientia demonibus considerantur, poenae dam- ni sunt non sensus illius, cuius de se non sunt in dæ- monibus causatiua: ut sunt de se, & suapte natura esse- ctia in illis positiua mala à Deo in poenam inflicta. Con- tra Primo. Quia si tem obiectiue sensus doloris, Et tristi- tiæ causatiua de se, & natura sua demonibus sunt, priuatiua etiam mala, quibus à Deo puniuntur. Se- cundo: quia, & si aliam causalitatem praeter obiecti- uam sensus illius mala positiua de se habeant; quae de se, & natura sua sensum illum Daemonum, & si non duplici, sicut positiua mala, vno tamen titulo, & cau- salitate causant, concernunt. Tercio: quia, & si conuer- tentia hae sensus doloris, & tristitiæ demonum du- plici titulo malis positiuis conueniat, non tollit tamen illis verum effectum formalem incommodandi se ipsis independentem ab alia actiuitate intrinseca, & obiecti- ua, & effectiua sensus illius: ergo secundum effectum illum formalem, & rationem veram, seipsis formaliter incommodandi Demones, eisque nocendi, esse, dici- que verè poena propria damni possunt: quemadmo- dum, & mala eorum priuatiua ratione effectus illius formalis incommodandi se ipsis demones, eisque no- cendi (quem verè habent) propterea poena damni eor- um sunt; & si seipsis aliam obiectiuam causalitatem sensus doloris, & tristitiæ de ipsis in Demonibus habe- rent.

9. Ex his praclusa factis est eusio, cuius ex dis- cursu ratio, quae ipsi viam, locūque lacerare videbas- tur, sed fortius, adhuc ratio repellitur, & euasione via, ad rem praesentem obturatur. Non enim de poena sensus hominum damnatorum, post relictum orem, & vniuersale indicium agimus: in quorum corpora calore intensissimo crucianda igitur, qui positiuum malum damnatorum vni- uersalissimum, & notissimum est natura sua actiuitatem ad

H h a sensus

pena sensus sit, in sensatione, seu intellectuali Dæmonum perceptione disconuenientium, & incommo-
rum physice ipsi obiectorum, non autem in actu vo-
luntatis, constituitur quam cert. i. conuincimus: quare
parum prædij ea ratione affert, Præterea oportet,
ut ea doctrina Scotus à censura liberaretur, tam ipsam
Scoti doctrinam, esse ostendere quo ab Ariaga nec sit,
nec fieri possit: cum Scotus, in 4. d. 50. q. 1. a. 4. con-
cludit, dolorem, qui penam sensus constituit, ex mali
apprehensione oriri ducere, ac proinde, non in appre-
hensione, sed in actu voluntatis, ex ea apprehensione oriri
constitui.

4. Sed labore nullo suo Scotum à censura omni libe-
rasset, se animaduertit, prædictum id iam pridem à
nostro Vazquez facile fuisse d. 42. c. 4. num. 11. §. Pos-
set quidem aliquis, dogma enim fidei hac in re contra
Origenem est penam dæmonibus, & damnatis nunquam
absolute finendam, à quocumque cessatura absolute di-
cat, non autem, non posse absolute ab aliquo cessare,
quod bene componitur, cum eo, quod nunquam, ab-
solute cessat: ut in multis aliis contingit, & in re præ-
fenti cessare hæc pena Dæmonibus adeo absolute potest:
Et tamen nunquam est absolute cessatura, ex cuius
suppositione impotentia solum consequente, & secun-
dum quid, non autem simpliciter, & absolute tali
cessare pena non potest: quod eodem modo fieret,
& si potentia voluntatis, & arbitrij dæmonum cessare
eorum pena absolute, & simpliciter posset. Dammodo
impotentia secundum quid, & consequente cessare non
posset, quia nunquam esset ex ea Dæmonum absolute
potentia, dolor, & tristitia, quæ sensus pena, est,
absolute, & exercit cessatura. Atque his planè Scoti do-
ctrina, ab omni censura, notare contra prædictum
dogma de perpetuitate penæ sensus dæmonum, & dam-
natorum suspitione purgatur. Sed vero, longius
adhuc Scotum à suspitione notæ, & censuræ cuiusvis,
sua illa generali doctrina de potestate absolute demo-
num cessandi ab omni actu voluntatis esse seicunctam
is solus ignoret, qui ipsius doctrinam, non bene pene-
trauerit. Penetratam vero video à nostro Vazquez citat,
num. 11. §. Huius sententia meminimus. Ex ea enim
planè constat generali illa doctrina Scotum potentiam,
adhuc absolutam, & ex parte actus primi voluntati, &
arbitrio dæmonum ad cessandum ab actu doloris, & tri-
stitiæ (in quibus pena sensus est) nedum cessationem
ab eis minime concessisse. Potentia, quippe suspendendi
actum de actibus, quos adhuc voluntas pro arbitrio,
& indifferenter sua actiua potestate elicere potest ab
Scoto, & omnibus Theologis intelligitur, nec aliter ab
vilo potest intelligi: Scotus autem, q. illa 3. Reportata-
rum docet dolorem, seu tristitiam de obiectis malis,
& penis à solo Deo in dæmonibus, & damnatis actiue
produci, ac subinde illos absolute non posse, non tristi-
ri, atque dolore. Et in 3. d. 1. §. Alio potest dici, & in
4. d. 49. q. 7. tristitiam non esse actionem elicitam facul-
tatis appetitiue, sed passionem ab obiecto necessario acti-
ue proueniens, & in ea facultate solummodo receptam
vniuersum docet.

5. Et si autem eis locis ad tristitiam, ut talis absolute
sit, actum elicium actiue à voluntate seu facultate appe-
titiva necessario supponi doceat; tamen non de eli-
cientia actiua libera formaliter loquitur, sed physica so-
lum. Neque enim bruta, quorum appetitiua materialis
facultas libera non est, tristari ignotabat: imo & nos
sæpe tristari, absque exercitio nostræ libertatis, Adde
citata. q. 3. Reportator, satis Scotum declarasse, de eli-
cientia solum physica actiua, non autem libera formaliter
actus illius, necessario & essentialiter in facultate appe-
titiva ad tristitiam præsuppositis se loqui: cum dicat,
Dæmones à tristitia, & dolore de malis inflicis cessa-
re non posse, quia ij affectus in illis à Deo solo actiue
eliciuntur quod dicere non potest, si actum prærequisi-
tum essentialiter ad tristitiam absolute talem, elicium
actiue non solum physice sed libere esse debere cense-
ret. Eo quidem deficiente, pro absoluta voluntatis
Dæmonum libertate, & potestate tristitia eis, absolu-
te talis, posset absolute deficere, & illi subinde, quo-
vis affectu à Deo infuso posset absolute non tristari

contra eius assertum. Constat ergo, nec Scotum, ne-
que ex Theologis aliquem docuisse, ex dæmonum, ac
damnatorum voluntate libera, & arbitrio suo, quan-
doque adhuc, à pena sensus essentiali, seu propria
status damnationis cessaturam absolute esse; quare ne-
que ita illam interrompendam, & quoad duratio-
nem æternitate tota à parte post extensue, disconti-
nuandam. Constat secundo, Nec Scotum, nec Docto-
rem vllum ex Theologis asseruisse, hæcenus Dæmo-
nem, damnatum ne aliquem, habere potentiam sim-
pliciter, & absolute talem, suæ voluntatis ad cessa-
ndum pro libito, & arbitrio suo à præfata pena, essen-
tiali, & propria, status damnationis: Et si in eo asse-
rendo longè ab errore, Origenis staret, nec censura
alicuius notæ, aut leuissimæ suspitioni subiectus, esset,
qui assereret; quare scotum in quæstione hac de inter-
ruptione de facto penæ sensus à libera potestate, &
arbitrio voluntatis dæmonum, & damnatorum aliorum,
& de potentia eam penam abijcendi absolute tali,
& antecedenti voluntatis, & arbitrij, eorum statuen-
dum erit: tum quia ex diuersis principiis pendet cui-
usque decisio; tum quia postrema est de materia Theo-
logis liberiore.

6. Dico primo. Pena sensus (æque ac damni) essen-
tialis, & propria status damnationis interrupta aliquan-
do in tota futura æternitate pro arbitrio Dæmonum,
& damnatorum, non est sed extensue continua per
æternitatem totam. Hanc conclusionem, non solum à
ratione probabilissimam, & statum apud Theologos
omnes, sed fide certam existimo: ita, ut oppositum
non solum, singulare, & temerarium; sed etiam
censuram. De conclusionis certitudine, apud omnes Theo-
logos, ac proinde de oppositi singularitate constat:
cum omnes illam, vel doceant, vel supponant, quia
vllus oppositum asseruerit. Certitudo, quæ oppositum
asserit temerarium reddat, partim inde probatur, cum
contra omnes Doctores oppositum diceretur, partim,
quia sine ratione diceretur oppositum, ac purè arbi-
trario: temerarium autem Theologicè est, quod con-
tra omnes Theologos, & sine noua ratione efficaci ab
illis non visa, & eorum fundamenta euertente asseri-
tur. Non apparet autem ratio eam interruptionem
penæ sensus præfate ex arbitrio voluntatis dampni,
vel leuiter suadens, nedum quæ continuationis exten-
sue illius per totam successuram æternitatem funda-
menta dissiciens; ergo ita est certa conclusio, ut oppo-
situm non solum singulare sit; sed, & Theologicè teme-
rarium. Minor proxima, non aliter melius ostendi po-
test, quam rationum pro nostra conclusione produ-
ctione: ex quibus constabit esse, ut diximus probabi-
lissimam, & opposito valde longè à ratione probabi-
liorem, atque, ut non physice, moraliter tamen eui-
dentem. Et si autem eius conclusionis in terminis,
(quam præ sua certitudine plerumque supposuerunt,
ex fidei principiis, quam à ratione probant) ratio-
nes efformatas non inueniam, ex his autem princi-
piis, quibus ad affirmum quæstionum decisionem vtun-
tur aliquas pro præfenti conclusione instruat, alias-
que de nostro addam. Prima esto. Quia gaudium, &
voluptas de bonis essentialibus, & propriis status bea-
titudinis, nunquam interruptitur neque interrompe-
tur, ex libera voluntate, & arbitrio Beatorum per to-
tam futuram æternitatem, sed tota illa extensue con-
tinuabitur in Beatis: ergo nec dolor, & tristitia de ma-
lis essentialibus, & propriis status damnationis inter-
rumperent, pro arbitrio, & libera voluntate damna-
torum; sed extensue, per totam æternitatem continua-
bitur. in damnatis. Consequentia à contrario status feci-
lissimè Beatorum, ad infelicissimum Dæmonum, &
aliorum damnatorum tenet: maxime ex identitate, seu
æqua paritate rationis iam subiungendæ. Probatur se-
cundo. Quia ex vehementia cognitionis obiecti valde
incommodi, & disconuenientis intensissimè, (ut phy-
sica, quod falsum est) libertas patienti intensissimè
illud cognoscendi maneat, ut pro arbitrio de illo do-
leat, ac tristetur, vel secus. Censuræ moralis libertas, ad
non dolendum, & tristendum de illo non relinquitur
illius voluntati. Sin cedo aliquem, qui dum comburitur

h h 3 pro

7. Dico secundo, Libertas & poëtitas absoluta, & simpliciter talis suspendendi pro arbitrio omnem actum doloris, & tristitiae, seu poenam sensus essentialem de malis propriis status illius demonibus, & damna- aliis nunquam adfit. Est omnium Theologorum, etiam Scoti vt vidimus num.4. & 5. quae singulatum eo re- cedere opus non est. Et quamvis, liberius Theolo- gis videatur, vt diximus aliter opinari, tamen non adeo liberum, & absolutum à dogmate fidei, proximè contra originem memorato, est, vt ex probatione pri- ma conclusionis patebit. Probari Primo conclusio ab absurdo; quia si ea absoluta poëtitas pro arbitrio suspen- dendum omnem actum doloris, & tristitiae de malis pro- priis status damnationis, ac subinde poenam sensus adfit voluntati demonis, & damna cuiusvis, de facto lusen- datur, poena sensus à quolibet, & in quolibet dam- nato, non quidem aliquando; sed tota futura aeterni- tate. Equis enim eorum tantam poenam non videri, si eam viare absolutam pro suo arbitrio potest? Ponere au- tem extraordinarium praesidentiam Dei, quia, & si ab- solute possit pro arbitrio poenam suspendere, nunquam tamen tota aeternitate suspendant, minus Theolo- gicum, & valde miraculosum est. Hoc autem magis appetitaeque dogmati fidei de perpetua, & aeterna pena sensus de malis propriis, & non accidentariis statu damnationis, quam error Origenis, eo dogmate dam- natus, quod post tempus temporaria cessavit, & ite- rum reuiviscit, ac sic alterius vicibus pro aeterni- tatem. Probari Secundo. Quia, si arbitrio, & volun- tate sua, liberè poenam sensus, ac non, potius, volen- tes nolentes, poenam sensus à Deo peccatorum vindice pascuntur, vt quid in Deum scelerum poena illa vito- rem, odium, itaque implacabilis, qua illum non effice, & destruere, si possent, exoriant, atque in se ipsos desperata rabies, quod illum non possint destruere? Quae omnia in malis necessariis, nec postremis, & da- monum, & damnatorum omnium Patres, & Theolo- gi omnes, ad vnum, & recentest, & expendant; ne- que enim eam poenam à Deo tandem, & absolute in- iuri, qui tam non patiendi, si nolint liberam eis in eo statu ferre poëta em; sed à se ipsis pro suo arbi- trario, velleque volentibus paterentur. Tercio eadem ra- tione vermis ille indefectibilis damonum, & dama- torum, omnium, quod scilicet, ac poenas in via faci- li negotio viare poterint, nec tamen viant, nec voluerint, ac Scriptura, Patribus, Theologis, & ca- tholicis omnibus conclarum defectibilis ex oppo- sitio nostrae conclusioni; fit; imo ita ab eis, deficiit, vt nec fit, nec fuerit, nec erit. Quod probatur à prio-

[illegible]

communem hanc nostram conclusionem. Denique cum connaturalis modus disponendae adeo necessaria vehementis apprehensionis malorum, ex qua ad dolorem, & tristitiam, & poenam sensus de illis demones cogantur, sit per intensas eorum malorum species ipsius impressas, ita fieri à Deo dicendum est, si malorum omnium, quorum dolor, & poena sensus à Daemonibus est species propriae (vt Arriaga supponit) naturaliter habeantur; quod tamen non ita est verum de malis priuativis, seu priuationibus, de quibus obiectis dolent, & poena sensus proinde puniuntur, & species propriae non dantur; sed per discursum à demonibus, vel potius ex Dei reuelatione, nec vt sunt in se sed per species alienas à demonibus intente cognoscuntur, nec aliter cognosci absolute, ab eis possunt, vt suo loco ostendimus.

9. Contra hanc, suam etiam, conclusionem secundam opponit Vazquez citat. d. 242. c. 4. num. 12. §. *At obicitur* quis, ex quavis vehemente cogitatione, & ingentis, cuiusvis boni non cogi voluntatem ad delectationem de eo concipiendam, dummodo in actuali exercitio delectationis appareat ratio mali quo ab illa voluntas retrahatur: ergo neque ex vehemente cogitatione ingentis cuiusvis mali, proprii status damnationis, potest voluntas demonis cogi ad dolendum de illo, dummodo in non dolendo, siue in doloris, negatione appareat ratio aliqua boni, qua voluntas retrahatur à dolore de illo malo. Ratio autem utriusque eadem, & à priori est: quia propositio boni, & mali, siue in obiecto, siue in eius prosecutione constituitur voluntas in actu primo proximo indifferens, & libera ad actum prosecutionis, eiusve omissionem, vel fugam; cum quo pugnat ad prosecutionem, vel fugam obiecti determinate voluntatis ex parte actus primi determinatio, & necessitas, atque ad alteram impotentia physica. Pergo: atqui, cum dolor de malo proprio damnatorum, seu poena sensus tantum actuale malum sit, nequit non damnatis representari, ac subinde bonitas negativa, & magna, siue tanti mali carentia, in non eliciendo dolore, seu negatione doloris de illo malo proprio status damnationis apprehensio; ergo eis adest absoluta physica potentia, & libertas in actu primo ad illum suspendendum. Respondet ipse posse voluntatem suspendere delectationem, vel dolorem, de obiecto iucundissimo, vel acerbissimo intente proposito, ac vehemente apprehensio pro suo arbitrio ex apprehensione mali, quod in exercitio, vel delectationis de bono, vel doloris de malo, eum auertere apprehensionem vehementem boni illius, vel mali praegrandis pro suo arbitrio potest; secus, cum illam auertere non potest: perstant enim illa rapiunt, velit nolit, voluntas in boni gaudium, ac delectationem, vel in mali dolorem, & fugam, & si exercitij stultitias affectus difficultas, & malum menti obveretur, in Daemonum autem potestate, & arbitrio, non est ingentis mali, tam positiui, quam priuatiui, proprii status damnationis, apprehensionem auertere: quare nec apprehensa acerbitate doloris de illo, & bonitate negatiua carentia illa per doloris suspensionem, suspensio hæc in arbitrio, & potestate voluntatis eorum absolute erit. Non acquiesco solutioni, si ex parte actus primi ad dolorem de illis malis apprehensio acerbis doloris illius pro posteriori naturæ exercitio à voluntate concipiendi, ac subinde negatiui, in eo non concipiendo, bonitatis apprehensio talis in Daemonibus admittatur, quæ apprehensioni intente, & vehementi de malis illis ita praeponderet, vt satis sit, eorum voluntatem ex parte antecedentis ad eius doloris conceptionem in aequilibrio absolute tali, & si minimo ad eius omissionem contrahere: tunc enim, & si intensam apprehensionem de malis illis auertere voluntas demonum, præ arbitrio, nequeat, actus tamen proximas indifferens potestatis voluntatis demonum ad eius doloris conceptionem, vel omissionem præfata obiectione demonstratur, quare, & impotentia physica absoluta, & ex parte actus primi voluntatis eorum ad eius doloris, & poenæ sensus

suspensionem euidenter rejicitur. Respondetur ergo: eiusmodi cognitionem acerbis doloris illius de malo, tam priuatiui, quam negatiui, ac subinde negatiue bonitatis, in eo suspendendo, nunquam ex parte actus primi ad eum eliciendum in ea saltem intentione voluntati Daemonum adesse, quæ sufficiat ad æquilibrium absolute tale, adhuc minimum, ad eius doloris suspensionem: tam ex parte specialis prouidentiae Dei, vt eos pro meritis poenæ sensus puniat; tum ex vehementia apprehensionis malorum illorum, de quibus dolor est concipiendus, quæ ira demones, & alios damnatos, eorumque mentes occupat, vt vix acerbis doloris de illis pro posteriori concipiendi locum relinquat; sed attonitos reddat: adeo, vt nec, postquam in instanti primo damnationis illam dolore concepto experti sunt præ intensissima eadem apprehensione malorum, eorundem sequenti instanti durationis ex parte actus primi propositorum ad dolorem eundem concipiendum, doloris vel nusquam, vel adeo leuiter, ac remisse attendant, vt eius apprehensio in præsentia vehementis alterius malorum illorum æquilibrium voluntatis, adhuc minimum, ad doloris suspensionem absolute, nequeat contrahere: vt in eis patet, qui comburantur aliquandiu, & continuo, vel liget nolint, donec ignis sensus & cognitio est, voluntate dolent, quin acerbitate doloris actualis huius de combustionis immediate ante perceptæ attendant, vt ab eo concipiendo possint pro arbitrio abstinere. Quod ipsum de ingentis boni, vehementer, & quam intente apprehensio delectatione dicendum est, & si in ea concipienda labor esset, & acerbis, seu molesta difficultas.

CERTAMEN III.

De poenæ sensus Daemonum, & damnatorum intensiua magnitudine.

1. *C*ircum magnitudinem, intensiuam siue, intensiorem poenæ sensus daemonum, & damnatorum reliquorum, certa quædam, & extra controuersiam posita præmittenda sunt, vt difficultatis in præsentia examinandæ scopus clarius discipietur, & innosceat. Primo certum est, poenam sensus, tum de malis priuativis, tum de positiuis, quibus demones à Deo puniuntur esse intensissimam; quo vero gradu à nobis esse cordate indefinibile, ac subinde neque esse prudenter disputabile, vt patet; quod autem poena hæc sensus valde intensa cunctis demonibus, & damnatorum animabus sit certum itidem est; siquidem de solius gloriæ æternæ priuatione desperatus dolor, & tristitia, (quoad poenam sensus, vt diximus, pertinet) tam vehemens omnibus, & singulis est, vt pro spe illam aliquando (& si post millium annorum millia) obtinendi totidem annis poenas sensus quantumvis intensas cruciatuum reliquorum paciscerentur, paterenturque libentissime, vt Dei prouidentia, & dispositione Demones, & damnati, sæpè apud fide dignas historias viuis hominibus testati legunt: id quod, & qua priuantur, excellentia, & magnitudo gloriæ facili suadet. Ad hæc poena sensus ex ignis tortura demonibus, & damnatis cunctis communi proueniens ingens adeo est, vt quemvis dolorem à nostro communi igne in nobis productum, & productum in nobis possibilem ita intentione superet, vt ideo ignis noster, atque ex eo producibilis dolor pictus ab Augustino, ac Patribus aliis respectu illius merito dicatur. Ni forte ea locutione, non solum intentione, sed specie, & essentia poenam ignis, nostris à nostro igne cruciatibus, vt res picturæ suæ excellere velint. Tertio, de particularibus sensus poenis, cuique viro, & prauæ demonum, & damnatorum delectatione, respondentibus Deus solus, qui eorum affectuum, nouit intensiuam magnitudinem, nulla valet. Id nos solum, & rationi, & reuelationi Apocalypsis.

lypsis, & de damnatis, & damnandis omnibus in meterece babilonica expressum: *quantum glorificavit se, & in deliciis suis, tantum dante illi tormentorum, dicere possumus: maiori cuiusvis generis delectationi praeferat, maiorem, intensioremque poenam sensus specialem responsum, solum ergo, quoad poenae sensus intensiorem, & intensiorem, seu quasi intensiorem magnitudinem ex pluribus individuis doloribus, ex diversis malis conceptis quaestio esse potest, an tanta sit, ut nullum demonum, & damnatorum gaudium locum relinquat?*

2. In hac vero difficultate illud certum omnibus Theologis est esseque debet, ut doctore noster Vazquez citat. d. 4. c. 3. n. 7. *Ego quidem existimo primum, poenam sensus, seu dolorem, & tristitiam demonum damnatorum de malis status damnationis propriis locum de facto non facere gaudium, ac delectationem de vilo alio obiecto, quia poena illa sensus leniatur, deferuat, ac mitescat. Hoc legitima illatione inferitur ex dogmate aternitatis poenae omnis, cuiusque damnati, & fructus suae damnationis propriae (nec solum accidentarie advenit, & transiens, ut diximus) statuto a nobis, q. 1. certam, i. num. 1. Siquidem poena sensus, quae gaudium, & delectationem illa de obiecto alio mittit, remitteretur, nec quanta intensius promeritis aeternum in inferna denuntiata cuique extremo iudicio, & sententia damnationis fuit, aeternum duraret. De gaudio vero, & delectatione poenam sensus, non mitigante circa obiecta alia Soarius noster citato lib. 8. c. 15, docet: de obiectis aliis accidentarie obvenientibus demoni, vel damnato cuiusvis, posse illum, gaudere leniter, & vicumque, delectari; quin tamen poenam cuique promeritis adeo taxatam remittit, aut levet. In quam sententiam trahere conatur Alexandrum, l. p. q. 100. m. 4. a. 1. & 2. S. Thomam, l. p. q. 64. a. 3, argum. 1. iuncta eius solutione ubi ex Augustino l. 1. lib. 1. contra Manich. c. 17. gaudium aliquod demonibus de victoria contra homines tentationibus suis porta videtur concedere, sicut, & in 4. d. 45. q. 2. a. 1. & q. 1. a. 2. ad 4. Sed tamen horum doctorum nemo Soarii sententiam docuit. Non Augustinus: qui de gaudio victoriarum, & potestate superandi homines, quos ad peccata tentant, impellunt, ac vincunt, non verum esse ait, sed fictum, & verum potius poenae suae augmentum ita enim subdit. *Et inde maior poena est, quod de hac tam infelici potestate, (secundum autem veri gaudij infelicitas obiecti esse potest) qui solebat antequam caderet de sublimi veritate gaudere? Poenam igitur veram, ac dolorem captare demonem de sua hac potestate, & victoria parat contra homines ait, cum eam obtinet, ac non sibi bonam (ut eius in Deum, & homines odium, ira, & invidia prius deceptoris pingebant, & proponebant ipsi, ut homines tentaret) & gaudij subinde obiectum, sed malam, ac infelicem, & novae accidentariae verae poenae obiectum experitur: ac inde speratum a se gaudium in vmbra inanes, & vana phantasmata abijcit: inde ex Augustino edoctus sanctus Thomas citatis locis, praefertim ex 4. sententiarum, gaudium hoc demonum phantasticum appellavit: tantumdemque voluit Alexander, dum illud gaudium amaritudinem plenum citato loco esse dixit: scilicet, ut ad speciem gaudium futurum appareat, fuitque vera poena, & amaritudo, cum tenetur: ut de Sodomae pomis vulgo dicitur ad speciem pulcherrimas. manibus tamen, oteue compressas in fumum abire. Nihil ergo Soarii sententia praesidij in doctoribus habet.**

3. Dicendum igitur est. Poena sensus, seu dolor, & tristitia demonum, & damnatorum de in aliis propriis status damnationis, tam magna intensius est, ut gaudium de alio quovis obiecto, non solum de facto, sed de possibili locum in sensu composito excludat. Ita Gabriel, in 1. d. 7. q. 1. a. 3. dub. 1. Okam q. 19. sine ad dub. 7. Molina ad q. 64. a. 3. d. 1. §. *Dicendum est nihilominus*, Ruiz de Montoya tomo de scientia d. 53. sect. 3. n. 53, & sect. 4. n. 22. Vazquez citat. n. 7. *Deinde dico*, ac deinceps, n. 8. & 9. Arrubal, l. p. 1. d. 181. c. 1. Granados tract. 14. d. 4. n. 1. Alarcon. citat. d. 9. c. 8. n. 6. §. *Hac autem tristitia*, ac deinceps Praepositus ad q. 64. a. 3. In Comentar. n. 11. §. *ex his sequitur*. Probat primo: quia status Beatitudinis praerogative gaudio, & felicitate, eius propria, nullum tristitiae locum de obiecto vilo, reliquit Beatis; ergo nec status damnationis, pro ingenti sua infelicitate, ac de tot, tantisque malis ei propriis, & perpetuis vehementer, & intense cognititis tristitia vili

gaudio, & delectationi de vilo obiecto demonibus, & damnatis locum relinquat. Consequentia a contrario tenet maxime, cum eadem sit ratio a priori pro utroque data ab Aristotele 7. Ethicor. c. 14. sub med. bene à Vazquez, ubi proxime, intellecto. *Voluptas aut contraria*, (id est, quae dolori de eodem obiecto sub eadem ratione considerato contrariatur, ut oportet ad contrarietatem cum illis, & quavis, c. 1. propriè, & stricta lege dolori non contrariatur.) *Modo fit vehemens pelis dolorem*, quia quo magis, quis de obiecto bono possessio gaudet, quod minus ipsi, aliis tristibus, & malis apparet. eo minus de his tristitia potest praesentibus: ergo adeo potest, celeriter, & bonitati obiecti possessi magnitudo, & respectu aliorum tristium excessus, & cognitionis eius intensio, ac subinde gaudij de ipso vehementia, ut locum dolori, & tristitiae de illis, i. de bono gaudenti, non relinquat. Contra vero, ita potest crescere magnitudo mali, de quo tristatur, & excedere in sua linea bonitati aliorum obiectorum, de quibus gaudendum esset, atque eis intensius representari, & libidine à Deo vehementem tristitiam de ipso ingenerare, ut gaudium, & voluptatem de illis capiendae locum occidat, id quod in vehementer de aliquo ingenti bono, aut malo intense apprehenso, gaudentibus, vel tristibus, quotidie experimur. Ratio autem virtutis a priori. Quia obiecta, bona, & iucunda ac mala, & tristitia, ut ad gaudium & voluptatem vel ad dolorem, & tristitiam trahat voluntatem sola magnitudines, suae bonitatis, & iucunditatis, vel contra, iniucunditatis, & malitiae, & cognitionis, quae representantur, inter se pugnantiae proximae cum alterius, & in utroque excessus, longe maior, quam in altero est, non solum de facto voluntatem ad se vehementer trahit, sed praerogative in morio, & cognitione sui alterius motionem intentionalem respectu voluntatis, debilitat, & frangit, ut solum ad contemptum sui remaneat. Cum igitur status beatitudinis, bonum, & felicitas, de quo gaudent Beati, tanto excessu in sua linea creas malis aliis, & tristibus, quae accidentarie eveniunt, ac representantur illis possunt, praecedant, ac item clare, & ut in se sunt cognoscantur; contra vero, tot, tamque status damnationis mala, cum sua perpetuitate, & aeternitate durationis vehementissime, certissimeque demonibus, Et damnatis cuiuslibet representantur, ut diximus: illi vehementer adeo gaudium, hi vero tam intenso dolore, atque tristitia, rapiuntur, & perfunduntur, ut de aliis à Deo minoribus advenitis, & accidentariis malis, vel bonis, nec gaudere demonet, nec tristari Beati viliatenus possint.

4. Probat. 3. Okam, Gabriel, & Molina. Quia Deus decrevit, ad gaudium nullum de obiecto vilo cum demonibus, & damnatis concurrere; tamen de se bona occurrentia etiam eorum voluntati tristitia vehementer de tot, tantisque, & perpetuis malis praecupat, atque absterge gaudium aliquot possent ingenerare: quae ratio impotentiam, eorum absolutam gaudendi optime probat, atque in Beatis impotentiam finem tristitiae ex decreto simili divino, non concurrenti cum illis ad tristitiam de obiecto vilo concipiendam. Quod nihil absolute violenter contrahit, ut Vazquez putat cum status summi, vel felicitatis, vel infelicitatis exigentiae naturali causalium, ut ad ipsorum effectus concitum ex parte sua necessarium esset, paratissime habet Deus longe praeparat, ut diximus non semel. Atque ex hac terra probatione facillime respondetur argumento aduersus sententiam praepositus, quod licet habet. Quidquid absens obiectum desiderij esse alicui potest, potest itidem praesens, & possessum esse, eadem, gaudij & delectationis obiectum: atqui plura bona demonibus, dum absunt, imo, & fuerit de facto, dum ipsi aberant, & desiderio perendi & seducendi homines ad peccatum, & damnationem, & ex demonum, ad Christum Dominum petitione Matth. 8, ne in gehennam, sed in porcos mittentur: ergo, si ipsi adfuerint, ut de facto adfuerint, & hominum perditio, & in porcos immisio, potenter esse illis gaudij obiectum, imo, & de facto fuerit, siquidem aeternum alicuius rei absentis desiderio praesens, & obiectum gaudij connaturalissime succedit. Hoc tamen nihil probat, si concitum Dei necessarium ad virtutis affectum à Deo ipsius esset; secus vero, si ex parte Dei ad desiderium, rei absentis solum, non autem ad gaudium praesentis effectus, sicut, ut tertia ratione multa probabiliter funderet, Ne

Ne tamen huic rationi leuissimæ huius obiectionis solutio alligetur æqua facilitate respondeo, ex dictis n. 2. distinguendo maiorem: quidquid absens obiectum desiderii est, esse potest, postea præsens esse desideranti obiectum gaudij, *ni ex falsa apprehensione bonitatis obiecti, absens, quæ eius præsentia, & possessione corrigitur, desiderium habeatur, nego maiorem*, adhuc quotidianis experimentis nostris, falsissimam si autem sunt obiecta desiderij Dæmonum enumerata, & quæcumque alia velis enumerare ex falsa apprehensione bonitatis, & iucunditatis ex eis percipiendæ quæ illorum tamen præsentia, & obiectio Dæmonibus illdem inuicunda, & acerba corrigitur; tamen odio, ira, & inuidia in Deum, & homines continua, rursus, & continuo tota æternitate decipiuntur, nec continuis experimentis corrigitur, ac falsam suam apprehensionem iucunditatis ex eis obiectis percipiendæ quominus eadem, aut similia alia, dum absunt, non desiderant.

5. Accedit tristitia, & dolorem vehementem de malis status damnationis propriis desiderio aliorum, quæ bona sibi reputant non respiciunt, quia desiderium anxietatem, dolorem, & timorem, intense tristitia affectus conaturalissimus, quare cum vehementi tristitia Dæmonum non solum facili, sed amicissime composibiles, secum deferuntur: cum statu damnationis, in quo eis etiam affectibus cruciantur. At vero affectus gaudij de obiecto quouis cum vehementi tristitia, & dolore, de adeo grandioribus malis status illius Dæmones, & damnatos præuocant ac præoccupatos, inueniens locum non habet, nec ipse affectus gaudij, nec vires eius obiectum, vt voluntatem moneat possit inuicem dicta n. 3. & si non ex falsa apprehensione, sed vera de obiecti absentia, aliqua bonitate desiderium Dæmonibus moueatur, quod cum tristitia vehementi, quæ præoccupatos illos inuenit, impugnat, sicut pugnat de eodem obiecto præsentis, gaudium: quare maior illa de eodem vere, ac non, apparet adhuc solum, bono obiecto, vera non est, vbi ex parte, voluntatis impedimentum vehementis tristitiae gaudij de obiecto eodem præsentis adest. Est enim eadem maior propositio illa cum hac: obiectum, quod potest mouere voluntatem expeditam, potest mouere impeditam: quo nihil magis à veritate, & probabilitate remotius. Maxime, cum tristitia illa vehemens & ingens dolor ex magno, in sua linea, excessu mali & cogitationis eius, quam sit bonum de quo gaudendum erat, concipitur: vt in Dæmonibus, & damnatis, contingit, sicut in Beatis gaudium, quibus alia obiecta desiderare (sine anxietate tamen, timore) non tamen de eis non adquisitis, aut de malis aliis (puta hominum damnatione tristitia ob vehementes gaudium de longe maiori bono quod possident, & viuam eius cognitionem, & hæc sit tertia, & æque facili argumētū aduersariorum solutio. Iam quod de lapsu, & perditione hominum nisi à viris sanctis, gaudere videreque apud fide dignas historias, legatur: iudicium simulatum ab eis exterius est, & Sardonicus risus verax: solum in miseros homines irrisio abique vlla Dæmonum irridendum voluptate multaque eorum accidentaria amaritudine, & acerbitate. Sed neque Angeli de hominum (etiam suæ custodiæ commissorum) perditione postius tristantur, de quorum tamen salute valde gaudent: ac proinde negatiue tristantur, quatenus gaudij illo accidentario, carent, quam vt hominibus (quibus aliter nequeunt) significat postius tristitia, signis, & vocibus vbi quandoque sunt vti, & de Spiritu Sancto tristitia postius natura sua incapax dicitur ad Eph. 4. *Nalite contristare spiritum Sanctum.*

6. Denique Soar, supra n. 10. opponit status damnationis & summæ miserie, non pugnat cum cognitione aliquam veritatem naturalium (adde, supernaturalium fidei etiam, quam Dæmonibus damnatis supra concessimus) cum tamen status felicissimus beatitudinis nullum physicum errorem admittat; ergo male ab incōpossibilitate, tristitia cum statu, & gaudij beatifico infertur à contrario cum statu miserrimo damnationis, & vehementis tristitiæ propriæ illius, incōpossibilitas gaudij de obiecto alio in damnatis. Leuior

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

adhuc obiectione. Argumentum enim nostrum à gaudij beatifico ad tristitiam damnationis est ad effectus voluntatis vehementis, gaudij, aut tristitiæ repugnantibus, ex rationis repugnantia identitate, quæ in oppositiōnibus aliis à contrario faciendis neq; extenditur, nec potest extendi: vt quidquid alterutri statui adit alteri debeat deficere vel contrarium ad esse. Vtque videret Soarius, quam male instantiam contra nostram sententiam & probationem assumpserit, animaduertere debuit: veram cognitionem, etiam supernaturali in fidei, Dæmonibus & damnatis datam, seruamus in illo statu esse, vt certissima atq; indefectibilis veritas cognitione de suis malis eorumque, & infelicissimi status perpetuitate, acerbis, desperatiuque dolerent ac tristarentur, quod statui damnationis maxime congruit, cum supplicij pænæ & calamitatis status sit: contra vero, cum beatitudo felicitatis summæ status perpetuoque amicorum, & filiorum Dei sit, error ab eo omnis debet exulare, cum & defectus physicus ac vero gaudij, & delictis Beatorum quibus de iunatus status ille totus est, nequeat inficere, sed falso & deceptorio alicui gaudij à Beatis relegando in hoc ergo, quoad cognitionem status damnationis, statui beatitudinis contrariatur. Quod his veras solum cognitiones admittat, quæ vere felicitatem, nec solum apparenter, & elusorie augeant, ille vero nullam, quæ nequeat, eius infelicitatem, cruciatum dolorem, & tristitiam facere, vel augere videbatur tandem ad pænā sentius vniuersum spectare examen loci vbi nunc Dæmones, & animæ damnatorum puniuntur, & à postremo iudicio damnati omnes puniendi sunt: sed tamen, cum de sola pænā sensus ex ignis tortura, de qua pronunciat in Dæmonibus, & animabus separatis damnatorum aliqua explicatio requiratur, opportunius, quæstione sequente de Dæmonum tortura ab igne, de loco, vbi ita torquentur, ac post vniuersale iudicium damnati omnes torquentur agemus.

QVÆSTIO IV.

De Dæmonum, & animarum separatæ tortura ab igne.

Quest iam difficultiorem de Angelis quæstionum ordine postrema, difficultate prima de Dæmonum, & animarum damnatorum hominum separatæ per materialem ignem, & calorem tortura in statu damnationis, quæ à Deo scholasticorum ingenia huculq; torfit, vt perpetua eorum in scholis viæ, æque ac Dæmonum in damnationis termino tortura non abs te fore videatur. Cum modus, quo ab igne materiali, eiusque corporeo etiam calore spirituales substantiæ puræ, quæ subinde corpoream aliquam ipsis disconuenientem qualitatem physicè pati nequeunt, & à quibus illam educendi actiuitatem physicam agentia corporea habere non possunt (torquentur, torceantur, ac licet sine destructione) crementur humano discursu & philosophica ratione assignabilis explicabilisque non appareat. Idcirco Aug. vbiuis in hac incidi difficultatem piam suam, doctrinæque ignorantiam proficitur 1. de ciu. c. 10. *Miris inquit, & ineffabilibus modis accipiunt Dæmones ab igne pænā, scilicet 2. de verbis Apost. Fidelis ignorantia, quam temeraria sapientia de Spiritu, & licet cap. 14. igitur. Cui responsio ista displicet, quærat Dæmonem, sed cauere ne inueniat præsumptorem.* Consonat Magistro Prospero elegantè carmine libro de ingratis Greg. 4. Dial. c. 19. c. 6. §. *Hæc opinio ex scholasticis fere omnes supponit, fatenturque, expressus Durand. in 4. d. 44. q. vlt. Val. d. 24. c. 6. §. Hæc opinio circa med. & fine Soar. c. 15. n. 45 & 48. Alarc. cit. d. 9 c. 10. n. 1. quod, & nos potiori iure de nostra tenuitate sentire debemus & fateri, ei tamen inexplicabili difficultati emolliendæ, cæterorum scholasticorum modesto exemplo, & quam*

11 potius

poruerimus maximo, rationis, & ingenij conatu, atque labore insudare.

CERTAMEN I.

Questionis certa, & qua certitudine, supponenda statuntur.

1. **S**Ypponendum est Dæmones, & separatas animas damnatorum vero corporeo, nec solum metaphorico igne vere cruciari, contra Catherinum reiectum à Soario c. 11. atque anticipato ab scholasticis omnibus illo antiquioribus cum Magistro in 4. d. 44. ab Scoto d. 50. quæst. 1. cum tota sua schola à Sancto Thoma 1. p. q. 64. 2. 4. ubi Caieran. & Bannez dub. 2. atque vno tota, vtrique Thomistica schola Dominicana, & Iesuitica: quare singularitatis, & temeritatis Theologicam notam declinare Catherinus nequit cum suæ sententiæ nullum habuerit ducem. nec rationibus suis vllum traxerit: quare contra Theologos omnes absque noua probabili ratione, sed cunctis nouissima difficultate percussus in eam lapsus fuerit sententiā. Ad vero, yltiorem, censuram, & qualem meretur ex scriptura, & Patrum testimoniis, & Doctorum vtrorum iudicio dicemus. Probatur ex scriptura Mattheæ 25. num. 41. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo, & Angelis eius.* cap. 15. num. 40. *fixerat, & igne comburantur.* Lucæ 3. 17. *paleas autem comburent igne.* Marci 9. ter, quaterque num. 42. 43. 44. 45. 46. *Vbi gehenna ignis perpetui, & inextinguibilis ignis eternus dicitur, ut & ab Isaiā. Cum ardoribus sempiternis* cap. 66. num. 41. *fu rat prædictum. Iudith 16. num. 10. Dominus enim Omnipotens vindicauit in eis in die iudicii visitabit illos: dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.* Apocal. 14. n. 10. *vbi, cum venerit hora seu tempus iudicii Dei (ut præmiserat n. 7.) de quocumque adorante Bestiam, & imaginem eius, recipientes eius cara therem, seu peccatore tunc deprehensio subdit Bibet de vino ire Dei, quod mixtum est mero in calice ira ipsius, & cruciabitur igne, & sulphure in conspectu Angelorum Sanctorum, & sanctorum tormentorum eorum ascendet in sacula saculorum, nec habebunt requiem die, ac nocte c. 20. n. 9. & descendit ignis adeo de celo, & deuorabit eos, & Diabolus, qui educebat eos missus est in stagnum, ignis & sulphure, ubi & bestia, & Pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in sacula saculorum n. 15. & qui non inueniuntur in libro vite missus est in stagnum ignis c. 21. n. 8. pars illorum erit in stagno ardentis ignis & c. 15. sui Euang. n. 6. in ignem mittent, & ardet vtrumque, & ignem, & combustionem propriam, & æque certam docuit August. t. 4. lib. de fide & operibus c. 15. sub med. erit (inquit) ergo æterna combustio, sicut ignis: cum Dominus sententiam suam concluderet dicens: sic ibunt illi in combustionem æternam. Ac demum de epulonis diuitis anima, illa ad Abrahamum verba referuntur Lucæ 16. *quia cruciatur in hac flamma, quibus Abrahamus adnuit, & refrigerij abnuit petitioni. Non est autem alia de Dæmonum per ignem corporeum, quam de animarum cruciatur, visione, & vera tortura difficultas. Ad quæ loca interpretes, & Patres omnes, ac vbiuis de damnatorum omnium tortura, & cruciatur, per ignem, per verum corporeum ignem, quo vere, ac proprie cruciatur, urantur, & ardeant, fieri docent. Patres vide fule recitatos à Soario supra à n. 12.**

2. Ex his autem scripturæ locis, & concordia Patrum intelligentia, & sententia de vera Dæmonum, animarum separatarum, ac demum damnatorum omnium in inferno tortura, ex visione, & cruciatur, per ignem corporeum Catherini sententia videtur grauiori Theologicæ censuræ obnoxia Vasquez, citat. d. 243. c. 1. n. 1. sub init. certum de fide non esse, nec oppositum subinde egerem, seu hæresim asseruit:

quia, cum Græci in Concilio Florentino ignem purgatorij, verum, & corporeum esse negallent, atque omnes eorum errores scilicet. vltima fuerint à Concilio damnati, atque eis opposita dogmata definita, super ignis purgatorij, veritate, & corporeitate nihil definitur, & tamen purgatorium esse definitur, cui sententiæ, & fundamento consentit Bellarminus. t. 1. conuertiatur. controuertit. generali de purgatorio lib. 2. c. 11. §. *quantum ad primum*, ubi sententiam de vera ignis Dæmonum, & damnatorum corporeitate probabilissimam tantum concludit: sed statim §. *primo* propter oppositam temeritatis notam; supponit autem vterque purgatorij, & inferni ignem esse rationis, & speciei eiusdem ut eorum fundamentum valeat, si enim, ignem purgatorij, vere corporeum negantium, nil veram ignis damnatorum corporeitatem negantibus, præsidij affert, quomodo, de hæresi damnantur. Siquidem pro vero corporeo inferni igne, quo cruciantur, tot sunt, tamque aperta scripturæ testimonia, ut vidimus ex testamento vtriusque vero autem purgatorij igne, in veteri nullo, in nouo vero illud Pauli, ex. 1. Cor. c. 1. *ipse vero saluus eris, sic tamen, quasi per ignem*, quod similitudinem habere ignis videtur, non proprietatem: quemadmodum, Malachiæ 3. *ipse sedebit, quasi ignis confans, & purgabit filios leui, & elabit eos*, quod ignis, vel tribulatione huius vite, vel iudicio Dei, etiam aduersus amicos iudicandos, ut nihil eis de debitis penis remittat plures Patres intelligant. Videndus est Bellarminus lib. 1. de purgator. c. 3. & præcipue c. 4. *Secundus locus* qui citato lib. 2. c. 11. solum de purgatorij igne corporeo probabilissimam sententiam esse dixit, & negatiuam temerariam de corporeo vero igne inferni plus certitudinis recognoscit inferius §. *Quinto quia* ubi ex identitate specifica ignis purgatorij cum inferni igni certe corporeo, ignem purgatorij corporum esse concludit.

3. Bannez ad cit. q. 64. a. 4. dub. 1. docet negari igni, quo Dæmones, & damnati, cruciatur, torquentur, & ardent, corporeitatem errori saltem proximum esse Soario ubi proxime cap. 12. damnatorum omnium, etiam Dæmonum cruciatur, visionem, & torturam veram igne corporeo fieri dogma Catholicum esse docet, & oppositam subinde sententiam hæresim formalem, & errorem in fide Maldonatus notat in c. 25. Matth. §. penult. ad illa verba in *ignem æternum* polle inquit. Duo (ait) in ea re certa sunt: alterum, quod *scilicet* docet, vera esse supplicia qua non cogitantur solum, sed sensu, tactuque percipiuntur à reclusis damnatis qui in ignem inferni eis verbis mittuntur supplicia vero sensu, tactuque ex igne percepta, ex igne vere corporeo sunt ac proinde id videtur. Maldonatus ne fide reputare, cum tamen infra linea 9. id negantes temeritatis notæ tantummodo subiciat, tunc censuræ moderatio, ea solum ratione defendi posse videbitur: quia, sicut in opposita, vera ac certa, sententia ignis vere, & physice corporeus percipi sentiri cruciatur, & torqueri Dæmones, & animas separatas hominum damnatorum spirituali solum perceptione, & ut sic loquar, sensu & sensatione, ac dolore dicendus necessarius est (quæcūque ratione, & modo id asseritur) sentiri, ac percipi ab eis sensu, tactuque corporeo, ac eos corporeo etiam dolore ignem torquere, & cruciatur æqua ratione asseri possit. Censura ex Bannez relata de erroris proximitate, nescio qua possit ratione probari. Nulli enim alteri fidei dogmati per legitimam consequentiam solum, aduersatur sententia negans vero igne corporeo damnatos omnes, etiam Dæmones cruciari, ut oportet ad hoc, ut solum errori proxima, sit, quare censæ nullam temeritatem grauiorem Theologicam censuram in sententiam negantem ferri possit, in hæresis formalis, seu erroris in fide censuram mereatur, de qua meum sensum subdo.

4. Ignem, quo damnati omnes (etiam Dæmones, & animæ damnatorum) cruciatur torquentur, cruciatur, & æternum cruciatur, & puniuntur verum corporeum ignem esse fidei dogma est, ac subinde id negans sententia hæresis formalis, & expellenda error in fide. Confessio proxime citato Soario nostro,

nostro, quem Vasquez etiam noster, ubi proxime, Recentiorum nomine refert, etque expressa Ricardi sententia de Sacramento p. 16. c. 3. *Vbi verissime auctoritate sacri eloquii & Catholice veritatis probatur testimonio corporali, & materiali igne animas, etiam nunc ante suspensionem corporum cremari, cui consentit Quirós t. 1. tr. 8. d. 76. sect. 1. n. 1. §. Præmitto primo.* Probatur quia quidquid expresse revelatum à Deo in scriptura est, de fide est: atqui ignis corporeus verus, quo damnati omnes, etiam Dæmones cruciatur, reuelatus nobis in scriptura est: ergo cruciatur Dæmonum igne vero, & corporeo de fide est. Minor probatur ex recitata scriptura locis n. 1. ubi damnatos omnes, igne cruciandos toties, ac semper nobis dicitur, & vrendos, à voce quidem ignis nobis noti, non autem substantiæ, aut qualitatibus alterius spiritualis hominibus ignoti significatis, nec metaphorica eius vocis significatione; alioqui non semper, neque vnumquam aliter, quam voce ignis specialiter, & toties damnatorum omnium pœna, & cruciatus significarentur: cum tamen, vel semel posita in scriptura vox proprietate sermonis debeat intelligi ex ista Theologis Iconij regula, ubi dogmati fidei, nec proxime, nec remote legitima illustratione aduerfetur. Secundo: quia pœna, supplicii sententia iudicialis, non metaphorice vocibus, sed propriis pœna, & instrumentorum etiam, quibus insurgenda est; proferitur, & reis intimatur; alioqui alio detortis metaphorice vocibus, eludi pœna in executione à Deo, & executore supplicij possent: verba autem Christi Domini Matthe. 25. iudicialis sententiæ pœna non solum hominibus, sed & Dæmonibus subeunda ignis verbis, in ignem æternum qui para- us est Diabolo & Angelis eius, quæ vtriusque etiam insurgenda, in istaque prophetice dicitur à Ioanne Apoc. 20. n. 9. verbis à nobis recitatis n. 1. ergo propria ignis, ac proinde veri & corporei significatione. Hoc præclara manet euasio: quod, scilicet, frequentes adeo scripturæ locutiones de cruciatu vero igne corporeo damnatorum in inferno, de damnatorum hominum post iudicium postremum solum modo intelligi debeant; non autem animarum separatarum ante illud iudicium, nec Dæmonum vnumquam, qui, sicut animæ inseparatæ, pure spirituales substantiæ absque vilo corporis consortio semper sunt, & in quos proinde ignis corporis adhiuitas nihil possit.

5. Præclara, inquam, ea euasio locis Matthei, & Ioannis est: quibus ignis crucians damnatos toties ab scriptura proprietate significationis, quam vox ignis, apud nos, quibus scriptura loquitur, habet, corporeus est in sententia damnationis, ubi locus metaphorice, ac minus propriæ significationis non est: & additur esse eundem, cum igne parato ad Dæmonum cruciatum: vti etiam communis cruciatibus Dæmonum, & damnatorum hominum loco Apoc. asseritur: ergo eis locis corporeo igne toties ab scriptura proprietate sermonis expresse cruciandos Dæmones reuelatum est. Virgo ex his locis reuelatum est ignem, quo cruciantur Dæmones & homines esse vtriusque communem: vel ergo, qui communis vtriusque dicitur corporeus est, & dicitur, vel quidpiam spirituale: si primum habetur inentum. Si secundum incidit in difficultatem similem, & aequam ei, quam fugis in eandem: quod, scilicet, sensus, & tactus materiales hominibus reddi vivorum damnatorum spiritualium illud percipiant, vti eo vere cruciatur: quod æque est difficile, atque substantias spirituales, ignem eiusque calorem & ardorem corporeum percipere, eoque physice, ac vere torqueri: quia difficultate sola perterritus in sensum improprium verba scripturæ toties repetita illicita cordato, sanoque Theologo interpretatione detorques. Dices hæcenus à nullo Concilio definitum est ignem inferni, & damnatorum esse corporeum. Certe à paritate ignis purgatorii non definitur corporei in Concilio Florentino male id probabis, vti dixi n. 2. post med. sed cordato ubi Spiritus S. toties, veritatem aliquam in scriptura proprietate sermonis Ecclesiæ suæ expresse Conciliorum definitione (quæ eius reuelatio, non est, sed contenta reuelationis in scriptura, non ita clare declaratio, vti de fide sit, atque ob Dei reuelationem, & testimonium, Christoph. de Ortega, de Teo Pno. Tomus II,

ac fide Catholica credi, tenerique debeat opus non est. Et quamvis nonnulla, in scriptura expressa, ac subinde de se absque Conciliorum, & Pontificum definitione à fide Catholica spectantia contra hæreticos in media luce excutientes definita ab Ecclesiâ fuerint; id tamen tunc maxime factum, cum eorum erroris minus doctorum, & simplicium Christianorum malo in Ecclesiâ grassabantur ampliusque inualecerent, in veritatis definitione, & contrarij erroris damnatione, & anathematismo cautiore redderentur fideles. Et si autem negantium absolute, infernum, eiusque pœnas error diuagatus aliquando fuerit, & in Ecclesiâ, non apud paucos inualuerit, ac proinde eius dogmatis de inferno, eiusque pœnis definitiones & oppositi erroris anathemate consulendum, consulendumque fidei Catholicæ sinceritati, & fidelium salutis merito fuerit: eo vero dogmate admissio circa pœnam, & cruciatum, igne vero corporeo error negans nunquam in Ecclesiâ, ita periret: vti ad providendum fidelium sanitati, & salutis Concilium ab Ecclesiâ cogi, ac dogma adeo expressum in scriptura definitum, & oppositum generali anathemate infectari oportuerit: maxime, cum de eo exter Patrum scholasticorum, & Ecclesiæ totius à suis primordiis constans perpetua, ac nunquam interrupta traditio.

6. Et hæc quidem euasiones præcipue pro aduerso errore esse poterant, sed adhuc dices in aliquot excutatis locis scripturæ (scilicet Isaia, & Marci) eum pœna ignis dampnatorum pœnam, & cruciatum à verbis eorumdem perpetuum, etiam dici: qui, solum metaphorice pro conscientie morsu intelligi respectu Dæmonum, & animarum separatarum potest, ac plerumque vniuersim à Patribus intelligitur. Respondetur ab Isaia, & Marco expresse agi de pœna damnatorum hominum rediuiuorum, qui proptitis, ac veris, verbis, nec solum metaphorice æternum cruciabantur, qui cruciatus nullibi dicitur Dæmonibus etiam communis, vti dicitur cruciatus ignis communis vtriusque. Matthe. & Ioan. recitatis testimoniis. Patres vero, vti cruciatum alium certum, & vtriusque communem mortis spiritualis conscientie docerent metaphorice etiam sensu vermis corrosoris vocem interpretati sunt, cum proprio ab Spiritu S. etiam intentum vti alibi sæpe contingit, cum in hominum rediuiuorum damnatorum (de quorum pœnis ibi) & proprius, & metaphoricus vermis mortis, & cruciatus loci habeat, & æque in Dæmonibus damnatis cruciatus, ex eis alter: metaphoricus scilicet, & spiritualis, simile est illud de tenebris perpetuis, quibus, ac flent, & detritum stridori homines nonnullis Evangelij parabolis damnandi significantur: respectu liquidem hominum, de viroque, corporeo, ac mentium flent, & stridore dentium spirituali, ab Spiritu S. etiam intentum, locum interpretatio habet & à Patribus proinde recte etiam sæpe intelligitur. Denique, quod semel, aut iterum cruciatus aliquot speciales damnatorum metaphorice ab scriptura dicerentur: nullatenus probat ignis, cruciatum toties constanter ab scriptura repetitum, & in sententia iudiciali stricta damnationis expressum, metaphorice etiam accipi, & intelligi posse instabitis ignem nostrum, ab Augustino; & aliis Patribus comparatione ignis, quo cruciantur damnati omnes pictum appellati: pictura autem rei pictæ proprietatem non habet. Sed volunt Patres excessum vehementiæ, & acerbatis, quæ ignis inferni præ nostro hoc communi, vti eius visione cruciet damnatos, significare vti vulgo de rebus, etiam speciei eiusdem, perfectionis tamen, vnde cumque excessus aliis, nostro idiomate dicitur: *Raselo vno ab vtro, loquena de lo vno abo pintado.* Secundo specifica distinctione ignis inferni à nostro (de quo statim) obiectio euanciscit. Aliqua Patrum testimonia, quæ contrarium sonant aliquatenus, explicat facile Soar. c. 3. n. 27. Pro hoc autem Catholico dogmate recitauerat testimonia Patrum innumera. Solum aduerto, quandoque amanuensium, & transcriptorum errore ignem gehennæ incorporeum apud Patres legi: cum tamen, ex cõtextu, coram ibi corporeum esse doceant: ex quo proinde amanuensium error deprehendi, corrigique debet. Vti in Greg. 14.

Moral.

Moral. c. 14. obseruauit Bellarmin. 2. de purgatorio, cap. 1. §. *propter Gregorij auctoritatem*; duo testimonio videtur difficultiora Ambrosio. 7. in Lucam, c. 14. §. 3. *ergo neque corporaliu stridor, aliquis dentium, neque ignis aliquis perpetuus flammarum corporaliu, neque vermis est corporalis*, concedit aduersari sententia Ambrosij Ariaga, in re, tunc non adeo explorata lapsus; sed male: cum expresse ibi Ambrosius solum speciei diuersa a nostro visuali & mixto, quem corporalis nomine intelligit, esse, contendant; non autem incorporeum, sed sub genere corporei tamen contentum. Alterum Augustini, 21. de ciuit. cap. 10. ubi ait: *talem esse ignem, quo diues cruciatur, qualis eius lingua, & lauari digitus*: metaphoricum nempe, sed cum eodem cap. ignem verum esse in inferno dicat, & corporeum, & si modum, quo spiritus torquet, se ignorare fateatur, verum ignem negasse ibidem admitti a sano homine nequit, quo circa plura; sicut Ambrosius discunt, quam allegit, ibi.

7. Ut corporei huius ignis veri, quo ex fide damnationis animae separatae damnatorum (& fors, damnati aliquot homines corpore, & animo ex historiis Ecclesiasticis, & epulo ille aarus) nunc cruciantur, & a postremo iudicio aeternae inferno damnatis cruciabantur natura (quantum a nobis potest) explicetur, duo adhuc sub iudice examinanda sunt. Primum: an eiusdem cum nostro hoc igne, quo vivimus, & quandoque cremamur, speciei sit? Bellarminus citans lib. 2. de purgatorio, cap. 11. eiusdem speciei esse ignem inferni cum igne hoc nostro, §. *septimo id confirmatur*, censet: nam igne erumpente ex Aethra demones, & reuelationibus, à S. Gregorio Magno, & aliis fidei, pictatis & doctrinae probatissimè approbatis (quos ipse reuelat, cap. 6.) cui sententia, ut probabiliori, adheret Ariaga, disp. 26. sect. 1. num. 4. §. *ex dictis in his*. Meratius, disp. 55. sect. 1. cum communem appellans ubi proxime, est autem Aethrae ignis mixtus, & speciei eiusdem cum igne visus communis nostri, Maldonatus, etiam noster, citato §. penult. in cap. 25. Mathaei, ex communi veterum Doctorum & Patrum sententia docet esse ab visuali nostro conditionis naturalis, seu speciei diuersae, nominatim pro hac sententia citans Origenem homil. 9. ad diuersos, & tract. 34. in Math. Ambrosium commentario citato in Luc. cap. 14. Hieronymum in cap. 65. & 86. Isaiae. Damascenum, 4. de fide, cap. vlt. cui sententiae libenter acquiesco; tum, quia communiori scholasticorum, & Patrum: tum, quia visualis noster ignis mixtus sub genere corporei ignis ab elementalibus specie diuersus est; cum tamen non adeo, ab illo, atque ab igne damnatorum proprietatibus differat, & effectibus. Tum demum, quia plura, quae de igne inferni, & damnatorum ab Euangelio, Patribus, & Doctoribus constanter dicuntur circa miraculum nostro igni non euenirent; igni vero corporeo speciei alterius competere circa miraculum possunt: ut tenebras non pellere, nec illuminare. Circa secundum dubium an ab igne purgatorii specie differat? Vasquez, & Alarcon, purgatorii, & inferni ignem speciei eiusdem esse censent: dum ex eo, quod in concilio Florentino ignem purgatorii esse corporeum definitum contra negantes Graecos, non fuerit & esse id de igne inferni definitum, deducunt, cui sententiae, & fundamento Bellarminus citato cap. 11. videtur consentire; cessi, ex mea definitionis omissione contra Graecos de igne purgatorii ea consequentia ad ignem inferni, non extendatur. Clichoraeus ad locum Damasceni fuisse hanc questionem versat. Censet cum praefatis Doctoribus, eiusdem speciei infimae utrumque ignem esse: cum non alios effectus, neque aliter in animas purgatorii, ac in animas damnatorum aeternae habeat.

8. Veritatis Catholicae de vero damnatorum cruciatu vere corporeo igne occasione disputatur à Re-

centioribus, an verè etiam corporea, nives, & frigefactione cruciantur? Et ita etiam cruciati videtur Iob docuisse, cap. 24. illis verbis. *Ad nivem calorem transeat, ad aquas nivium, & rursus ad inferos peccatum illius*. Sed postrema verba ostendunt, prima de penis inferni, quas peccatori illi in inferioribus, imprecatur intelligenda non esse. Secundo, quia inferni ignis aeternus, nec nives, frigore vicissim interrompendus (ut illud tractat significat) ex fide est: quare, & extra rem contra verum ignem corporeum inferni à nonnullis obiciuntur, quia verè nives, corporeae in inferno non sunt; quae tamen, aquae, atque ignis, ibi esse, & cruciare damnatos à lobo dicuntur. Sed tamen Hieronymus, & Petrus Damian. apud Soarium, cap. 12. num. 22. id videntur insinuate, & finit dentium in inferno à Christo Domino demeritis futuris, frigoris vehementis propriis effectus videtur. Soarius, num. 24. & Alarcon, cit. cap. num. 1. §. *supponit hoc quæsit*, sine dubio super hanc quaestione annunt. Ego vero cum Ariaga, sect. 2. num. §. *Atque in hac quaestione*, argui sententiae adhaereo: Primo, quia aliquo vilo in scriptura fundamento cruciatus nives in inferno asseretur cum 1. bi textus extra rem sit. Secundo, quia contra affirmatiuum extrahit testimonia scripturae parvam, & cruciatum damnatorum igne futurum denuntiaria; nusquam autem omittendus esset, (maxime in postrema damnationis sententia) nives adeo vehemens cruciatus, si ad eum etiam subeundum in infernum mitterentur. Tercio ex illa diuina epulonis petitione ad Abraham de gutta aquae, ut refrigeraretur lingua, quia visus flammis ignis inferni cruciatur. Responditur: cum nil frigori ibi habere, nedum magnum ex aqua nivium, qui tantillae aquae refrigerium anxie alio, atque instanter exposceret, nec minus nivium frigore coperetur algescens eius, quam flammam ardori remedium calidi alicuius applicationem medium procuraret, & quomvis torum hoc colloquium epulonis illius parabola fuerit, non historia, si supra docebamus, cum tamen à Christo Domino fuerit inducta, ut cruciatum, qui immitte & deos pauperibus peccatores manent terrore ad misericordiam, & avara inhumanitate, & terrore inferni cruciatibus in quos inhumanitate, & duritie pervenire similes peccatores possent contingensque, ac vero simile esset aliquos, & impium illum diuitem pergentem parabolice collapsum illum fuit plane constructum, quare idem robur tertium hoc argumentum habet, quare, quia ignis inferni ardor aeternus est ex fide, nec equat interrompendus, ut nives, vel continuo, vel multoties damnati algescant miracula tota aeternitate, vel continuo, vel interruptim, absque vilo fundamento admittentur in contrarietatem tantum in inferno in eodem, imo innumeris subiectis simultanea coniunctione: de illudore dentium dicebamus supra metaphorice dici ab scriptura; ni forte de rediuiis damnatis (de quibus illa loquimur) tantum loquatur; nec tandem dentium stridor vehementis solum frigoris effectus, sed cuiusvis etiam ingentis cruciatus, imo, & affectus animi plurimum irae, invidiae & effectus esse solet.

CERTAMEN II.

Variae sententiae de cruciatu spirituum igne verè corporeo reuincuntur.

1. Prima sententia Auicennae, 9. Metaph. ex libro Alberti, in 4. disp. 44. art. 20. ad vltim. & probabilis attestata à Bonaventura infra docet: falsam apprehensione, & iudicio, disconuenientiam ignis corporei re quidem, & iure non disconuenientiam

Dæmonibus, eos (& idem est de animabus separatis damnatorum) dolere, tristarique: ac eo solum modo cruciari acque torqueri, ut nobis somniantibus pure phantastica mala tristari, ac dolere contingit, est tamen expresse reiecta à Gregorio sententia prius, quam ab aliquo cogitaretur 9. Moral. cap. 38. aliis, 45. his verbis. *Recte inferni claustra tenebrosa terra nominantur, quia quos puniendos accipiunt nequaquam pena transitoria, vel phantastica imaginatione cruciantur, sed vltione solida.* Secundo, quia vltio crematio flammæ conceptio, & ignitio propria, significatio, & sensu, quibus dæmonum ab igne cruciatus toties ab scriptura asseritur estque dogmaticè tenendus dolore, & tristitia ex falsa illa apprehensione saluati non potest, si non igne sed falsa sua apprehensione & iudicio cruciabantur: ut exemplum somniantium, & delirorum, quo hæc confirmatur sententia, satis euincit: quare merito Maldonatus recitatus cert. 1. num. 3. cruciatum dæmonum, & damnatorum inferni igne verum, & realem, nec solum cogitatione esse, ut fidei dogma statuit. Tercio, quia is error ab igne, ipso non provenit: quare nullo sensu, aut modo adhuc intentionali, igne cruciabantur. Quarto, quia cum nulla causa naturalis, eius erroris damnus sit, recurrendum erit ad Deum, qui eam falsam apprehensionem, & errorem & si non totalitè causat, quia vitalis actus est, aut ut causa partialis, nec solum vniuersalis, sed particularis, vel immediate, vel mediis speciebus deceptoris à se infusus, cum Dæmonis intellectus efficiat; quod & miraculum continuum, per æternitatem toram, qua ignis cruciatus, Dæmonibus durabit, sine vilo fundamento inducit: & sine vilo fuctu, cum cruciatum ignis ab scriptura, & Ecclesiæ assertum non defendat, ut vidimus. Quinto: quia etsi leuis aliqua tristitia, aut velleitas voluntatis, ex sola apprehensione mali (ut de delectatione ex sola apprehensione dicebamus) esse possit, aut vehemens tristitia, & dolor de malo, iudicium aliquod de eius præsentia, & disconuenientia, requirit, ut & cum abest de eius malitia, & imminet iudicium aliquod vltra apprehensionem, requiritur, ut timeatur, cum autem ignis secundum se nocuus Dæmonibus iuxta ita opinantes, nec esse possit: idque Dæmonibus eius naturam intuitibus evidenti iudicio innotescat: miraculo, ut minimum alio, tota æternitate continuato, sine fundamento, & fructu cruciatus ille phantasticus dæmonis perpetuus perageretur nisi tota æternitate dæmones fingis dementes, & delirios, ac naturæ ignis ignorantes.

2. Sexto errorum iudicium, cum evidenti assensu circa idem obiectum, nec diuinitus in eodem subiecto esse potest, ob motum intentionalis necessitatem, & essentialiter ad assensum requisitum, nullatenus physice à Deo eiusque omnipotentia supplēbilis, debilitatem: unde nec assensum, probabilem, nec fidei, quantumvis certam, humanæ cum evidentiæ, siue intuitiue, siue discursiue obiecti eiusdem absolute repugnantem fæpe docuimus: quia non potest intentionali ad assensum monere debilius vndeque motuum aditane motu, vndequeque fortiori, & si fidei diuine motuum, quia certius, motu evidenti cuiusvis, etiam intuitiue, cognitionis cum evidenti quouis obiecti cuiusvis cognitione facile assensus fidei diuine componatur, ut eisdem locis docebamus: motuum autem ob quod phantasticæ malum, & disconueniens esse assentiantur, & iudicent, quam motuum intuitiui, quatenus ibi nocuum esse posse ignem iuxta hanc sententiam apprehendunt, & iudicant subinde intuitiue valde debilius est, sexto denique ex eodem principio de fortiori motu euidenter proposito impossibilitatis nocuenti ab igne recipiendi, quam nocuenti ab igne recipiendi, ac recepti, propositi per phantasticam illam apprehensionem, & sequens (si uis) erroneum iudicium inferitur: gaudere quidem voluntate sua dæmones posse, quod pati ab igne nequeant; nullatenus vero posse do-

lere, tristari quod ab eo erroneo iudicio, & apprehensione phantastica patiantur, & sanè (ut aduersariorum exemplo ipsos insecter) nemo somniantium, cui evidens, & intuitiua apprehensio de opposito sit, phantasticis sibi nociuorum obiectorum apprehensionibus tristatur, & dolere, quia defectus intuitiui, & evidentiæ de opposito locum monendi, cum ad erroneum assensum, tum ad dolorem, & tristitiam in voluntate somniantis phantastica apprehensione facit: quare, si adest prorsus occluder utriusque. Nec fauet huic sententiæ Gregorius IV. Dialogor. capite 29. scribens: *ignem, namque eo ipso patitur, quod videtur: & quia cremari se aspiciunt, cremantur.* Sed tamen, ab igne ipso corporeo, & visibili subdit, *ardor, ac dolor inuisibilis trahitur & per ignem, corpus mens incorporea, etiam incorporea flamma cruciatur.* Phantastica vero apprehensio sententiæ huius, & ex ea dolor, & flamma, aque spiritualis ardor, ab igne non trahitur: quare secunda sententiæ de actione ignis, intentionali potius Gregorius fauere videretur, nisi subiunxisset inferius, *quamuis colligere, ex dictis euangelicis possumus, quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patitur.* Scilicet physica ignis perpessione; cui postremo insinuat ut propriæ sententiæ quam deinceps explicat, & confirmat, nosque explicatius sequemur. Sed hæc impugnat sententia iam diu ab scolis exulauit ob aliqua ex dictis, nec alium præter Albertum habuit authorem, & si tam male excusetur à Soario, quam pro ea ab aliis referatur Egidius Romanus. Potest vero pro ea citari merito Zumel. 1. p. qu. 64. a. 1.

3. Secunda sententia docet ignem cruciare dæmones sola eius in ipsos actione spirituali intentionali, non quidem falsa, & phantastica, vndeque profecta, sed vera, ac verè ab igne causata cognitione: ex qua verè, maximeque tristescunt Dæmones dolent, & cruciuntur, ita cotus, in 4. disp. 44. quæst. 2. §. de secundo modo, Gabriel (seu potius eius supplementum) ibi, quæstione 3. articulo 2. conclus. 5. referens Okamum, quodlibet primo, quæstione 19. Egidius Romanus, quodlibet 2. quæstione 9. quodlib. 4. quæstione 15. Richard. in 4. distinctione 4. articulo 2. quæst. 3. qui duo ab Scot. Gabriel & Okamo differunt: quod mediis speciebus ab igne, ut Dei instrumento productis ea cognitio in Dæmonibus fiat; hi vero tres, quod ab igne, ut instrumento etiam Dei, immediate, nulloque specierum interuentu, ea fiat cognitio: quod ad præsens refert parui: sicut & falsa alia de perturbatione intellectus angelici per species illas, ut alia cogitare non possit, ut Richardus addit, cum alia a Dæmonibus cogitari in energumenis experiamur: & quod ait Egidius de la hône physica intellectus Dæmonum per specierum illarum spiritualium receptionem: etsi non ita nostro intellectu contingat receptione specierum ex phantasmatis ab intellectu agente productarum: quæ & subtilem discriminis huius rationem persequi, & insectari huius loci non est & facile à quouis fieri. Huic potro sententiæ generatim, & vniuersim sumpta, olim consensisse refertur Algezulus 5. physico. capite quinto, de pena animarum, & recentius Arrubal. disputatione 141. capite 1. Amicus, disputatione 21. de Angel. sect. 4. numero 90. Theoph. Raynaud. de Theologia naturali distinct. 3. quæstione 4. articulo 4. etsi de obiecto eius cognitione mediate, vel immediate ab igne ut Dei instrumento causata cruciantur Dæmones, tristantur, ac dolent, citatis doctoribus non conueniat. Algazel, Arrubal, & Amicus censent obiectum, cuius cognitione, vel species spirituales ignis, ut Dei instrumentum, producit vltra alligacionem igni, quam damnatis repræsentat, esse earentiam, seu priuationem boni des-

derati, scilicet gloriæ, & visionis Dei; sed certe, nihil præstat, ea specierum, & cognitionis gloriæ amissæ ab igne productio, ut eo torqueri, ne ut ab obiecto quidem, dicantur, sed in alio, nempe gloriæ privatione, quæ secundum se pænam damni est, cognita vero pænam sensus seu dolorem, & tristitiam ingenerat dæmonibus, diuersam per doctores omnes, & longe maiorem pænam sensus, quæ ignis torquere illos apud scripturam Patres, & scholasticos dicitur; nulla mali illius privatiui, & sensus, ex eius cognitione in damnatis conceptis verbis, in ignem æternum, habitata ratione: ut ideo Attubal ad pænam sensus ex alligacione Dæmonum ad ignem recurreret etiam: quia sensu, & dolore de gloria ommissa pænam, & cruciatum specialem ignis ab scriptura Patribus, & scholasticis assertum nullatenus explicari videbat, sed neque alligacione illa, ut communiter intelligitur, satis explicari videbimus certamine.

4. Egidius obiectum, eius cognitionis, & sensus, non tam ignem specierum illarum instrumentum actuum, quam species ipsas videtur asserere. Ait quippe: species ipsas ab igne instrumentaliter productas præ sui intensione dolorem & tristitiam Dæmonibus causare, vti in nobis species nimis intensæ potentis vitalibus sui disconuenientia sensum doloris, & tristitiæ facultati appetitiuæ efficiunt. Sed speciale hoc Egidij confutatur bene à cæteris: quia species cum perfectiue potentie cognoscitiue, eiusque completiue in actu primo sunt, & eo magis, ac melius, quo sunt intensiores, ac viuidiore, nequeunt intensione sua lapsa potentie esse, quam de se potius adiungant, complent, & perficiunt; vti neque ex eis orta intensio quantumvis cognita; nisi, vel obiectum propinquitate requisita, ad intensam, speciei suæ impotentiam immisionem, alias nociuas organo, ac eius temperamento qualitates inducat: vel confluxu spirituum vitalium copioso ad intensam cognitionem necessario cerebrum, seu phantasie organum nimium, contra ipsi connaturalalem temperiem incalcescat, quæ in substantiis spiritualibus pure (viti Dæmones, & animæ separate sunt) quæ nec organis adhuc spiritualibus, & quarum finxeris qualitatibus spiritualium temperamento constantibus, nec egent, nec vti absolute possunt ad cognoscendum, sed potentia solum intellectiua ipsi realiter identificata speciebus adiuta cognoscunt, locum minime habent, ut harum intensione lædantur, neque ex his orta intensio magis intensio in actu primo & intensiori cognitione in actu secundo magis meliusque perficiantur, & quidem si intensione speciei, & cognitionis spiritualis substantiæ cruciarentur; Dei speciebus, & cognitionibus Beati omnes, qui toti in Deum intuemur rapiuntur, cruciatum similem cruciatui Dæmonum ab igne æternum paterentur, & quo Beatiores maiorem: quod absurdissime admittitur: vti & eos ab speciebus pluribus intensis, quas de obiectis pluribus habent, & intensis obiectorum, quibus impensus attendunt, cognitionibus cruciatus plures in statu illo felicissimo pati.

5. Scotus, Okam. & Gabriel intentionalis huius cruciatus, & cognitionis à Deo per ignem ut instrumentum Dæmonibus immixta obiectum ignem esse dicunt specialiter vero (ut mittam, quod, etsi falsum ad rem præsentem nihil refert in eam nihil Dæmonis intellectum agere, sed solum recipere) addunt per illam determinari intellectum Dæmonis ad ignem illum cogitandum æternitate tota, qui ab eo cogitando, vel per vnum instans possit ad alia diuertere, quæ alligatio, intentionalis durior multo, acerbiorque Dæmoni est, quam physica alligatio ad ipsum: quo intellectus nobi-

lior: atque plura & nobiliora cogitandi potentia est, quam progressiua facultas, quæ solum per spacia localia potest diuagari: quare grauius est illum igni; ut obiecto alligari, quam ad alia obiecta diuagari, ut cogitatione sua posset, quam ad eundem ignem loco motiuam Dæmonis facultatem ignobiliorem alligari, ut se nequeat ab illo seingere: super speciale hoc additamentum cum his doctoribus specialiter non certarem, nisi in ratione maioris cruciatus alligacionis intentionalis, quam physice Dæmonum ad ignem eos determinari non solum ad semper cogitandum ignem, sed ad nihil aliud cogitandum videretur docere: quod in simili determinatione per species impressas ab igne ut instrumento productas breui experientia notissima de opposito reieci, in Ricardo, numero tertio, speciale illud nostri Raymundi, quod cogitatio illa ignis siue specie media, siue immediate à Deo producta sit, ignis, ut instrumenti iræ Dei cognitio nil præstat, si enim ignis ipse aliter Dæmonibus, non nocet, quam sed cognitionem in Dæmonibus causando, atque id solum à Dæmonibus cognoscitur dum iræ Dei instrumentis inesse ab eis cogitur, nil additur; si autem alio modo, quam intentionaliter hoc, nociuus Dæmonibus ignis ille est, iam non intentionaliter solum, ut Raymundus vult, sed physice Dæmones cruciabit: si vero nociuus aliter non sit esse tamen aliter nociuus ab eis cogitur, sique, eos torquet in futuram de cruciatu Dæmonum ab igne, ex falsa & phantastica apprehensione à nobis impugnam, numero primo, & secundo, hic author labetur; omittenda non est specialis alia ratio intentionalis huius cruciatus Dæmonum ab igne à Recentioribus Thomistis Dominicanis memoratis à Vasquez, capite 3. §. iam vero, numero 11. siue excogitata, scilicet cruciati ab igne Dæmones ex eo quod videant, se tam vili creaturæ ut instrumenti species, & cognitionem illam causante intentionaliter torqueri: sed quid tam grauis molestia, & tortura Dæmonum ab igne, quanta ab scriptura, & Patribus denunciat, & expenditur inde Damnatis euenerit, ut bene Vasquez. Secundo, grauiori longe pæna ex ratione cruciarentur, si terra, & aqua, æter, vilioribus vtiue elementis, & puridis, ac putridis aliis corporibus, ut instrumentis, ad eum intentionalem cruciatum Deus vteretur; & tamen ut omnium acerbissimos cruciatus ignis ab scriptura, Patribusque proponitur, reliquorum sensibilibus cruciatibus, ne quidem memoratis. Tertio, ut bene Arriaga, nemo vnquam Scorum, & alios asserentes Angelos, ab obiectis species recipere ex innumerorum obiectorum vitalitate maxima impugnat ne ab omnibus videretur.

6. Sed iam intentionalem solum cruciatum Dæmonum ab igne, in quo præstati speciales modi continentur refellamus, ut hi etiam à capite, ut aiunt, refutentur. Argumentor, primo contra intentionalem hunc cruciatum ab igne, quia eo solum, non verificatur, vti, crematio, ardorque damnatorum igne inferni, quæ scriptura docet, & sermonis proprietate æque prouide intelligenda sunt, atque nomine ignis, quo de intelligenda sunt, atque nomine ignis, quo de torquendi Dæmones dicuntur ignis materialis re-torquendi; Etsi enim visionis sensatio, ut sic, loquens, spiritualis, siue sensus Dæmonum cogitatione intellectuali percipiendi necessario sit, ac propria, & nociui eis ignis à quo prouenit, ut molestia, & nocuum illud, siue cognitione ipsa, siue inde orto dolore, & tristitia de illo in pænam sensus formalem ab visione, & igne prouenientem euadat, (viti, & quodvis nobis molestum, & nociuum, siue positum, siue priuatum cognitione nostra opus habet, ut dolore tantum cognitione nostra opus habet, ut dolore tantum, & tristitiam ingeneret) at vero visionis, nobis, & tristitiam ingeneret) at vero visionis, &

& cuiusvis alterius molesti, & nociui, cognitio, vltio, nec molestum illud, quod representat, nullatenus est aut esse cum veritate potest, quod argumentum adeo certum, & efficax est, vt Maldonatus noster certum, ex fide dixerit ignis cruciatum, non sola eius cognitione, sed sensu, tactuque physice ab eo caularum disconuenientie in damnatis percipi debere. Et si autem in Dæmonibus tactus, sensusque proprius, & materialis non sit, (vt in hominibus) aut nocuum phisicum ipsis illam, & phisicus ab igne cruciatus, nec solum intentionale per ignis coniuncti cognitionem, suo modo asserendum est, vt pæna & tortura ignis, æqua Dæmonibus, & hominibus, pro cuiusque meritis sit, & communis, vt Matth. 25. & locis aliis cert. 1. num. 1. citatis asseritur. Confirmatur quia, si non aliter, quam cognitione ignis coniuncti nullo alio phisico Dæmonum nocuum eis ab igne proveniente, cruciatus, & tortura, eorum ab igne fieret, inani labore à Patribus, & scholasticis, in torturæ eiusmodi explicando huiusmodi laboratum, sudatumque fuisset, ac proflus fatue, eius inuentionem, & explicationem, ij omnes, ac præcipue eorum sapientissimi desperassent: cum obuium, cuique sit Dæmones immerfos se igni esse clare cognoscere: id quidem, sine miraculoso vilo influxu ignis, & instrumenti Dei in species, vel cognitionem, quæ vnde cumque proveniant æque cruciabunt, vel non cruciabunt potius.

7. Argumentor secundo cognitio obiecti, quæ eius cognitio, eatenus solum potest cruciare cognoscendum, quatenus ei representat obiectum ipsi alias de se nociuum, & disconueniens, atqui ignis, secundum se, ac de se nociuum, dæmonum non est in horum sententia, quantumvis ipsi penetratum coniunctum: ergo nequit cruciare dæmonem eius cognitio, quæ eius cognitio est: dixi, quæ eius cognitio: quia potest aliquando non intentionaliter, & quæ obiecti representatio, & cognitio est, sed phisice aliquid, phisice disconueniens cognoscendum fecum asserere, vt interuæ cognitioni, cuiusvis obiecti, ratione confluxus copiosi spirituum vitalium calidissimorum ad interne cognoscendum necessarius nuper diximus phisicum monumentum, & disconuenientem, dissemperiem organo phisice asseri. Iam sillogismi maior, probatur quia alias obiecti cuiusvis cognitione, quæ eius cognitio est, cruciari torquerique posse cognoscendum contra experientiam in cunctis nobis, & in Angelis, ac Beatis omnibus, nullo dempto, dicere poteris; imo teneberis cuiusvis obiecti cognitione, etiam in beatitudinis statu innumeris cruciatibus torqueri. Secundo probatur experientia: quæ, de nullo obiecto, quod nobis, aut animalibus phisicum nocuum non afferat quantumvis illud an ab animalibus sensatione, atque à nobis intellectu etiam cognoscatur, nec nos neque illa dolemus tristamur cruciamurque. Minor in opinione hac de cruciatu & tortura Dæmonum solum intentionali ab igne, est certa: siquidem, si aliud phisicum nocuum, & cruciatum Dæmonum ab igne, eius auctores recognoscerent, imo, si possibile esse arbitrantur, ad intentionalem hanc, solum torturam, & cruciatum Dæmonum ab igne minime confuissent. Secundo probatur minor, quia in horum, ac fere omnium scholasticorum, qui alias à nostra, certam, statuenda sententia (quæ non multorum est) sectantur non aliter potest ignis nocuum dæmonibus inferre, quam producendo, in eis calorem, aliamve naturæ ipsorum angelicæ disconuenientem qualitatem, aut formam, quam per hos qui ignis producere: ergo ignis nequit esse naturæ angelicæ Dæmonum phisice nocius, vltimve phisicum nocuum inferre. Minor proxima probatur, quia Angeli igni fornacis Babylonicæ, eiusque flammis, quas, ne tribus pueris nocerent, excubabant immergi, ac penetrati nihil ab eis noxium passi sunt: idque, vt Patres & Doctores omnes fa-

rentur, citra miraculum omne: cum autem ignis vt in subiectum aliud agat, quod potest, sola propinquitate vicinitatis localis, seu approximationis ad illud opus habeat, quæ longe minor actiuitatis suæ ad passum applicatio, quam penetratio est, quæ sane, intensus calorem noxiæ aliam qualitatem Angelo penetrato, quam solum approximatæ & localiter vicino inducerent flammæ, si possent. Nec satis est Angelum, seu Angelos igni, & flammis babylonice fornacis non fuisse phisice alligatos, vt igni inferni alligati Dæmones sunt: phisica enim alligatio (in quocumque stet, etiam in phisica vnione ad illum) agenti, ad agendum, quod phisice potest in passum nihil inferuit, sed sola localis propinquitas, & coniunctio.

8. Dices actiuitatem ignis, ad eas qualitates noxias phisice naturæ angelice non esse naturalem, sed obedientialem, quæ Deus vitur, vt instrumento, vt Dæmones torqueat. Benè: ego citius dicendum tibi esset: Deum vt virtute obedientiali ignis, ad nocuum phisicum, per earum qualitatem noxiarum in Dæmonibus effectiorem, vt eos phisice, & realiter igne cruciaret, & torqueret, quam vt virtute obedientiali ignis, ad species, seu cognitionem phisice ipsis inducendam, vt eos solum intentionaliter torqueret, & cruciaret. Ita enim prior, & ad scripturam, accommodiori sensu, & opinione discurretes, & sentires. Sed ex hac solutione impugno tertio intentionalem hanc Dæmonum ignis propria, & ab igne, vt scriptura docet, ac non à Deo solum modo sit, opus est, vt cognitio, quæ intentionaliter Dæmones cruciatur ab igne vel immediate, vel mediis speciebus, vt instrumento, eiusque virtute, actiua obedientialis omnium creatorum, ad creata omnia producenda est pure chimærica, & impossibilis vt fule contra Soanum, & asseclas ostendi in phisicis controu. de creatorum actiuitate, ergo & cruciatus Dæmonum intentionalis ab igne est impossibilis. Differo impugnationem aliam obedientialis huius actiuitatis specialem ad rem præsentem de tortura Dæmonum ab igne in certam, tertio, contra Soanij, & sequacium sententiam de hac Dæmonum tortura producendam. Quarto dæmon solum intentionalem hanc dæmonum torturam ab igne refello: quia, vt dæmonem cognitionem ignis coniuncti nullatenus tamen Dæmonibus nociui torqueri, cruciareque Dæmones posse, & verè subinde per illam ab igne, cruciari, nihilominus cruciatus & tortura illa Dæmonum ab igne, adeo dira, dura, & acerba, vt esse, & æternum in ipsos & damnatos reliquos, ab scriptura Patribus, & ecclesia tota creditur, & prædicatur, esse nullatenus posset.

CERTAMEN III.

Reales cruciatus Dæmonum ab ignis obedientiali, vel morali actiuitate reiciuntur.

1. Soarius, tom. 4. in 3. p. disp. 46. sect. 2. & lib. 8. de Angel. cap. 14. §. 41. ac deinceps, Pefantius, in 1. p. qu. 64. a. 4. d. 5. Malonius, Duualius Yfambert, Puteanus, Meratius, & Franciscus de Lugo apud Quirios, d. 76. sect. 4. §. Magna plausu, num. 16. Attiaga citata d. 26. sect. 8. docent: ignem virtute actiua obedientiali phisice producere qualitatem quandam in Dæmonibus ipsorum naturæ dissentaneam, & disconuenientem, quæ proinde cruciatur: quemadmodum, & nos cum nimium calorem, frigusue nobis, & nostro corpori & naturali temperamento noxium & aduersum, ab igne, aut niue patimur, torciamur. Ea vero qualitate angelicam Dæmonis naturam sedari deturparique dicunt.

dicunt. Soarius, Arriaga, & plerumque, reliqui: & pulchritudini iustitiae, & sanctitatis, gratiae aduersari probabile censet Soarius, num. 44. & maxime, 47. Porro Zumel, ad citatam, quaest. 64. artic. 4. & Quiros proxime, numero 17. § *cui sententia* probabilem eandem sententiam reputant. Quiros vero qualitatem illam doloriferam, noxiamque demoni ab igne proveniente propriam & connaturali passioni, aut operationi Angelici contrariam esse ait, etsi cuiusdam operationi, aut passioni connaturali sit, neque designet, nec possit (vt ultimo) designare, iis etiam quae monet ibi doctrinis ad supposita (praecipue tertium) statuenda: de quibus infra dum specialis argumenti contra virtutem actiuam obedientiam ignis ad qualitatem doloriferam, & noxiam demonibus producendam euasione ab eo tentatam pracludamus, specialia, quae à nonnullis citatis huius sententiae, Patronis dicuntur nec ad eius substantiam spectant refelli facile possunt. Primum quod dissentanea illa qualitas praeternaturalis solum sit, & si nulla eius exigentia, aut virtus actiua naturalis in tota natura sit, sed sola virtute obedientiali ignis producat, tanti, non est, vt in eo confutando tempus teratur. Secundum de disconuenientia, & dissentaneitate physica eius qualitatibus. cum demonum, natura quoniam alicui physicae potentiae, passioni, operationi, aut qualitati aduersa sit, & contrarietur à plerisque eius sententiae Patronis censetur impossibile, vt retulimus ex Soar. & Quiros proxime, & num. 21. § *ex his credo*. quia, quod alicui, nec in substantia proxime, nec remote in accidentibus ipsi commo- dis, & bonis noxium physice non est, nequit ipsi esse physice disconueniens, aut doloriferum: id, quod experimento nobis frequenti, & constanti confirmatur.

2. Soarius, & Arriaga aiunt esse qualitatem fœdantem, ac destruentem demonum pulchritudinem, eique contrariam. Et Soarius gratiae, & sanctitatis pulchritudini maxime aduersam expressit, num. 47. sed minus bene. Siquidem gratiae, & sanctitatis nihil, nisi peccatum, natura sua aduersatur: quod qualitas illa nusquam est. Secundo, quia in Demonibus, quos cruciatur debet in penam, gratiam, & sanctitatem omnem expulsum per peccatum supponit natura sua. qualitas illa, ac proinde, nil damni & nocuenti posset sanctitatis pulchritudini in Demonibus derogare: inducunt totam ei aduersam fœdantem à peccato Demonibus aduenire. Tertio, de cruciatu animarum purgatorij per ignem corporeum, & si temporario, vero, & cum gratia, & sanctitate amice compositio quid dicit? Aliam certe qualitatem huic pulchritudini, non aduersam, qua animae ab igne purgatorij crucien- tur debet Soarez excogitare. Communis est ergo vno labore, qualitatem vnam, qua cruciatur per ignem vtroque explicari possit, ac defendi. Arriaga, cui Demonum pulchritudini, ea fœditas contrarietur, non explicat: cum non possit, non alicui opponi, si proprie fœditas sit. Quin vno qualitatem subiecto disconuenientem, & aduersantem, alicui eius physicae qualitati subiecto commodè contrariari non debere bene asserit, & ex instituto probat, num. 47. & 48. § *Primo tamen potest videri*, & § *confirmo secundo euidenter*; sed debuisset abstinere in conclusione voce *fœdantis*, & qualitate euidenter in probationibus. Quiros, qui alicui qualitati, siue passioni, siue operationi naturali, seu accidenti alteri commodi subiecto, qualitatem ipsi dissentaneam, nociuam, & doloriferam contrariari debere arbitrat, actu connaturalibus passionibus, & potentiis naturae angelicae Demonum eam qualitatem aduersari, docet, num. 17. § *cui sententia*, init. & num. 21. § *ex his credo*. Sed tamen, cui earum determinate, ea qualitas aduersetur, non designat, nec poterit designare: maxime, vt ea Demones ab igne vii, cremati, ardere proprio sensu (vt ab scriptura,

& Patribus dicitur) defendi possit: vt potestas passiones, & operationes angelicas percurrenti clarebit, sed praestat iam, specialibus horum explicandis modis relictis, sententiam hanc vniuersam, & fundamentis generalibus euerri.

3. Et primo quia, tota potentia obedientiali creatura cuiuslibet ad alias omnes producendas innititur: atque principium hoc, est falsum, & repugnans: ergo & ei innitens sententia: Antecedens probauit ex instituto, semel (labore, & meditatione, non repetendis) sua propria sede, in physicis controu. de causarum creaturam, adiuuante, cum à priori, tum ab absurdis, tum ab aduersariis inconsequentis communibus, & aliorum specialibus, scio ita negari ab Arriaga, imo & à Quiros, num. 23. § *argumentum tertium*, sub init. vt generalem, hanc potentiam actiuam obedientialem rerum, ad quodvis creaturam agendum euidenter à se probatam alibi credant, & iudicent, sed quam nebulosam, vel pure potius tenebris eorum euidenter, & aliorum probationes sint, citato vidimus loco. Id nunc solum dicam: eius opinionis auctores cordatissime euidenter rationibus, ac demonstrationibus solis agere cum aduersariis debere: vt absconum ex terminis, & sensu ipso fidem sibi abrogantem apprehensionem hanc sententiae suae in aliis imo, & in se ipsis possint corrigere. Siquidem in hac sententia, adiuuante sua physica, sibiue intrinseca potest producere gratiam, lumen gloriae, & pulchritudinem, celos, alta, & similia quae dictu incredibilia cum sint non nisi euidenter rationibus apprehensionibus, & iudicia aduersa abiti possunt; quemadmodum, & falsum sensum, & inde oriundam intellectus apprehensiones, & indicia de iridis coloribus, atque aliis similibus, non nisi euidenter, rationibus corrigi deponique possunt. Arguo secundo, (ea obedientiali actiua generali rerum, & communi admissa) & ad rem praesentem efficaciter: quia eiusmodi potentia, competit rebus, non ex specifico cuiusque praedicato & ratione, sed ex praedicato communi creaturae, ratione cuius Deo, cuiusque arbitrio ad omnem usum operationis, vt instrumentum, vt edendi, quem per eam, vt instrumentum, vt lit Deus physice producere subita est: ergo cruciatur Demonum, & damnatorum per ignem specialius, adeo per scripturam & Patres denuntiat, propriusque ignis, non quia, reue, aut agentis creati alterius effectibus infundendi, comburendi, & cremandi illos designat, non ab igne secum speciem propriam, & rationem naturae suae speciem, sed secundum genus supremum, & rationem vniuersalissimam creaturae prouenit: & qui aequo ab aqua, alicuius quauis creatura fieri posset ac, si Deus ita vellet, proueniret. Hoc autem effectum priorum naturae specificae, & peculiaris ignis designationi, & denuntiationi à Deo factae appellationi, & denuntiationi, si fors velis Deum, vt hostissime aueratur. Ni fors velis Deum, vt hostissime aueratur pertereret ignis efficacissimi, & vehementissimi agentis vniuersalissimi sensus, & dolori cruciatibus, in eis denuntiationibus, vsum, non autem, quia eius proprius effectus essent: sed hoc est dicere, inanibus terribilissimam aperire. Et ad praesens: cum vbi ab his Doctoribus assignari possit ab igne produci- bile, quacumque actiuitate, quod alicui physice passioni potentiae vitali, vel non vitali, naturali, angelicae naturae Demonum contrarietur, potentia obedientialis cruciandi Demones, nequit igni iuxta Soarium, Doctorum (Arriaga excepto) rationem memoratam, numero primo, siue tribui: cum, vt cruciet aliquid alicui, ex dictis contrarium deberet produceri in eis.

4. Aug.

4. Argumento penultimo duas solutiones præuenit Quiros citato, §. *Argumentum tertium*, alteram (me iudice) altera petrem. Primam adhibuerat etiam, numero vigesimo, §. *Tunc ultra*, ex tertio supposito præmissio, numero 17. §. *cui sententia*, & doctrina Joannis Martinez de Ripalda, disputatione 33, de ente supernat. sectione secunda, quod scilicet, in aliquibus rebus, minus repugnantia, seu dissonantia, aut distantia ab ipsorum naturis, seu maior proportio sit, virtutis obedientialis, ad aliquos effectus, quam sit, in aliis rebus ad effectus eisdem. Manifeste (ait) patet in intellectu, & voluntate, seu creatura rationali ad actus intelligendi, aut volendi supernaturales, ad quos proinde virtute obedientialis magis proportionata ipsius natura, & potentia naturali concurrunt, quam aqua aut inanimata, & irrationalia reliqua ad illos actus concurrerent: in quibus, ad similes naturales, adhuc potentia naturalis, non est, ut in rationali natura eiusque intellectu, & voluntate naturalibus inuenitur: sic igitur (inquit Quiros,) ad cruciatus denunciatus à Deo demonibus, & damnatis inferni igne infligendos per eius potentiam actuum obedientialem maior proportio, est potentia huius obedientialis cum ignis natura, & actiuitate naturali, quam in aqua, aut alio quouis agente esset, verbi gratia ad calorem supernaturalem edendum, quo cruciatur: est quippe in eo naturalis actiuitas ad similem, etsi naturalem, calorem producendum, quæ in aqua, ac reliquis deficit; ac proinde merito ignis specificat naturæ, & secundum propriam ipsius rationem, & speciem propriam, nec solum secundum genus supernum, & prædicatum vniuersalissimum creaturæ cruciatus præfati, ut proprii ipsius demerantur. Cæterum falso supposito innuitur solutio & in eius applicatione deficit plane. Suppositi falsitas constat: quia intellectus, & voluntas, quæ, ex parte sua ad intellectionem & volitionem supernaturales concurrunt non concurrunt, ut intrinsecus eleuata potentia ex specie, vel habitu supernaturali ipsi adueniente, ut hi, & reliqui doctores (præter paucos Thomistas Dominicanos valde recentes, & nobis iam viuentibus natos) facerent, qui supernaturales habitus totam rationem agendi actus supernaturales merito negant; imo, vel ipso habitu non inherente sed assistente potentia vel alio prorsus extrinseco Dei auxilio loco habitus supernaturalis æque commode potentias intellectus, & voluntatis, intellectionem, vel volitionem supernaturalem elicituras bene, & constanter docent, sua igitur, & naturali prorsus intrinseca virtute, ac nullatenus obedientiali, ad eos actus totalitate effectus, non autem totalitate, sed partialitate causæ, ut principia partialia, quæ habitu, ut partiali principio & concausa principium integrum, adæquatam causam, & completam virtutem, & potentiam eorum actuum constituent, ad illos concurrunt: quia aliquid in eis actibus est, quod secundum se spectatum naturalis suæ virtuti respondet, etsi, quia in integro effectu aliud sit idemque coniunctum, cum illo, quod potentia intellectus, vel voluntatis solis nequit respondere, habitus supernaturalis, seu auxiliij extrinseci loco ipsius, adiunctione, & adiumento egeat; uti & hoc potentia alterutius vitalis, quia se solo nequit, actuum voluntatis, vel intellectus vitalitatem attingere.

3. Igitur, quodvis ex eis principijs alteri subordinatum essentialiter in eis actibus efficiendis muno est; non secus, ac species, seu obiectum, & potentia cognoscitiua ad eius cognitionem producendam essentialiter vicissim subordinantur; aut hæc omnia, quatenus ex parte sua vnumquodque virtute propria natura & intrinseca, & naturali, & nullatenus physice eleuata in ratione actiuitatis, ad præfatos actus, & effe-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

ctus concurrunt, tituloque prædicatorum virtutis suæ naturali omnino respondentium, & nullatenus obedientiali voluntati, & arbitrio speciali Dei, nisi ratione indigentia concursus generalis, & productionis, seu adiunctionis habitus, aut comprincipij alterius supernaturalis, quod, quia ultra naturalis potentia, & natura totius, vires, & exigentiam est à Deo absque villo potentia, naturæque debito, apponitur; si autem aliunde apponi posset, ac potentia adiungeretur absque villo Dei imperio, aut decreto, natura, & naturali suæ virtute ad actus supernaturales cum adiuncto illo comprincipio, & partiali causa eorum, dubio procul, concurrere posset, & concurreret, quin in eo aliquid obedientialis actiuitatis, & concursus intercederet ex parte potentia naturalis concurrentis ad illos; quamvis quia supernaturali comprincipio completur, ut actus illos supernaturales totalitate effectus absolute possit, & producat, illudque, ex supernaturalitatis prædicato, aliis vitalitatis, intellectionis, aut volitionis, realiter identificato naturæ, & potentia naturali ordinis superioris, eleuari extrinseco comprincipio ad illos producendos communiter, & merito dicatur, uti species impressa à potentia vitali nobiliori, quæ ad vitalem visionem eliciendam completur, eleuari ad superiorem perfectione effectum producendum dici vere posset, quocirca crassa gendorum aliquot eleuationis huius apprehensio ridenda est, qui eam intelligunt admodum eleuationis comædorum sursum è theatri tabulato, qui vel subiecto instrumento, vel vno occulto rapti per aera feruntur, & ascendunt, quo ascendendi nullam prorsus potentiam actiuam habent, sed ut emortua corpora, & stipites aliorum moru, & impulsu ascendunt; quod secus in hac potentiarum naturalium ad supernaturales actus, ex adiuncto supernaturali comprincipio eleuatione euenire Tridentinum nos docuit; quare argumentum illud Ripaldæ, & Quiros adeo protectio huius supposito patens, non præclaritate veritatis cunctis deinceps parebit; sed præ falsitate dilucida suspensus manet in parabulo. Non enim minus improporcionata, seu magis proportionata potentis intellectus, & voluntatis potentia obedientialis, actiua ad suos actus intentionales est, quam aqua (aut cuiusvis alterius creaturæ) quia illæ similes, & si naturales, actus possunt elicere, secus istæ, sed quia potentia illæ partialem, naturalem prorsus, ac nullatenus obedientialem ad illos actus habent virtutem, ut ostendimus, aqua vero nullam: quare antecedentis suppositum negatur. Eo tamen permisso, malè illud in sua doctrina Quiros aptare potest euasioni, etenim quod potentia obedientialis actiua, magis proportionata, seu minus improporcionata, quam aqua aut alterius agentis specie, ab igne diuersi producendum erat, ut huic, eiusque obedientiali actiuitati speciali cruciatus damnatorum, & damnatorum specialiter tribueretur, non autem, eo generali & communi creatis cunctis potentia obedientialis titulo, & prædicato generalissimo creaturæ, eiusmodi iuxta Quiros esse debet, ut specialem aliquam proportionem, & similitudinem habeat cum naturalibus effectibus creati agentis ira speciali potentia obedientiali eleuari; atqui effectus ab igne in demonibus, neque à Quiros inuenti, assignatiue sunt, nec possunt inueniri, nisi recurrat, ad calorem quandam spirituales, supernaturalem, Baconis in quarta, disputatione quadagesima sexta, articulo secundo, ab igne demonibus inductum, quem ipse Quiros, refert, numero vigesimo quarto, nec improbat, & si nec ipse, nec Bacon probent, aut intelligant, nec intelligere aliquis possit, nisi categoria tota, & ordo prædicamentalis, Aristote-

kk Note

Euangelij, & scripturæ loca continerent, atque ignis, non vt dicit, & atrociter cruciaturus sed in atrocitatis cruciatum illorum exemplum afferretur: vt contra potentiam obedientialem ignis ad eos cruciatus dicebamus, numero 3. argumento 2. Probatur secundo, & confirmatur argumentum proximum, qui à tortura ignis in homines damnatos, & Dæmones æque, ac sine vlla differentia denuntiantur futura in Euangelio: quippe impiis hominibus dicitur *ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius*: atqui homines damnati physice cruciandi ab igne sunt, nec solum morali tua causalitate: ergo & Dæmones. Tertio denique, Dæmonum dolore, tristitia, seu qua velis, alia qualitate, spiritalis eorum ab igne ardor, vitio crematio, metaphoricè solum, & per similitudinem intelligitur, non per proprietatem, vt intelligi debere supra ostendimus: sicut ex locutiones de cibo, & potu, & ablutione animi per baptismum quoad aduersitatem quidem fat est, non vero ad sermonis proprietatem, vt doctè Augustinus, tract. 80. in Ioan. homil. in ea verba, Ioan. 15. *Ego sum vitis vera.*

CERTAMEN IV.

Sententia de eadem Dæmonum, & animarum separatarum tortura ab igne, qua à Deo cruciarentur vnita, crucianturque æternum reunita.

1. Celebris, & communis facis opinio confutata nuper proxime accedit: quia in tortura Dæmonum ab igne, quam assignat, actiuitatem supernaturalem, vel obedientialem ignis vel ei adeo adiunctam qualitatē alicuius supernaturalis impressione, vel extrinsecus adeo, vt particulari agente supplente aliquos intermedios effectus, quibus mediis ignis animam, dum adiuncta corpori est, pure spiritaliter vltimo torquet, acerbā & disconueniente dolorifera corporea qualitate, est autem sententia præfata ignem materialem Dæmonem, & animas damnatarum nunc pro statu separationis, ita, ac eodem dolorifero obiecto torquere, atque adiunctas corpori torquebat in, vita, cruciatusque æternæ est reunitas. Sententiæ huius author, & Inuentor reputatur Henricus loco citando, certamine 5. cum longe aliud ipse docuerit extant autem, eius Inuentores, & vterque primus, nec conscius alterius Dominicus Sotus, in 4. disputat. 50. quæstione 1. a. 2. sub fin. & Molina noster, 1. p. quæst. 45. a. 5. d. 2. §. *Ad tertium*, Sotum, secutus est Valentia, 1. p. d. 4. quæst. 15. punct. 3. Tannerus, d. 5. quæst. 6. dub. 3. quibus addit, Quiros, sectio 5. num. 27. §. *confero*, (vbi eidem sententiæ consentit) Zachariam Robert. tomo primo, demonstrat. symbol. lib. 1. demonstrat. 1. gener. a. 14. Lessium, de perfectionibus diuin. libro 13. cap. 30. Martinonem, & Albertinum, & (nescio quanta fide) Albertum, Bonauent. Auenan, apud Valquez, qui eos pro aliis sententiis refert, vt nos supra retulimus; item Patrem Koninchi, 3. p. d. de purgatorio dub. 3. à num. 31. qui tamen, pro alia longe diuersa sententia stat, ac nostræ, proxime saltem, accedit vt certam. 6. vidimus eidem sententiæ ex parte, quæ animabus separatis est, consensere Valquez, citata, d. 243. cap. 6. Turrian. d. 66. dub. 3. sine Alarcon citat. cap. 10. num. 19. §. *quinta conclusio*, fideliter refert, & si loca non notat. Potestque pro eadem parte referri Arriaga, sect. 5. vt autem hæc sententia, & vnusquisque ex citatis mens plane percipiatur percurrere breui sunt, quæ in Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tom. 11.

cruciatu corporum nostrorum intercedunt, quovisque ad pure spiritualem animi cruciatum per fugam, & auersionem voluntatis tristitiæ, & doloris, & à dolorifera qualitate corporibus ab igne impressa siue ea calor nimius, siue qualitas alia ab eo producta sit: illa enim, vel se ipsa, vt reor, vel mediis speciebus sensationem sui in tactu causat: inde quæ sensatio alia interna qualitatis eiusdem in phantasia producitur, ex qua fuga, & auersio, siue tristitia, & dolor de eadem qualitate, corpori nociua, & dolorifera, in appetitu sensitiua excitatur: suppuratis vero postmodum à materialitate, phantasmatis beneficio, & intellectus, qua agens est, virtute sensatis seu sensibilibus internis speciebus, idest speciebus aliis pure spiritualibus, illarum, quoad vim actiue representandi obiectum idem, quam similibus productis in intellectu passibili, seu qua passibili, vel possibili producitur, qualitatis eiusdem dolorifera corpori intellectus, & pure spiritualis apprehensio, & cognitio, ex qua in spiritali animi appetitu, seu voluntate, eiusdem dolorifera qualitatis fuga, & auersio per dolorem, & tristitiam de illa immediate procedit.

2. His iuxta sentiendi, & loquendi vulgarem philosophorum modum, (de quo nobis alibi strictum, solumque examen fuit) prænotatis, Sotus censet: qualitate actiua supernaturali igni à Deo infusa, dolorem, & tristitiam spiritualem voluntatis de igne, aut dolorifera qualitate, qua corpori coniuncta anima doleret, ac tristaretur ipsi separatæ ac Dæmoni ab igne causari docet Tannerus virtute, seu potentia actiua obedientialem igni intrinsecā: Molina vero ait: Deum supplendo, (vt planè potest) omnipotentia sua, vt causam particularem, inter medios effectus illos ab igne, vt animam corpori coniunctam cruciet dolore tristitia, prouenientes, ignem eleuare, seu (quod idem est) iuuare, vt immediate, & dolorifera illius qualitatis, qua ab igne cruciabantur, & cognitionem eius, intellectualem, & dolorem, ac tristitiam in anima separatā, & eodem modo in Dæmonibus efficiat: ac proinde eisdem torqueat, & cruciet obiectis, inquam sententiam, & modum, cum primum hæc Dæmonum, & animarum separatarum torturam ab igne meditates, ac priusquam Doctorem sententias omnes accuratius legerem, & euoluere, vt meam typis mandarem, inclinabam. Valentia censet: species & apprehensionem alligationis, & coniunctionis Dæmonum ad ignem ipsis naturaliter exigere, & physica coniunctione ingenerari, quoniam vero in hac ignis propria tortura, tristitia, dolorque Dæmonum non de ea alligatione & coniunctione physica ad ignem, vt obiecto proprio, est (etsi de ea etiam doleant, & tristitentur) sed de eo, de quo; cum ignis applicatur nobis, specialiter dolemus, de quo non dolemus, & affligimur, cum nisi immergimur, vel sustibus cadimur, addit. §. *Tertio non naturaliter*, apprehensionem eius alligationis: seu coniunctionis physice ad ignem ultra dolorem, & tristitiam de igne ipso, eiusque propria dolorifera qualitate, qua animæ corpori immerse cruciantur, cum ab eo vrinur corpora, & ardent, in anima separatā nunc, & in dæmonibus supernaturaliter causari. Circa tres hos modos actiuitatis ignis ad eius in Dæmonibus torturam efficiendam à præfatis doctores explicato, primus Soti de actiuitate ignis per qualitatem actiuam à Deo inditam sustinendus non est, quia si ea qualitas corporea sit, nequit ea ignis ad cruciatus pure spirituales animæ separatæ, ac Dæmone, (scilicet puris spiritibus,) inducendos aptior reddi: cum ignis ineptitudo ad feos in spirituales substantias, inducendos ex corporeitatis suæ prædicato, quod in ea qualitate, indita à Deo reperitur, proueniat, insuper nec proprius, aut specialius ignis Dæmones torqueret actiue, quam aqua, aut signum, cui ea qualitas à Deo inderetur, scilicet, denominatione, & vt purum actiuitatis subiectum obedientialis vero ignis actiuitas ab Tannero asser-

ra, siue generalis, & communis cunctis, siue specialis igni attribuitur, exclusa affatim etiam est, extrinseca vero actiuitas à Deo, vt particulari causa, vitra id, quod adhuc inaduatam intrinsecam ignis exigentiam, & actiuitatem specialem ad eum effectum supra reiectas asserat: causalitatem solum moralem ignis, in eam Dæmonum torturam admittit, quam in Alarcon nostro nuper confutauimus. Id quod in nostri Valentia modo clarius reperitur, in Molina paululum dissimulatus est; contendit enim solum mediationem influxus ignis, in dolorem, & tristitiam voluntatis animæ separatæ, vel Dæmonis, diuinitus suppleri non autem absolutam actiuitatem, quam in eos spirituales affectus ignis, & si intermedii effectibus enumeratis, dum corpori animus immerfus, & vnitus est, adeo suppletis, vt loco phantasmatis, & internarum specierum sensatarum ignis immediate, species impressas, spirituales, & eius apprehensionem, doloremque, & tristitiam absque intermedii illis effectibus ex parte sua inaduatam actiuitate concurrat præ aliis, quatenus ad actiuitatem ignis torturam attinet, adhaerebam, dum de tortura Dæmonum mecum, & discursibus meis solum cogitabam) sed certe actiuitatem intrinsecam ignis immediatam ad species sui intelligibiles, apprehensionem, ac subinde tristitiam, & dolorem voluntatis prorsus commentitiam, & absque vilo fundamento fatetur; & si corpori essentiale prædicatum, non magis igni, quam phantasmatis speciebusque interni sensus obesse possit: quare eodem impugnationi de actiuitate, influxu solum morali ignis in Dæmonum torturam modus hic patet.

3. Hæc de actiuitate ignis in Dæmonum, & animarum separatarum specialem torturam (quam plerique Doctores, vt ignis physice, & cruciet, & torquet necessitatem immerito reputarunt, vt certamine sexto, ostendimus) diuersimode ab huius sententia, Patronis explicata; iam quomodocumque actiue spiritualis dolor tristitia, & afflictio voluntatis Dæmonum, & animarum ab igne proueniat, nec cruciatus illum, eundem, qui ab scriptura, & Patribus, in Dæmonibus, & animabus separatis dicitur, & in his, si corpori vnitus essent, foret atque in re vnitus resurrectione æternam erit, nec de obiecto eodem esse posse ostendamus. Primum probo; quia vitionem, ardorem; & cremationem ignis, (nec solum dolorem, & tristitiam de illis) pati possunt, patienturque Dæmones æque, & promiscue, ac post iudicium postremum homines dicuntur recitatis locis Matthæi 25. & Apocalypsis: imo tristitia, & dolor voluntatis Dæmonum non memoratur, & si necessario, ex eis obiectis oriunda. Nec præstat voce, ardoris, cremationis, & vitionis ignis tristitiam, & dolorem de illo significari, intelligique debere; cum aliter nequeat ignis corporeus spiritus purus cruciare. Etenim promiscue dæmones cum hominibus vrendi, cremandique igne dicuntur, vt dixi. Secundo: si solum cruciandi igne generaliter dicerentur, fors locum haberet solutio; quia proprietate sermonis forte posset, verificari, aut cruciatus vitionis, cremationis, ex arsonis determinate, & in particulari asserti, nequeunt solis cruciatibus doloris, & tristitiæ propriè verificari, vt debent, dum signatim, signatisque vocibus ab scriptura denuntiantur; quod verificari aliter nequeat, nisi per dolorem & tristitiam metaphorica verificatione erit; quemadmodum, & odio flagitare, & ira excandescere homines dicuntur: eritque plane metaphorica ea frequens scripturæ locutio; Quam sapientia in re præsentem confutauimus: alioqui igne solum metaphorico, Dæmones cruciandos eadem ratione dicere licebit, cum nec pluries, nec magis, signata voce, quam, vilitio; ardor, crematioque eorum igne ab scriptura, & Patribus dicatur; sed forte sermonis proprietate verificari non posse, hi, & aliarum opinionum telui Doctores putant, quia, quidquid satis sit, vt sermonis proprietate Dæmones ardeant crementur, & vrantur quin ab igne aliquid Dæmones physice flammæ, ardoris, & vitionis, quo vrantur, & cremantur, patientur, & in se recipiant non satis indagant, & petcullerunt. Secundo impugno: sententiam istam, quia ignis ipse seipso, vel medio calore inducto molestus Dæmonibus esse potest, vel esse non potest. Si primum: ergo non solum cruciari potest, cruciabiturque dæmon dolore atque tristitia de igne apprehensio orta, quomodolibet, apprehensione ab ipso igne, metaphoriceque vri, cremari, & ardere, sed physice, & propriè vitionis, ardorisque molestiam, & cruciatus ab igne pati, vt scriptura, Patresque docent: quare ad molestiam dolentis & tristitiæ ex eius apprehensione, quomodocumque orta, & vndeumque proueniente, & eius metaphorice, vitionis ardoris, & cruciatus recurrendum non erit, quod est in sententiam 2. reiectam cert. 2. a n. j. incidere.

4. Si vero ignis se ipso, vel calore inducto molestus physice, & propriè Dæmonibus esse requirit, & si quouis modo actiue ad sui alligationem, & Dæmonum ad ipsum apprehensionem, ac subinde dolorem, & tristitiam concurrat, dolor, & tristitia erit de molesto obiecto, & cruciatus phantastico; orta, scilicet, ex falsa molestia, obiectiue apprehensione: quod enim, quo velis modo ab igne, ipso apprehensio molestia obiecti, quæ vera in eo nec est, nec esse potest (respectu Dæmonum, nimirum in casu nostro) actiue proueniat, nec apprehensionis errorem, nec tristitiam, & doloris ex ea subortis phantasticos, siue de malo, & molestia pure phantastica esse, tollere potest: quod est in primam sententiam reiectam cert. 2. num. 1. deterius adhuc & periculosius probabi, dices (quod fors voluit Tancræus nollet) ignem, & vitionem, calorem, & ardorem illum, cuius apprehensio, dolor, & tristitia, ab igne actiue Dæmonibus prouenit, eo ipso esse obiectiue vere molestum: siquidem vere eam dolentis, & tristitiæ molestiam Dæmonibus causat, ac subinde aptum natum eam, molestiam Dæmonibus eo causare de se se, & natura sua ignis est; contra primo, quia vilitio, crematio, & ardor Dæmonum, quorum solummodo apprehensione ignis secundum se molestus, sibi à Dæmonibus apprehendi potest, (Neque enim ignis secundum se apprehensione molestus sibi à Dæmonibus apprehenditur, nec dolor de eo, & tristitia eorum voluntatibus ingeneratur) æque fictitiam molestiam ex falsa solum apprehensione habet, atque incurtus, & idus tauri falso apprehensi in somniantem; imo magis longe fictitiam: siquidem molestia huius à somniantis apprehensio molestia possibilis est, molestia autem vitionis, & ardoris Dæmonum, est molestia ipsis per se impossibilis. Contra secundo, quia ignis in eam apprehensionem molestia actiuitas intrinseca ipsi, cuiusque nature non est, nisi mediata solum, quatenus calore, qualitateque dolorifera, & subinde ardore, doloremque, & tristitiam sensationem, internam, doloremque, & tristitiam appetitus sensitiui, ac deinde apprehensionem intellectualem causat, ex qua dolor, & tristitia voluntatis progignitur, vt contra Molestia explanationem dicebamus: quare actiuitas, quæ hæc omnia supplenda sunt, non ignis intrinseca, sed extrinseca & potius Dei est: à quo nulla infusa sententia, & naturali ignis exigentia terueniente intrinseca, & immediata ignis influxus in suppletur. Neque intrinseca ignis dolorem, & tristitiam vocem apprehensionem dolorem, & tristitiam voluntatis Dæmonum ex intrinseca illi obedientia, si potentia est possibilis, cum ob generalem eius potentiam repugnantiam in creaturis, tum ob specialis rationis, ob quam ad rem præsentem ignis specia-

specialiter debet competere, impossibilitatem. Contra tertio: quia ut ita ignis de se, & in actu primo molestus demonibus ab ipsis apprehendatur, oportet ipsum apprehendi, & cogitari expresse, ut principium molestiæ doloris, & tristitiæ de ipso conceptæ: vel ergo concipi potest, vel concipitur principium molestiæ, doloris, & tristitiæ ignis secundum se consideratus, & apprehensus, sine eo respectu causatiui doloris, & tristitiæ, vel nequit concipi principium molestiæ doloris, & tristitiæ, nisi expresse, ut eius principium concipiat, quia aliter principium molestiæ, ac eorum de ipso affectuum esse demonibus, non potest. Primum cum aduersariorum sententia, & eius solutionis doctrina non conuenit: iam enim ignis secundum se & sine illo respectu ad dolorem, & tristitiam & molestiam horum affectuum molestum esset physice demonibus, quod aduersarij scilicet reputant, & solutione ipsa fatentur. Secundum est impossibile: quia esset circulus rationum nugatorius: scilicet ideo potest demonibus causare, & causari dolorem, & tristitiam molestas, quia molestus esse illis potest, ac de facto est: siquidem tristitia, & dolor, nisi de obiecto molesto esse non possunt: ideo molestus esse potest, ac de facto demonibus est, quia doloris, & tristitiæ eorum causatiui est, & causa de facto insuper, cum ignis molestia solum, quatenus principium est doloris, & tristitiæ concipi nequeat, nisi dolore, & tristitia ab ipso factibili concepta: oportet eius tristitiæ, & doloris apprehensionem præcedere, & de illo dolore, & tristitia, quæ ex parte termini illius rationis causatiui doloris, & tristitiæ (quæ solum realiter formaliter molestus ignis demonibus est effectus potest) necessario debet præcedere apprehensio obiecti molesti ipsorum, & rationis, ob quam molestus sit, & eorum causatiui, & sic in infinitum. Contra quarto: quia iuxta hanc doctrinam tota molestia, & cruciatus demonum ab igne ratio non ignis propria, sed doloris, & tristitiæ contra scripturam, & Patres est; & contra obiecti molesti identitatem, cruciatumque animæ coniunctæ corpori, ac demonum causantis, quam hæc sententia asserit etiam vltius insectat.

5. Id autem facile probatur a nostro Vasquez c. 4. & 6. & a Soario n. 30. & Alarcon c. 9. n. 14. *Hæc sententia*, etenim anima coniuncta corpori de membri, aut totius corporis ab igne tortura, cum sensitiuo appetitu, tum voluntatis tristatur, ac dolet, quia corpori, vel membro suo qualitas dolorifera & disconueniens inducitur, ac subinde eius disconueniens, & dolorifera qualitas: in aliquo, quod ratione coniunctionis, & informationis corporis suum & proprium animæ est, residet, & cruciatum exercet, ut Aug. testimonij ipsius, quibus pro sua opinione aduersarij videntur, significat. Ita enim ait 14. de ciu. c. 15. *dolores, qui dicuntur carnis, anima sunt in carne: nam dolor carnis: offensus est anima in carne, & ex carne, & quædam ab eius passione dissensio: anima dolor, qui tristitia nuncupatur, dissensio est ab his rebus, quæ nobis nolentibus, accidunt, & lib. 2. c. 30. Si consideramus diligentius dolorem, qui dicitur corporis, magis ad animam pertinere. Et probatur rursus, quia vnio affectiua quæritur, v.g. amoris, & amicitia, erga alium mala, & molesta, quænis amico suo, ita propria facit, ut Deus, tristetur, ac dolet de quibus, nisi affectiuius nexus adesset, non dolet: ergo arctior nexus adesset, non dolet: cum corpore huius mala, & cruciatus suos, & proprios animæ facit, ut de eis doleat, & tristetur, ut de malis suis: atqui dolorifera illa qualitas, & cruciatus dolor corporeus seu corporis, quod est tristitia animæ coniunctæ corpori illam patienti obiectum nec est, nec apprehendi à Dæmone, nisi erronea, & somniantis consimili apprehensione, ut malum proprium: ergo nec potest esse doloris & tristitiæ demonis obiectum. Maior statuta satis est. Minor probatur: quia qualitas illa dolorifera, & corporeus cruciatus ab igne proueniens, nec est demonis illum in se physice patientis, & recipientis per se, cum nequeat substantia spiritualis pura demonis corporeum aliquid pati, & in se ipsa recipere: ergo dolorifera illa qualitas, & cruciatus corporeus ab igne in corpus, cui anima vnita, & physica*

forma, & informans, & cuius, ut anima proprii malum nec, nisi erronea, ut malum demonis ab ipso apprehendi potest: quare nec demon, potest de illo, ut proprio aliquatenus malo dolore, atque tristitia, ac subinde, nec qualitas illa dolorifera, & cruciatus corporeus corpori ab igne proueniens, qui animæ ipsi physice vnite & coniunctæ doloris, & tristitiæ obiectum est idem ipsum poterit Dæmoni tristitia, & doloris obiectum, quo ab igne crucietur, etiam erronea (quam ipse habere, nequit, cum neutro modo proprium sibi cruciatum corporeum esse clare natura sua potius videatur) apprehensione à Deo insula de eodem obiecto pure phantastice doleat, & crucietur.

6. Restat examen de animarum separatarum tortura ab igne: simili huic, quam in demonibus impugnauimus, an verac, ac de eodem obiecto, sit, cuius dolore, & tristitia corpori coniunctæ cruciarentur ac post resurrectionem eterne cruciarentur: qua in re, censco cum aliis omnibus Doctoribus cruciatum, ignis, siue ab igne animarum separatarum proprium, verumque non posse (iuxta sententiæ prædictæ, & impugnata, actiuitatis impugnatos modos) saluari, ut ex prima, & secunda impugnationibus datis à n. 2. ad. 4. inclusiue, constabit, quoad obiecti cruciatus identitatem censco contra Valsq. Turrian. Alarc. & Arr. non magis esse posse veros ab igne, cruciatus, seu tristitiæ, & doloris de illo ab anima separata, quam à dæmone concepti obiectum idem cum eo, de quo anima coniuncta corpori tristatur doleat, & dolebitque cum æterne, in inferno ab igne cruciabitur, sic sentit Soar. c. 15. à n. 3. cum affectis pluribus. Probatur facile ex proxime dictis n. 6. quia corporea combustio, & qualitas dolorifera in corpus ab igne inducta eatenus obiectum doloris, & tristitiæ veræ animæ: quæ illa in se pati ab igne nequit, esse potest, quatenus ratione coniunctionis, ad corpus huic mala, & molesta, propria etiam animæ sunt, & sunt: atqui animæ à corpore separatæ deficit coniunctio ad corpus: ergo, & malis, ac molestis rebus, & cruciatibus, & qualitatibus corporis doloriferis ab igne in corpus adductis, ratio mali, & molestiæ propria etiam animæ, ut de eis, ut propriis etiam malis, dolere, tristarique possit: ergo dolorifera corporis combustione, & qualitate, de qua corpori vnita anima tristatur ab eo separata dolere iure, tristarique, nisi ex erronea apprehensione, minime potest. Dices: animam damnati separatam cognoscere reuincendam esse corpori æterne ab igne cruciando, ac proinde huius æternos cruciatus ab igne suos etiam, & proprios fore, sed id timorem, de cruciatibus illis animæ separatæ afferre poterit, de cruciatu dolorem, & tristitiam, quæ de præfenti solum malo, quod quis patitur, esse potest, Dices, secundo: species ipsas cruciatus, quem tota æternitate corpus, & anima ratione vnionis ad ipsum, de præfenti patientur, & quantum ministerio cruciatum ignis tota æternitate præsentem apprehendit, & cognoscet, potest Deus animæ separatæ infundere: sicut, etiam præterisset cruciatus, easdem, quibus tunc præfenti cognoscebatur in ea conseruare: ergo sicut vel tota æternitate, vel tempore præterito de ea cruciatum corporis sui ab igne, ut proprium etiam præsentem apprehendebat, vel apprehenderet, ac subinde de eo cruciatu ut proprio tristabitur tristatur anima coniuncta corpori fuisset, nunc etiam separata proprium illum, & præfens apprehenderet, de eaq; ut tali tristabitur. Nil amplius probat obiectio, quam tristitiam animam separatam de obiecto eodem, de quo coniuncta corpori, sed tristitia ex falsa, & phantastica omnino apprehensione oriunda, quemadmodum somniantes de combustionem corporis, vel ictu corporeo à Tauro falsæ, & fictitiæ apprehensio dolent, & tristantur, idque solum specialibus suppositis doctrinæ suæ de receptione cognitionis & appetitionis sensitiuæ etiam, in anima corpori vnita obseruationibus probat Ariaga: cum autem tristitia, dolorque animæ separatæ de eius ab igne cruciatu vero præfente, & proprio, non de solum phantastice ficto, & per errorem ab illa apprehenso, esse dogmatice debeat, animæ separatæ, atque coniunctæ nequit, iuxta hanc opinionem, idem esse obiectum defendi.

CERTAMEN V.

Qui virtute naturali ignis inducendi doloriferam corpoream qualitatem in substantias spirituales, earum supernaturaliter vel naturaliter passivae receptae potentia, praesentem difficultatem componunt, refelluntur.

Henricus quodlib. 8. q. 34. & nuper Franciscus de Lugo d. 28. à num. 46. Quirós d. 77. à sect. 2. (etsi cogitationi suae singulari non fidens, nec firmus, sed subdubius & suspensio adgaudent assensu vii, & d. 51. praestiterat) putant, ignem activitatem naturali sua, quae corporibus viventibus calorem, doloriferamque qualitatem aliam corpoream, quae ea cruciat, producit, eadem, & in demonibus producere: quoniam vero virtus eorum effectum corporeorum in subiecto activa est, necessario passivam potentiam, seu illos recipiendi capacitatem, essentialiter correlatam in subiectis, in quibus eos effectus est concernit: quare, & in demonibus caloris, & doloriferæ qualitatis corporeæ potentiam physicam receptivam, quam naturalem in substantia spiritali demonum (quod ipsum de animabus damnatarum separatis est) Doctores omnes hæcenus negarunt. Henricus supernaturali qualitate ipsis à Deo indita receptivam capacitatem eorum corporeorum effectuum ignis demonibus fieri censet. Lugo vero ad potentiam & capacitatem passivam obedientialem spirituales substantias demonum recurrit: ad eum modum, quo Soar & alij relati, & impugnati cert. 3. & 4. ad obedientialem activitatem ignis recurrunt, ut ab eo molestæ qualitates spirituales demonibus inducerentur. Quirós vero sub dubia illa sententia, quam d. 51. in scholas induci potius voluit, quam asserere, & quæ eodem affectu, & iudicii suspensione ad præsentem difficultatem componendam vitur d. 77. receptivam hanc potentiam, & capacitatem passivam corporeorum effectuum illorum naturalem ex parte sua substantiæ spiritalis demonum esse, eadem iudicii suspensione, insinuat, & ni singularitatis notam pertimesceret, aperte doceret, quia communi cum sublunariis materia de se ad quantitatem extensionem, & penetrabilitatem, vel ad penetrabilitatem demonis, & Angelos constare posse, & de facto fors formis spiritibus constare impense multisque fundamentis ostendere contendit, ut d. 2. de Angelorum simplicitate physica vidimus. Tres hi modi passivæ capacitatis & potentiae receptivæ effectuum corporeorum ignis refellendi sunt, ut sententia præfata eliminetur cum passivæ eius capacitatis, & potentiae receptivæ effectus corporei in substantia pure spiritali modi alij, qui sub aliquo ex tribus non sunt, excogitari non possint.

2. Primus Henrici: quia, vel illa qualitas à Deo demonibus, eorumque substantiæ spiritali indita spiritalis est, vel corporealis spiritalis, nequit effectus corporei recipiendi capacitatem asserere demonibus, quibus secundum suam substantiam sumptis, è solo spiritalitatis predicato, ea passiva capacitas, & potentia receptiva effectus corporei repugnat, quo spiritali illa qualitate addita non extrahuntur demones, atque ad corporeitatis prædicatam deprimuntur: imo predicato spiritalitatis, quod, qualitas indita affert duplici titulo præfata capacitas, & potentia passiva demonibus repugnat. Si dicas corpoream esse inditam illam à Deo qualitatem, æque capax, vel incapax eius recipiendæ substantia spiritalis, atque effectuum ignis corporeorum erit si capax esse velis, inutiliter eius qualitas additamentum ut eos recipiendi sit capax, comminisceris, si de se capax substantia demonum, non est recipiendi eam corpoream,

qualitatem incorporea aliqua alia infusa à Deo pro naturæ priori induitur: quare alia corporea, qualitas, & ad hanc alia, & sic in infinitum à Deo prius, & prius infusa præsupponendæ erunt. Secundus modus postri Francisci de Lugo de obedientialem potentia passivæ, & capacitatis receptivæ effectuum corporeorum ab igne provenientium, quam demonibus tribuit, eidem rationibus proportionaliter refellitur, quibus potentiam activam obedientialem à creatis, & ad rem præsentem ab igne reiecit: ex qua ad passivam Lugo voluit tenere paritatem. Et sane, si potentia hæc obedientialis passiva creaturarum admittatur ex qualitate substantiæ, & ex forma materiae educi divinitus poterit. Etsi enim naturaliter, & ex eorum naturæ materia creari debeat, ex eaque educi forma, & ex substantia rei, cuiusque propriæ qualitates, & physice passionis: at, iuxta doctrinam potentia huius passivæ obedientialis inveni omnia possunt, & pro Dei arbitrio debent, sicut, & ex potentia obedientialem activam, similia monstra admitti: ac proinde obedientialem huius potentia admittit philosophia sententia de pictis ad rifum tabellis, quibus homines cunctos, & adalque tractantes mulus vero Auriga, seu chori Magister, & numenta cantus discipuli, qui ab eo docentur, similis erit. Sed inter potentia obedientialem activæ Doctores, qui eius exemplo, & discursibus ad eam in philosophia inducendam adinvenitis passivæ huiusmodi inducendæ occasionem, & fundamenta dederunt rectes controuersia est: an exacta obedientialem ad passivam obedientialem consequentia à paritate tenetur: quibusdam eam negantibus apud Ariagm sect. 4. n. 21. §. Duo in hac sententia, ipso vero Ariaga affirmante à n. 22. §. Ego tamen, & sequentibus quatuor, nempe vique ad §. Tercio denique includitur.

9. Certe, si in re adeo à me aliena iudicium ferendum mihi sit, cenfeo Ariagm melius iudicem, & admittit potentia obedientialem activam creaturam ad effectus naturæ: & uti ipse potentiam obedientialem producentem, passivam etiam potentiam obedientialem earumdem ad improportionatos quosvis effectus naturæ, & naturæ potentia passivæ, seu receptivæ capacitatis earum, recipiendi admitti debere. Probat primo ratione: quia potentia receptivæ & passivæ creaturam prædicatam essentialiter creatum est: atque ex præfatis creati à Deo subiecti potentia activæ ad effectus quosvis naturæ agentis creato eiusque naturæ adinvenitis improportionatos etiam per excessum, perfectionis, & ordinis superioris, scilicet supernaturales, pro Dei arbitrio producentos ab his authoribus induitur: ergo, & subiecti potentia receptivæ ad improportionatos effectus, recipiendi, eiusque potentia passivæ, & capacitatis receptivæ pro Dei libito recipiendos, induci ab eisdem debet: sed iniquum Recentiores. Potentia receptivæ formæ immediatæ & proxime respicit actum: ergo concernit essentialiter formæ immediatam, & proximam receptibilitatem in ipsa: atque absolute hæc repugnat formæ naturaliter proxime in ipsa, non receptibili ergo potentia receptiva illius absolute repugnabit: & proinde potentia receptiva obedientialis absolute repugnabit. Negatur facile minor omni fundamento probabilitatis, in doctrina potentia obedientialis activæ, & discursu quo ab eius assertoribus probatur, destituta: siquidem, & hæc proxime, & immediate respicit suum actum, & naturaliter improportionatur ab agentis naturali activitate fiat, & tamen divinitus, & supernaturaliter ab ea absolute non repugnat quod potest, quare fieri ab ea absolute non repugnat quod ipsum de forma improportionata naturaliter potentia receptivæ, cuius proximæ actus est immediatus, & proxima receptibilitate obedientialis ab eam alferentibus eadem ratione, & iure dicitur. At iniquis immediatis, & proximior actus potentia receptivæ, & forma quæ ipsi vnitur, eamque informat scilicet, quæ effectus potentia activæ, cui vnitur, eamque informat non debet, ut eius actus sit, atque ab ea fiat Respondetur facile proximitatem, & immediationem actus, & potentia æquam, in diversis generibus non esse eodem modo, & coniunctione faciendam, & quædam, sed

in suo genere, & ordine vniuersumque: æquumque merito dici immationem, & proximitatem actus ad suam potentiam, in suo genere, æque actus alterius generis, & ordinis: ad suum, cum nihil magis, inter potentiam, & actum ordinis alterius: Nihil autem magis mediat in genere, & ordine potentia actus immediate, & effectus, & actionis ab ea fluentis, quam inter potentiam receptiuam, & passiuam formæ ipsi immediate, ac seipsa vnitæ in suo genere actus, & potentia: quamquam, & in hoc, æquiuocatione obiectantes procedant: quia potentiam receptiuam subiecti cum potentia vnitæ eius ad formam, & actum subinde, confundit, cum tamen diuersæ potentia & actus sint, & vnus altero natura/mea sententia/posterior, & que sepe sine alio inuenitur: Patet in potentia materia ad animam rationalem, & ad vniorem cum ipsa quæ nullatenus, ex potentia passiuæ educitur, sed creatur: quare ad ipsam nec potentia receptiuæ, quæ educitur potentia agentis respondet, in materia inuenitur, etsi passiuæ informationis animæ respondens inueniatur, & vniorem receptiuæ, etiā educitur, ex qua vnio educitur. Respectu autem formæ materialis educibilis, ex materia; prior est actus formæ respondens potentia receptiuæ & educitur formæ ex ipsa, quam potentia ipsius passiuæ informationis, & vniorem ad formam: ad quam æque, ac materia, forma præsupponitur existens, & pro natura priori educitur: quia, æque, ac materia, extremum essentiale vniorem sui ad materiam, seu materiam ad ipsam est, & vnus vnibilitas ad materiam, seu potentia materia; vt vniatur ipsi, ad mutam vtriusque vniorem pro natura priori supponenda sit. Dices iterum: effectus formalis formæ, nequit, adhuc diuinitus, à Deo supplere: ergo nec per potentiam obedientialem, vel ipsius formæ, vel materiae inproportionatæ ad illam, eidem æquiuocationi innititur obiectio: est quippe effectus formalis proprius formæ cuiusque: hoc totum inadæquate constituit: quem effectum constitutionis constituitur, eius potentia respondentem vocare debemus, estque totum ipsum ex ea materia, vt partibus essentialibus intrinsicis constituitur: quare quatuor eorum deficiente idem totum persistere omnino repugnat, etiam alia forma, vel materia diuersa diuinitus loco, alterutrum substituta: ex qua totum quidē resisteret, sed plane diuersum ab eo, quod materia, & forma illa, cuius altera deficit, constitueret, quid autē, refert huius repugnantia, diuinitus adhuc incomplacabilis, potentia obedientialis receptiuæ formæ, sibi conaturaliter inproportionata, vt totum aliud ab eo, quod cum conaturaliter proportionata forma constitueret, constituitur componat: vltimō dices, effectus corporeus habet quidem repugnantiam diuinitatis partium inter se, & in ordine ad locum, & localem eorum extensionem, vt in demone, subiecto substantia; spiritualis & indiuisibilis recipi possit. Sed in præsentia demonis, & Angeli cuiusvis, etsi spirituali, diuinitati, & extenta localiter ea repugnantia à Doctores emollita communiter est, & in animo rationali, spirituali, & indiuisibili, si suam propriam habeat præsentiam. Et quomodo non habeat, nō habet maius difficultatis, formam in se, & in ordine ad locum indiuisibilem aptari subiecto, & præsentia de se & in ordine ad locum diuinitatis, & in se, & in ordine ad locum diuinitatis aptari subiecto in se, & in ordine ad locum indiuisibili, & præsentia instantia ex naturalibus, & citra miraculū effectus petita sunt. Et illud etiam: quod ad extensionem localem præsentia diuinitatis demoni naturalis, extensionem localem suam forma corporea, haberet, quin alicubi subiectum indiuisibile deficeret, quod informatet, & in quo recipere. Denique cum potentia obedientialis miracula non respiciat, sitque legibus naturæ soluta, etsi forma corporea partibus extensionem localem potentibus constet, denegetur à Deo (vt potest) & ponantur in eodem puncto loci penetrata, vt corpus Christi in Eucharistia in quouis accidentium puncto, & indiuisibili totum possum est. Sed plus satis in falsa suppositione actum est.

3. Tertius modus nostri Quiros minus adhuc

probabilitatis habet: supponit enim possibilem esse materiam, quæ de se se, nec corporea sit, nec determinata ad quantitatem, extensionem localem, partiumque & inter se, & cum corpore villo impenetrabilitatem, vel ad penetrabilitatem, & spiritualitatem, nec, nisi, ex formæ adiunctæ corporeitate, vel spiritualitate ad alteram ex eis determinabilem, & in rebus corporeis determinatam ad impenetrabilitatem, in aliis ad spiritualitatem, & spiritibus, & corporeis rebus subinde esse communem. Hæc autem somniam paradoxen nullo, authoritatis (adhuc ethnici Philolophi alicuius) aut rationis fundamento apparenti subnixum discimus citato loco de simplicitate, & in compositione essentiali physica Angelicæ naturæ. Sed eius materie admissa possibilitate naturam angelicam eiusmodi materia de facto, consistere, reipsa Quiros, qui libero, & adeo arbitrario discursu circa possibilitatem angelicæ naturæ eiusmodi materia de se indifferenti, & nostræ communi constantis diuagatur ausus fuit asserere. Sed, vt videat, quam inutili labore ad difficultatem de cruciatu proprio demonum ab igne, cerebrum tot discursibus de eius materie possibilitate, & compositionis naturæ angelicæ alicuius ex illa, vexauerit: demum id totum, non solum in aliqua natura angelica possibili fieri absolute posse, sed de facto in natura angelica omni creata, & existente reperiri; nihil tamen inde difficultas hæc emollicetur. Etenim ipsa de se corporea non est per se, nec determinata ad aliquid, corpoream, scilicet, quantitatem, impenetrabilitatem, extensionem, seu quantum; impenetrabile, & extensum, nec ratione formæ aliqua ratione exigente ad effectus suos in materia quantitatem, & quantæ, seu corporeæ accidentia; alioqui iuxta tuam doctrinam natura angelica, quæ de facto est, in Angelis omnibus, ac subinde hi etiam omnes essentia sua physica, & metaphysica æque, atque homines, essent corporei contra definitionem Concilij Lateranensis; imo vero ex forma angelica purissime spirituali per te ad spiritualitatem determinatur, & spiritualizatur: ergo corporeus calor, & ardore ignis, nequit in illa recipi, ab eam educi, citius, faciliusque, quam à substantia pure, & absolute spirituali Angeli. Probatur; quia tota repugnantia, vt in hac recipiatur, & ab ea educatur forma corporea eius cum substantia spirituali Angeli inproportio; atque per te Angelus, eiusque natura ex tua illa materia indifferente de se, & forma spirituali pure, & absolute est spiritualis: ergo eadem est in ea inproportio ad formam, nec minore difficultate, aut repugnantia vincendo, vt formam corpoream recipiat, vel ab ea forma corporea educatur.

6. Si calore corporeo dixeris determinari extrinsecus, ad quantitatem, & corporeitatem, vide, quid dicas, quia, vt absolute calorem corporeum recipit, ita absolute recipiet corporeitatem, eritque absolute corporea: ac proinde Demon absolute corporeus erit: si quidem materia absolute corporea constabit contra Lateranensis de Angelis omnibus definitionem. Item pena ignis Angelus, qui peccauit, mutauit, specificè naturam, neque idem numero, imo nec specie, qui peccauit puniretur. Secundo: cum materia essentia sua primario, & præcipue, respiciat, & exigit (cum essentia sua pars sit) formam, cum qua totum substantiale constituit, mirum valde est materiam à forma spirituali spiritualizatam ab accidenti corporeo, quod vix, & quasi per accidens, respicit, posse corporizari, & contra effectum primario, ac præcipuo, & essentiali suo actu præstitum, adeo extrinsecum, & accidentarium eius actum præualere, & oppositum effectum corporeitatis in materiam inducere. Ad hæc: cum potentia receptiuæ formæ seu eius educitur ex materia ad eius ex illa educationem, atque in illa receptionem pro natura priori ex parte materie supponi debeat, æque, atque agnititas ex parte agentis, vt formam ex materia educat actiue, ad eam vero potentiam receptiuam, & passiuam educationis formæ corporeæ ex materia proportio corporeitatis materie requiratur per corporeitatem ex formæ corporeitate in materiam determinata tribui materie nequit, quin aperta contradictione formæ

cui ligatum est, recedere, nec si vtrumque mobile sit, nisi alterum secum tracto. Cum autem in praeiatis haec daemones ad ignem allegatio, non flet, nisi reflectat quo stare possit, nisi in physica eorum intione, quae duorum entium, seu naturarum totalium inter se non repugnat, vt bene Ripalda citandus cum Scoto, Gabriele, Okamo, Valquez & aliis quos & nos sequimur, t. de Deo Trino, & Incarnato, d. p. 2. m. cxi. quid Ariaga dicit, nullam aliam vniomem, physicam, nisi formam subiecti, vt integralium partium naturae totalis posse esse, aut cum verisimili fundamento excogitari, ac induci, vt infra eius obiectiorem contra nostram conclusionem proponentes & diluentes vt debemus, & nunc satis erit, si ad formam ignis vltio haec addimatur.

2. His *constitutis* S. Thom. 1. p. q. 44. 4. ad. 3. vbi Caietan. & Dominici Recentior. & 4. contra gent. c. 90. vbi Ferrara, Paludan. in 4. & Hugo de S. Victore q. 4. in epistolam ad Thellianonem. q. 6. d. 4. rand. q. v. Valquez citat. 4. 4. c. 6. (id quod probat) censent. Bonau. Scotus Gabr. Maior. apud Valquez ibidem) docent. per hanc physicam allegationem. igni *dæmones* ab igne torquentur, quia molliorem aliam ab igne ipsi præstitam patiuntur: mollium quippe est rationali: cuiusvis creature (præcipue nobilissimæ vt angelicæ) igni, tanquam cæteri liquori. Hæc tenent sententia reliquis iam communiter digestis, & prædictis, parentem contenti in ea non quiescunt sed inquis. difficultatis huius componende modum quaerit, vt ex eis retulimus. Refellenda est primo quia cuiusmodi mollietia detentionis, hanc creaturam intra ignem præcise, cætenus solum mollietate eff. quatenus impedit libertatem ab eo egrediendi prohibito *dæmonis*, ac se ab illo excutiendi, quæ creatio in alio quouis elemento mixturæ corpore, imo in Angelicis alterius substantia, quæ effert mollietia, cum æque vltim eundem libertatis egrediendi ea in eis expediendi violenter impeditur, vt fatetur Valquez ibidem §. *Postremo addendum*, vt quid ergo, vt actualitatis ad cruciandum, nobis diuoritis atrocissimæ hæc pœna ignis, vt specialissima in cælestis lo tuonatur, nisi ad inane terrorem (cum ea, quæ in hac sententia asseritur, cæteris corporibus immo, & spiritibus, quibus alligantur quæ, fit, & communis, ego per illusionem puram) Ecclesie Patres, & fideles omnes cum pœnam, vt sensibilibus atrocissimam in inferno futuram exhorrent. Nec satis est, ex vilitate ignis, cui alligatur vnde nobilissima creatura, scilicet *dæmoni*, cum carceris molliam, augeri, vt Dominici Recentiores aiunt: negem enim illud augetur, si aqua, ær, flammæ, portus, quæ, ac putido cadaveri à Deo igne vilioribus alligantur. Secundo creaturam in igne non est combustio, ardor crematio, quibus ab igne cruciandi damnati omnes tam *dæmones*, quam homines ad scriptura toties dicuntur, plurifera à Patribus, Cipriano de laudibus Martyr. cap. 5. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 3. Gregor. 4. Dialogor. cap. 18. Cyril. Alexandrin. Origene, & cæteris aliis, ergo liquid aliud, præter allegationis molliam, & pœnam *dæmones* ab igne pati dicendum est, vt eis vocibus significata pœna proprietate sermonis (vt debet) verificetur. Tercio, cruciari vire, & proprie ignis, & ab igne damnatos afferunt scriptura, & Patrum eff. atque cruciari allegatione sola ad ignem non est igne, & ab igne, sed allegatione cruciari: ergo alio

[illegible]

*Alligatio physica demonum, & anima-
rum damnatorum igni, penitus, quam
vulgo, inspecta tortura, & cruciatus
utrorumque ab igne facilius asseritur,
& explicatur.*

1. **D**æmones, & damnatos, eorumque subinde animas igni physice alligandas, post iudicii ultimum diem, certum Doctoribus est ex. 12. Petri 2. ubi dæmones *rudentibus inferni* (ignis, seu ignis) *deductos in tartarum tradidit cruciandos;* & epistola Iuda 9. n. 7. *fimiliter de iisdem dicitur, In iudicium magni dies vinculis æternis, sub caligine reservantur.* Multa hic subtilitate, & ad rem præsentem inutilitate, ab aliquibus, & Ariaga sect. 3. discursitur de hac alligatione dæmonum igni: an solo Dei decreto constet? an influxu ignis, ex virtute obedientialis, in vicationem dæmonum intra ipsum veniat? quasi ex alterutro præsentis difficultatis pendeat decisio: ac propinde utriusque rationes, & modos, explicandi, & impugnandi, ac respondendi prolixè proponit. Ad rem igitur modo alligationis huius certum videtur in solo Dei decreto eam non stare, neque in sola vicatione dæmonum in igne ac penetratione locali eorum (quam dubio procul fæpe Angeli habuerunt, & habent cum igne, quin ei ligentur, pro penetrationis illius duratione) neutrum enim horum vincula & rudentes inferni sunt: quemadmodum, nec iudicis decretum, de cuiuspiam incarceratione, ac detentione in carcere, nec præsentia carcerati, in eo, vincula, quibus in eo detinentur sunt: neque actiua illa obedientialis ignis chimerica (sine qua Recitiores præfati discussere nesciunt) ad rem est: quare, ut clarius, ac allegatio intelligatur, versusque de ea & præsentis difficultate discursur certum idem est: vincula illa, quibus detentio dæmonum in carcere illo suo igneo seu penetratione cum igne detinebuntur, ligari, ne possint ab eo credere, ac fors modo, vbiuis finit, & vagantur detinentur, non esse vinculum aliquod substantiale fumum instar, quibus corpora sibi mutuo colligantur, atque alterum alteri cogitur adhaerere, ita, ut corpus ex eis mobile nequeat ab immobili,

communicatur, vnde cumque, ea qualitas, vel forma proveniat, & passiva, si opus sit, vel activa procedat & fiat. Patet: quia, est calor, seu qualitas dolorifera (quæcumque sit) qua ab igne cruciamur, absque ignis concursu, seu influxu passivo nostri corporis, seu materie necessario ut ex ipsa educatur à Deo solo (ut fieri proculdubio potest) produceretur, seu crearetur, (ut aiunt) dubio, etiam procul æque, eodemque modo, & specie cruciatus realiter formaliter cruciamur, de eaque dolorifera qualitate tristemur, doleremurque, ac si ab igne, hoc vel illo, vel radio solari, aut nimia, ac vehementi lucis reflectione ea qualitas, nobis etiam passiva influentibus, educeretur. Ratio est: quia molestia, & disconvenientia respectu nostri intrinseca, & physica, ac entitativa essentialis, illi qualitati est, ex quibuscumque causis, ipsi quidem extrinsecis, proveniat, nec alio, quam sui communicatione nobis passivis, & patientibus eger: quæ per sui in nobis unionem physicam, & informationem realiter formaliter præcise sit, vnde cumque ea etiam unio proveniat, & causetur. Hinc, fit primo: nullum eius qualitatis agens realiter formaliter cruciare nos posse; sed solum activa quatenus id, quo realiter formaliter cruciamur in nobis producit, quo solummodo cruciari nos ab igne, iure dici possumus; eodemque modo, sensu, & proprietate (activa scilicet) vere cruciari diceremur, non autem ab igne, si non ab eo, sed ab alio agente forma illa, seu qualitas dolorifera fieret, ac nobis induceretur. Ex quo patet: quam male, nonnulli, ad physicam causalitatem, vel totalem Dei, vel qualitatis à Deo influxu igni, erga id, quod pro cruciatus, & obiecto tristitia, & doloris demonum ex igne, quicquid designat, recurrant: tunc enim, ne activa quidem (ut solummodo poterat) demones ignis cruciabit. Quod ipsum censio de recurrentibus ad potentiam obedientialem, siue actum ignis, siue receptivum passivo influxu demonum, ut ab illo cruciatur. Fit inde secundo: ut, & si à nullo qualitas, seu forma dolorifera denuo produceretur in passu cruciando, sed præexistens in alio illi per unionem physicam communicetur posse illud æque, realiter formaliter cruciari, atque nova qualitate, vel forma (speciei eiusdem ab eoeducta, & inducta: quare illud aliud, cuius propria ea forma, & qualitas passiva molestia, erat, & in quo, præexistit vere, ac proprie forma passiva molestia, ac proinde se ipso realiter formaliter passivum cruciaret æque, ac si aliam speciei eiusdem in passu produceret, licet, neque ipsam, neque eius unionem ad passum causaret. Et si enim tunc activa cruciatus ille illius, seu ab illo, non esset, quia nec formam molestiam, neque eius unionem activa in passu poneret, tamen totum quod molestum passivo est, scilicet disconvenientem formam, & qualitatem de suo ponit: unio quippe, & si ad communicationem formæ, ac molestiam passiva contentæ necessaria conditio sit, ipsa tamen unio in se, nec molestia, gravis ve passiva est, imo, nec ab eo percipitur, aut sentitur, nec percipi plerumque potest: ut patet, in omnium sensuum, & membrorum cruciatur, à quibus unio qualitatis, aut formæ molestiæ cruciantis realiter formaliter percipi, nequaquam potest.

4. Supponendum secundo est: qualitatem, seu formam gravem, & molestiam passivam, non ideo talem esse, quod connaturalibus eius qualitatibus, & earum constanti temperamento contrarietur, partiumve illius unionem dissolvat, sed in se ipsa, & secundum suam entitatem abique vilo ad contraria, aut partium viuentis dissolutionem respectu gravem molestiamque viuenti esse; tamen quandoque in illo ea contrarietas, & dissolutio partium viuentis potestas inveniatur. Suppositum hoc non est adeo commune, ut non contra plerisque sit; habet tamen bonos Patrones, & fundamenta à ratione, quæ alios deinceps tradere merito possint. Et quo ad potestatem dissolutionis partium viuentis Vasquez supra nobis consensit: quoad verumque Soar. supra in solutionibus objectionum contra suam sententiam, ex quo fuit

Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomus II.

Att. sect. 8. n. 47. §. Primo tamen potest obici, & sequentibus usque ad n. 50. Probat primo: quia non eatenus calor vehemens cruciat manum, ac molestus sentitur, quia frigus petit necessarium, & connaturale viuenti, eiusque connaturali temperamento: ac proinde deficit viuenti, cum eius defectus, & privatio earentia sit, quæ nec percipi sensu potest, nec possit realiter formaliter cruciari. Secundo: nec percipi potest sensu contrarietas caloris cum frigore: quare nec cruciari, sed sola caloris entitas. Tertio: plures qualitates aliis à tactu sensibus perceptibiles, absque vlla contrarietate cum primis temperamentum connaturale viuentis constituentibus, aliisve ipsi connaturalibus, quas expellant, graues molestiæque de se viuenti sunt: ut fellis amaritudo palato, & naribus fætor, qui connaturalem dulcedinem præhabitam ab illo, bonumve odorem ab his expellant; sed quia se ipsi absolute sumptæ eis sensibus graues, & molestæ sunt, de dissolutione unionis partium viuentis constat ad rationem molestiæ viuentis in forma, seu qualitate dolorifera, & molestia non pertinere. Primo: quia nec fellis amaritudo, nec fætor partes organicas palati, aut narium constringit, aut dilatat, ut opus erat, ut earum unio aliqua præcedens dissolveretur, & tamen graues, ac molestæ viuenti in eis organis, & sensibus sunt: Secundo Rarefactio & constructio partium viuentis à frigore, & calore non nimis, sed moderate intensioribus, quam naturale viuentis temperamentum exigit, absque vilo cruciatus, & doloris sensu, in viuenti fieri experimur. Cum tamen abique dissolutione unionis præcedentis partium viuentis neutra fieri possit. Tertio: cum ab humore, vel haustu, aliaue, ex causa, dilantur, constringunturque partes viuentis doloris, sensus, & cruciatus, (& idem ipse, qui à calore, & frigore constringente, aut dilatante illas) debet percipi, ac sentiri, cuius oppositum experimur omnes. Quarto: si eatenus solum calor vehemens dolorifera qualitas, & crucians, viuentis est, quatenus nimis unionem partium eius dissolvit, & frigus, vehemens quatenus nimis laxiore dissoluta constringit: fiet plane, ut idem caloris, & frigoris dolor, eodemque modo percipiatur, sentianturque à quocumque agente partes viuentis, vel ita nimis diuidantur, ac dissolvantur, aut constringantur, ac comprimantur, v.g. ictu gladij, vel equulei tortura, contusionibus &c. quod salum experientia, & ratione est. Duo hæc præ oculis habenda, ut in vera tortura demonis, ab igne indaganda, explicandaque cum antiquioribus non aberretur, & sententiæ nostræ veritas facile, & expedite intelligatur.

5. Dicendum est. Alligatio demonum ad ignem, per physicam unionem ad eius formam substantialem, vel intentissimum ipsius, (si malis) calorem, præcise, nulloque alio, vere & proprie demones realiter formaliter ab igne cruciari. Sic censuit noster Bellarm. lib. 2. de purgator. c. 12. quatenus August. & Greg. pro hac sententia recitandis, & expendendis, eorumque rationi, aliis scholasticorum modis protulit omittis, consentit. Conink etiam noster q. de purgator. dub. 3. & noster etiam Ripalda manuscripto de Angelis, tamen aliud insuper addat: scilicet, ex calefactione, nimia, & ardore per unionem physicam formæ, & caloris ignis realiter formaliter demoni communicatis, eum sensationem materialem, materialis illius formæ, & qualitatis dolorifera vitaliter elicere diuinam, seu obedientialem virtutem, quæ inadæquate in Dæmone & inadæquate in ignis uniti forma subiectatur. Quæ admodum naturales sensationes nostras doloriferarum qualitatum anima vitaliter agit, in ipsa tamen inadæquate, & inadæquate in corpore subiectatas. Pro quo suo additamento refert, ac recitat Henricum, quodlib. 8. q. 34. qui tamen passivam receptibilitatem adæquatam (superadditam demonibus à Deo caloris in ipsis, ab igne, cuiusque naturali virtute producti verbis, ex ipso relatis concedit: quo, & à primo, in quo nobiscum sentit Ripalda, & à secundo, quod addit abest Henricus, quam longissime. Recitatur, etiam pro eodem additamento S. Bonau. loco supra à nobis citato verbis, quæ nec additamento fauent, cum

non dicat animam separatam, & eius adinstar demonem sensatione materiali immutari igne posse; sed solum animali hoc est vitali quæ ab anima fit: sicut, cum anima iuncta corpori est, non naturaliter, id est naturali caloris, seu ignis actiuitate, sicut corpus, siue coniunctum, siue separatum, sed vitaliter se ipsa mouetur; imo vero, nec moueri, cruciarique demonem, & animam separatam realiter formaliter igne, sed ab igne scilicet actiue patiendū expresse docet: quo à primo etiam, in quo nobis cum Ripalda conuenit, discordat. Sed additamentum postremum falsum multo, ex capite est, & inutile: inutile quidem siquidem cruciatus ardoris, & caloris vehementis ignis, cruciatus ignis corporei verus, & proprius realis formalis in demonibus, uti in hominibus, erit, veraque ignis corporei per se sensus & si hæc pure spiritualis sit, ut omnes supponunt, ex qua tristitia, & dolor spiritualis corporei illius cruciatus à vero corporeo igne, in demonis voluntate progignitur. Falsum vero est: tum, quia corporei illius sensationis subiectum inadæquatum substantiam spirituales totalem constituit, quod nec de anima corpori vnita admittendum citius erit, quam esse illius adæquatum subiectum, ut diximus supra: nedum in substantiis spiritualibus natura sua, in quibus ad vnionem physicam cum corpore villo naturalis aptitudo (nedum ad eius receptionem) potentia passiue receptiua non est. Vnde obediencialem potentiam receptiuam eius sensationis admittit debet in demonibus, uti ad eiusdem vitalem elicientiam adiuuam obediencialem admittit, & pugnantis multiplicando, ut supra ostendimus.

6. Nostra conclusio expressa est Augustini 21. de ciuit. c. 10 ubi ex sententia tunc, non adeo, ac nunc, explorata, & certa de pura naturæ angelicæ spiritualitate, & incorporeitate, sic de pena ignis demonibus infligenda, & æternum infligenda discit. Cur enim nos dicamus, quamuis miris, tamen veris modis, etiam spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etiam ipsi profecto incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris, & tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubilibus alligari, adhaerebunt ergo (si eis nulla sunt corpora) spiritus demonum, imo spiritus demones, licet incorporei, corporeis ignibus cruciandi: non ut ignes, ipsi quibus adhaerebunt eorum iunctura inspirentur, & animalia fiant, quæ consent spiritui, & corpore: sed ut dixi, miris, & ineffabilibus modis adhaerendo, accipientes ex ignibus, penam, non dantes ignibus vitam: quia, & iste alius modus, quo corporibus adhaerent spiritus, & animalia fiant, omnino mirus est, nec comprehendi ab homine potest: & hoc ipse homo est. Quibus mirus modus, & ineffabilis de demonum igneo cruciatus, non cadit supra id, quod ipse Augustinus effatur, & docet, scilicet, per communicationem formalem ignis media physica eius cum demone vnione fieri (quod, etiam exemplo communicationis formalis vitæ ab spirituali nostra anima media physica vnione corpori communicatæ explicat, & à paritate confirmat) solumque cadit mirabile, & ineffabile modi vnionis vtriusque cuiusque naturæ, quam, etiam in nobis cum modum esse sciamus, penetrare, ac penitus intelligere non possumus. Pergit autem confirmare ex eis vocibus epulonis Diuitis, vel potius eius animæ, ex inferni tormentis, & cruciatus clamantis ad Abrahamum. Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma, quam confirmationem efficacem reputat, si hæc metaphoricæ, & per allegoriam ab aliquibus (quos non reffellit) dicta non intelligantur. Præcauit autem subtilissimus Doctor, & profundissimus Pater, & præuenit obiectionem, quæ huic sue sententiæ opponi poterat, & maximi nunc noster Ariaga facit, moxque ex Augustini Doctrina recitata diluemus, verbis illis. Non, ut ignes ipsi, quibus, adhaerebunt, eorum iunctura inspirentur, & animalia fiant, quæ consent spiritui, & corpore. Ac rursus accipientes ex ignibus penam non dantes ignibus vitam.

7. Pro eadem sententia æque apertus est. Ma-

gnus Gregorius 4. Dialogor. toto capite vigesimo nono, eodem exemplo vnionis, & vnificationis corporis nostri per spirituales nostras animas probans: & insuper exemplo animæ separatæ diuisis in inferno proprie ardentis, cuiusque igne, & flammis cruciatur, ut Gregor. supponit, ex Luca 16. confirmat, ac tandem, inde ad demonum ab igne cruciatus & contra mutuum consequentiam deducit, deinceps à Catholicis omnibus approbandam. Sed, quoniam verba eius capitis aliqua, à contextu separata, atque, (ut non semel fieri ab scholasticis, pro cuiusque opinione statuenda solet) diuilla diuersim, quid sonare minus doctis possentiorum caput ad verbum transcribendum est breuissima postilla quadoque ad sensus explicationem, & coherentiam subiuncta dixerat cap. 8. Nūm scilicet electi (id est eorum animas) beatitudo latet, in triduo nesci quod à die exitus sui ignis reprobi exurit. Cui cum statim Petrus. Et quia ratione credendum est quia, rem incorpoream tenere ignis corporeum possit, incubat caput vigesimum nonum. Gregorius Petrum rogans si viuens hominis incorporeus spiritus tunc in corpore, cur non post mortem, cum incorporeus sit spiritus, etiam corpore igne teneatur? cui Petrus in viuenti quodlibet. idcirco incorporeus spiritus tenetur in corpore, quia viuificat corpus, quod, tactus aut, spiritus igni non praestat. Instat autem inde Gregorius (ut proxime Augustinus) si incorporeus spiritus Petre, in hoc tenetur potest, quod viuificat, quare non panaliter, & ibi teneatur ubi mortificatur? & si (subiacitus respondet) non viuificet per illum, id. in quo tenetur. Teneatur autem spiritum per ignem dicimus, ut in tormento ignis videndo, atque sentiendo (experimentaliter ignem, cuiusque cruciatus, uti nos, cum vrimur, ac igne cremamur, aliqui illud sentiendo superfluit, nihilque vltra videndo significabit) puniatur, ignem namque, & ipsi patitur, quod videt, & quia cremari se ipsi, immatur: sique sit, ut res corporeas incorporeas exurat: dum ex igne visibili ardet, ac dolor invisibilis trahitur: ut per ignem corporeum mentis incorporeas, etiam incorporeas flamma crucietur. Porro ab eis verbis, ignem namque, ac extrema hæc recitata in sola ignis adiuncta spirituali apprehensione, & inde orto dolore spirituali, totum ignis cruciatus, & tormentum spiritualibus substantiis degnale videtur contra id, quod immediate verbo illo sententia significauerat, quare nihil noitæ conclusionis fuisset. Sed certe apprehensione, & dolore illo spiritualibus torqueri, & vi aliquo modo igne spiritus eis verbis vere docet, ut verbo videndo dixerat, sed eorum corporeum cruciatus, ignis ardoris, visionis, & flammarum corporearum non excludit; imo vero facit: ut, ex illis verbis, & quia cremari se aspiciat, igne scilicet, crematur, ubi cruciatur, & cremationem ignis aliam ab ea, quæ aspectu, & visionem spiritibus affertur, ut visionis, & aspectus illius obiectum designat, quod continuo explicat, & probat hæc recitatis adnectens: quamuis edigere ex dictis Evangelicis possumus: quia incendium animas, non solum videndo; sed etiam experiendo patitur. Veritatis etenim voce diues mortuus in inferno dicitur sepultus cuius anima, quia in igne teneatur ignis, mittit Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma: dum ergo peccatorem diuitem damnatum veritas in ignem perhibet, quinam sapienter reprobos animas teneri ignibus neget? cui Petrus. Ecce borum animas teneri ignibus neget? cui Petrus. Ecce ratione, & testimonio ad crudelitatem seducitur animas, sed dimissus iterum ad rigorem redit, quomodo enim res corporea rem incorpoream tenet, atque aspicere possit, ignoro. Cum vero Gregorius rogat. Dic quæso te apostatas spiritus ac celesti gloria delectos, esse corporeos, an incorporeos? suspicari scilicet Petrus. Quis sanctorum sapientis esse spiritus corporeos dixerit? Rursus Gregor. Gehenna ignem esse incorporeum, an corporeum? esse non cui rursus Petrus, ignem gehenna corporeum esse non ambigo, si certum est corpora cruciari. Tum Gregor.

ritus. Certe reprobus veritas in fine dictura est. (Matthæ. 13.) ita in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, si igitur Diabolus, eiusque Angeli cum sint incorporei corpore sunt igne cruciandi. quid mirum, si anima & antequam recipiant corpora (resurrectione) possint corpore sentire tormenta: cui Petrus ac eius nomine Gregorius. Patet ratio, nec debet animus de hac ulterius questione dubitare.

8. Hæc non solum sanctorum Patrum (quod satis in re hæc esset) expressa auctoritate, sed & ratione in eis satis infirmata conclusionem nostram probant, atque ab obiectionibus, quæ opponi à ratione poterant, facillime expediunt, si paulo minutius eorum ratio ad scholasticum morem instruat, demones, & animæ separatæ damnatorum reali physica vnione coniunctæ corporeo igni sunt, & vnitæ, cuiusque formæ igneæ (& si velis calori) atque ea forma molesta, grauis, dolorifera, & cruciatiua eorum spirituum est: ergo media vnione, eius molestia, dolor, & cruciatus spiritibus, demonibus, & animabus damnatorum realiter, formaliter communicabitur, ac proinde realiter formaliter ignis forma (etiam manu, calore) quare, & igne corporeo cruciabitur. Consequentia est legitima ex primo præsupposito probato n. 3, scilicet, molestiam, & cruciatum, cuiusvis formæ, aut qualitatis alicui grauis, molesta, & cruciatiua sola vnione physica huius ad ipsum communicari, atque in ea physica vnione realiter formaliter cruciatum ipsum ab ea solummodo consistere, vnde cumque forma molesta, dolorifera, & crucians, cuiusque ad cruciatum vnio, actiue, ac receptiue proveniat, vel non proveniat. Maior probata etiam est n. 1, ac insuper ex ratione, & paritate, quæ præstat vtuntur Patres, quatenus extremorum, alterius corporei, & spiritualis improprio entitatiua eorum physica vnioni videbitur obesse: quæ etiam, longèque, imò infinite, maior in hypostatica verbi vnione superata est: & quamvis duarum naturarum substantiarum essentialiter, & integraliter totalium physice vnio repugnaret (quod contra Doctores plures, & abique illo fundamento credi ab omnibus tanquam certum vult Ariaga) vnio hæc, siue demonum, siue separataram animarum, cum toto igne, cuiusque etiam materia non est (quæ cruciatiui, & dolori, nequit inferuire) sed igneæ formæ, vel calori eius intento summo in materia ignis subiectatis, ac physice etiam vnitis: ratione vero earum etiam ignis cuius materiz insunt, mediate demones, & animæ sunt vnite, ac subinde toti igni absolute coniunctæ, & physice absolute vnite, & alligatæ. Ex quo euanescent duo, quæ magni ponderis contra hanc sententiam censet Ariaga scilicet. 6. n. 35. §. Argumentor ergo. Primum quod ex hac physica vnione animæ separatæ ad ignem referretur homo viuens, substantialis, cum dispositiones ad infusionem animæ, & eius cum corpore naturaliter agendam vnionem, solummodo requirantur, non autem ad intrinsecam, substantialem, & essentialem hominis constitutionem: id enim vim habere posset, si vnio hæc animæ cum materia ignis foret, non autem cum materia ignis est, sed cum eius forma ignea, seu calore vnde, apparet quam sapienter Augustinus dixerit, non ut ignis spiritus iustitiam (vnione) inspirantur, & animalia fiant: ac rursus: accipientes, ex ignibus penam, non dantes ignibus vitam, quamquam & si toti igni indiuisibiliter, & coniunctim sumpto anima immediate, indiuisibiliter vniretur vim obiectio non haberet. Secunda, eiusdem obiectio euanesceat: quia anima non informat ignem, neque eius formam, aut calorem, sed eas potius patitur, à quibus ea vnione informatur ad penam, & cruciatum, vt profunde etiam, & acute Augustinus illis verbis: Accipientes ex ignibus penam, & Gregorius illis verbis, quare non penalius, & ibi reneatur ubi mortificatur, ecce vnionem informatiua, quam, inter animam, & ignem necessariam esse, vt physice vniantur, Ariaga contendit; sed non quia ignis materia informetur ab anima, sed quia anima, à calore, aut forma ignis informatur.

9. Minor syllogismi restat probanda, quam sic proba, vt aliqua forma seu qualitas alicui molesta, Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

grauis, dolorifera, & crucians sit, non est opus, vt alicui illius connaturali formæ, aut qualitati contrarietur, quam sui inductione, ab illo expellat, neque, vt ipsius, aut vnionis, partium eius destructiua sit, vt factis cum Ariaga ipso monstratum est n. 4. Sed ex eo solum, quod forma, aut calor ignis, nulli qualitati naturali demonis, aut animæ separatæ contrarietur, nec vnionis partium (quas spirituales istæ substantiæ non habent) dissolutiue sint, nec destructionis earum causatiue contendiatur, ab aduersariis, formam, & calorem ignis, non esse quidquam molestum, graue, doloriferum, & cruciatuum eorum spirituum: ergo dolorifera qualitas caloris, vel forma ignis molesta, & cruciatiua formaliter eorum spirituum erit. Dices, forma ignis non est molesta, & dolorifera de se demoni, aut animæ separatæ naturaliter, vt patet, alioqui eos spiritus naturaliter cruciaret: ergo, nec obediencialiter: præsertim in nostra Doctrina, quæ omnem virtutem obediencialem, ultra rei cuiusque naturam exacerat. Et certe ad effectus formales edendos nemo formis obediencialem virtutem ultra naturam, & naturalem ipsarum concessit, imò ne quidem somniavit: cum hos formæ sola sua, & entitatis, naturæque suæ physica communicatione præstent: ac proinde ad eos effectus nihil potentia supernaturali Dei ipsis superaddi, nec eis deficientibus suppleri, vt effectus formales ipsarum, nihilominus edantur, aut conferantur. Respondetur, quod id præstare nequit in actu secundo nisi per vnionem physicam cum eis spiritibus, quam nec ipsa natura sua exigit, cum naturalis forma eorum, non sit, nec aliquid aliud ex contentis in tota natura agere, aut exigere physice possit: quare Deus solus, pro morali delictorum demerito, seu merito malo, eam formæ, & caloris ignis vnionem physicam, cum demonibus, & animabus separatæ damnatorum producit, atque ex quo velis extremo educit: vel spiritualem, ex anima, & demone, vel corpoream ex forma, vel calore ignis: supernaturalem, quidem absolute, quia physice, supra totam phisim, seu naturam est. Morali vero ordine naturalem, quia fit iuxta debitum, & exigentiam moralem, seu in genere moris delictorum.

10. Secunda probatio, & propositio omnium argumenti primi cuiusque totius confirmatio valida est: quia hoc modo facile explicatur, & defenduntur pæna, & cruciatus demonum ab igne, vnionis, ardoris, cremationis &c. ab scriptura, & Patribus designati: quæ aliis modis minime sermonis proprietate possunt defendi, vt debent. Imò, vt solus, tandem metaphoricus, earum locutionum sensus in aliis sententiis defendatur, miracula plura, (ne dicam falsa explorato, & chimærica) intercedunt, vt in vnaquaque earum ostendimus. Ex hoc etiam modo constat aperte, cur Angeli, & animæ iustorum, & si ignes penetrant, vt quandoque, ex scriptura penetrant Angeli in camino ignis Babylonici, nec ardeant, nec incaluerint: quia scilicet igni, cuiusque formæ, & calori vniti physice non fuerint, solaque vnione physica effectus formalis à formis, siue substantiis siue accidentalibus, possit præstari. Id, quod in aliis refulatis sententiis, in quibus, vt cruciatus ab igne non solum, vt subiecto, & materia pure denominata à virtutis extra essentialis actione sit, atque ignis cruciatus vere, adhuc metaphoricè, dicatur ab eius intrinseca actiuitate cruciatus ille, (in quocumque iuxta sententiis illas constituitur) actiue debet procedere: cum autem ad agendum sola propinquitatis, (quæ minor, quam penetrationis est) approximatio, & applicatio agentis ad passum sufficiat, non ita facilis ratio, cur penetrati ignibus Angeli, nec incalcant, nec ardeant reddetur, nisi ad virtutem obediencialem ignis fictitiam sæpe à nobis refulatam recurratur. Constat denique Demones calidos, & ardentes ignis

nis pæna realiter formaliter reddi : quod ex scho-
lasticis, quasi singulare aliquid, docuisse refertur
Franciscus Lugo supra numero quarto, cum scriptu-
ra sit locutio.

CERTAMEN VII.

*De loco, durationeque pene ignis demonum
animarum separatarum atque homi-
num redimitorum.*

1. **E**trum in primis ex fide est post iudicii, vniuersalis fatidius, diem tam dæmones, quam animas corporibus relictis vincitas, ac phycice itum vitas, pæna hac ignis esse in inferno cruciandas ex illo Math. 25. in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, & ex locis Apocalyp. recitatis certam. 1. vbi tam damnati, quam dæmones in stagnum ignis cruciandi die, ac nocte, in læcula sæculorum missi dicuntur, item ex loco 2. Petri 1. recitato certam. 6. num. 1. rudentibus inferni, (scilicet infidelibus, ac ac minime rumpendis, seu vinculis æternis vt B. Iudas tradidit in tartarum cruciandos) vbi tæteri voce inferorum locum profundissimum omniumque infimum, vbi eam pænam dæmones patiantur vocis proprietate designauit, vt ex Latinæ linguæ peritis constat, & quem proinde antonomastice in præsentie de pæna eius loco, in infernum scriptura, Patres (scholastici) & Ecclesia tota appellat, quamuis autem inferni nomine loca alia terræ superficie, quam pedibus homines, & animalia terunt, inferiora sæpe in scriptura significantur, vt sepulchrum, vt Patrum Christi aduentum quondam expectantium (de quo Jacob Genes. 37. Descendam, ad filium meum Ioseph quem tunc insepultum, & à fera deuoratur Fratrum eius testimonio credebatur) *Lugens in infernum*, & in symbolo, *descendit ad inferos*, at vero inferum damnatorum pæna deputatum infimum, vt diximus subterraneum locum circa circum terræ centrum esse, & si distinctum ab Ecclesia non fit, est tamen eius sensus receptus, & ex loco Petri satis significatur, vt diximus: vt negari citra ingentem nequeat temeritate: quocirca, abigendum à Catholicis mentibus est. Hæreticorum error assentium nullum locum realem panis damnatorum destinatum esse, sed propriam solum, cuiusque conscientiam esse infernum. Somnium etiam quorundam assentium inferni locum esse ex altera nostri hemispherij parte vbi Antipodes æquali, ac nostro minime inferiori loco, habitant. Et aliud aliorum, qui in valle Isaphar situm inferum putant eadem ratione reiciendi. Et quia cum ibi habentur vniuersale iudicium eo communiter in Ecclesia reputetur, illa sententiæ postrema verba, *ite maledicti dicit non possent, sed potius manere.* Illud etiam aliorum ælimantium inferni locum esse prope Hierusalem, qui gehenna nominatur. Sed & ratione parum reiciuntur, & quia locus, gehennon dictus prope Hierusalem, neque est, neque vsquam, fuit, & quicquid in ea regione est, delictiosum est, & commodè habitatum: ac proinde locus panarum ineptum. Rationes congruentia, vt infimus orbis locus pænae hinc damnatorum omnium perpetua deputaretur, afferit Soarius iam citandus, quatum illa postrema: quod obsecrari, trisitari à sole & luce distanti, sordidiorque locus, qualis citra terræ centrum est designari damnatorum pæna debuit, cui rationi adimplatur ex parte Psalm. 106. *Eduxit eos de tenebris & umbræ mortis, & vincula eorum dissipauit, quia contriuit potius æreus, & vestes ferreas: congreui.* Vbi de Patrum Lybmo loqui extractorum tenebrosus, & laqueus adeo remotus locus esse dicitur, vt non concretæ solum tenebrosus, sed tenebræ abstractæ nominetur: cum autem, & hic, sicut, & purgatorii, & infantium cum solo originali decedendum sub-

terrane, & inferni sinus inferno anatomice di-
cto, de quo nunc, vicini sint, & localiter superio-
res, ut communiter à Doctores, & Ecclesia ac-
ceptur, cum ex situ suo minus luci solis, & acri per-
nium, magisque tenebrosius, & proinde in
centro terræ, & circa circum dicendum est. Secun-
da ratio, & potissima sumitur ex proportione loci
huius ad panam cum loco damnum (quibus pri-
mario infernus paratus est) ad delictum, & opor-
tunitatem, vtriusque appetitui ascendendi super astra dei,
eo, quæ localiter Dei solio concedendi peccatorum, in
infernum locum putiendi derubarentur, quod ar-
gumentum maximam vim ex 14. habet habet, qui
cum primùm Diabolum deridendo, ad Dei in eo pe-
nicendo apotissimum iustitiam prædicando vsus est
verbis illis, *destrata est ad inferi præparatio tua.*

[illegible]

3. Certum etiam, & secundum demones, & animas damnatorum ex quo viam illi, hi vero vitam (qua via status eorum totus, & adequate continetur) finirent, ac iudicari priuatum sunt, illico ad infernum, eiusque ignem detractos ligatque subfusse. Id tibi de demonibus volunt illa 2. Pet. 2. 2. *Et multos de demonibus tradidit in tartarum cruciantibus inferni detractos tradidit in tartarum cruciantibus*, & illa Beati Iudæ in iudicium magis

diæ vinculis æternis sub caligine reſervauit, & Iſaie 1. Detrahit eſt ad inferos ſuperbia tua, de animabus vero ſeparatis damnatorum conſtat, ex illo Luc. 16. Mortuus eſt autem Dives, & ſepultus eſt in inferno, & Eccl. 2.1. Via peccantium complanata lapidibus, & in finem illorum inferi, & tenebra, & pena, ubi inferi nomine, non ſepulchrum, aut purgatorium, iuſtis etiam communes ſed proprius impiorum tenebroſus, & panarum locus, ſeu infernus damnatorum intelligi ſolummodo poteſt, qui ipſos in eorum finem, ſeu mortem dicitur manere, & illud Iob. 21. Dæmone in bonis dieſ ſuos, & in punſto ad inferna diſcendunt, cum hoc autem concordat aliud certum, ac de fide Dæmoneſ ſcilicet, quandoque inferno egreſſus apud nos etiam, & aere verſari. Marthæ quippe 8. & Luca 8. ne in abyſſum, ſeu tatarum, & infernum mitterentur, Chriſtum Dominum precabantur, quod autem in aere verſentur conſtat, ex Paulo ad Ephel. 6. & 1. Petri, capite quinto, & in Iob. aliſque locis, ac teſtimoniis Patrum, verumque autem ſatis ex Eccleſiæ Catholice ſenſu, & conſenſu (vt ea teſtimonia deſcenderent) in Emergentiorum, & tempeſtatum adiurationibus, & exorcismiſ præſcriptis ſatis euincitur. Hoc autem, vt dixi recte cum eo concordat, quod Dæmoneſ, & hominum damnatorum animæ ſtatim, ac via ſtatim finire, fuerint inferno incluſi, acque eius igni phyſice vni. Oportuit enim, vt ſtatim proprio carceri præſententur, ac in perpetua, dira ſibi patria, & propria republica inſulta inſelicitiffimum domicilium ponant, quemadmodum & Angeli exacto etiam in Dei obſequio & ſanctitate via tempore, ſtatim ſedes beatas occupant, ac cæleſtis patriæ, & gloriæ ſcripti ſunt ciues quod ipſum de animabus ſeparatis cum iuſtorum, tum impiorum hominum dicendum eſt: & Eccleſiæ totius ſenſus tenet: & exemplo epuloſ, diuites, & pauperis Lazari ex Euangelio comprobatur. Id autem non obſt, quominus & dei nutu (cuius obedientiam reſpuere, ac ſeruitutem obſistere tam Angeli, quam animæ (vbiuſ loci, & ſtatus ſint) minime poſſunt) vel celo, vel inferno, quandoque abſcedant, vt homineſ, vel cuſtodiant, & iuuent, vel teneant, ac torqueant, prout in eorundem hominum, exercitum triumphum, & præmium maius à Deo permittuntur. Hæc catholicis Doctoribus certa, & ex adeo frequentibus ſcripturæ ſacræ hiſtoriis, & locis paſſim comprobata, vt textus reſerre, & citare adhuc, opus non ſit.

4. Sed an omneſ Dæmoneſ inferni aliquando, & quandiu egrediantur nihil eſt de omnibus, & ſingulis certum, nec fundamento firmo aſſeri poſſe. De lucifero, & inſanæ illius Republicæ primoribus, & quaſi ſenatoribus conſiliariis, nunquam inferno egredi cenſet Canus apud Ioh. capite 17. Probabilius tamen longe eſt Luciferum ipſum aliquando inferno abſceſſiſſe, cum aut Chriſtum tentaret Matthæ 4. ubi à Chriſto Domino Satan (quod & aliud luciferi nomen eſt) appellatur, tum vt Chriſti Domini exitum, & mortem apud Iudæ, & Scribas, & Principeſ ſacerdotum ſollicitaret, cum Diabolus (qui abſolute dictus antonomatiſte Lucifer intelligitur) miſſiſſet in cor Iudæ, vt Dominum traderet, dicatur, ac ruſus & poſt uulcelam in ipſum introiſſe Satanam vt tantum ſceluſ perageret, & ad reſ magni momenti (cuiuſmodi hæc erat,) & ad maiorem victoriæ Chriſti gloriā oportuit cum Dæmonum Principe, nec alio inferioris notæ dæmone certariſſe. In libro etiam Iob ſatan orbem curſu diſenſus cum filiis Dei ſcilicet Angelis ſteſiſſe ante Deum ſcribitur, & Apocalypſ. 9. numero 1. ſella, quæ de celo cecidit clauis putei abyſſi, ſcilicet inferni, data dicitur, illamque aperuiſſe egreſſaſque locuſtas innumeras, qui ſtatim in

equiteſ transformata æqueſtem aciem contra Eccleſiam inſtruxerunt, & capite 12. exercitum Dæmonum aduerſus mulierem, & Eccleſiam Dei in terram ſciſpo apparuiſſe, pugnaſſe draco, & ſerpeoſ antiquuſ ſatan ſcribitur. Et ratione probatur, quia ſicut ad Eccleſiæ totiuſ militantiſ tutelam Angelorum Princepſ (& vt putatur ſupremuſ) Michaël deputatuſ eſt, & aſſiſtit, adſtititque, ſemper prouidentia ſua, ſpeciali, atque, ubi opuſ fuit, ac erit perſonali præſentia: & ex inferiorum Hierarchyarum Angelis Principibuſ regniſ, & prouinciis totis, principales ex eis, qui ad priuatorum hominum cuſtodiam deputantur, & aſſiſtunt, ad quorum decentiam, & negotiorum magnitudinem oportet, vt proportionate dignoſ aduerſarioſ habeant, vt pro commiſſa ſibi rei magnitudine cum eis decerent, vnde in eis omnibus, quæ Michaëliſ cura & protectioni commiſſa ſunt luciferum aduerſarium habere, & vtrumque alterum ubi opuſ eſt pro ſententia perſonali, ad protectionem, alterum vero ad impugnationem, & euerſionem ſuiſ propriis locis abſcedentem aſſiſtere (& ſic de aliis tam Angelorum, quam dæmonum primoribuſ) certum mihi eſt. Caſi fundamentum (quod ſcilicet lucifer, & Dæmoneſ naturæ perfectioriſ, & donis gratiæ maioribuſ à Deo in creatione donati) grauior, quam ignobilioſ peccarint: ac prouinde indignioſ ea pænæ carcerationiſ teterimæ per temporalem ab inferni carcere egreſſum, interruptione ſe reddiderint, debiliſſimum eſt. Eſi enim aliquale pænæ leuamen eſſet, non ob illud Dæmoni alieni inferno egredi permittitur, vt maioris, aut minoris demeriti habenda ratio ſit, ſed ob rationeſ aſſignatæ: ob quas leuamen illud non per ſe intentum, ſed per accideſ ſecutum curandum non eſt, ſed certe leuamen nullum cum inferno egreſſum Dæmonibuſ ſubſequitur cum igniſ cruciatum nihilo remiſſum ſecum vbiuſ ferant, atque ex prauis ſuiſ apud noſ negotiationibuſ, (& cum ex voto effectus ſuccedunt) longe maior, quam carcerationiſ pro eo tempore foret, accidentalit eis pænâ ſubcreſcat, vt diximus: quare, nec maiuſ leuamen eo carceriſ egreſſu habent: quam delinquentes, qui vt à tortore per vias publicas vapulent, vel laborent in fodiniſ, & carcere pro eo tempore eruantur.

5. Aliud etiam mihi de Dæmonibuſ infernorum ordinum omnibuſ, & ſinguliſ probabiliffimum eſt, eorum pleroſque, & longe aliis plures nonquam inferno, ex quo illuc intruſi fuerit egreſſuſ. Non quidem, vt inferni ignem, quo damnatorum animæ exardeſcunt ibi, & comburantur continuo accendant, & materiā illi miſiſtrent, ne flammæ languelcant, ac ſubinde præna hæc igniſ animabus minuatur: hic enim concipiendi moduſ imperiti vulgi craſſuſ eſt, vt eodem modo, & vigore flammæ inferni, & igniſ cruciatum ſemper perſiſtatur, rudi mineruſa intellegant & percipiant. Spirituſ enim Domini, vt alio Iſaie 40. dicitur, ſuſſabit in eo, ſeu à Deo in ſua intentione, & igniſ, & cruciatuſ conſtanteſ in ſuo vigore æternuſ conſeruabuntur, ſolum ergo, vt animæ horribiliſuſ aſpectuſ diſceſſiſ, & aliis ſimili u. continuo torqueant continua dæmonum eorum detentio in inferno, quatenuſ ad earum torturam ardet, neceſſaria eſt: nec tot Dæmonum, quot diximus: quare ratio ſit, quia cum ad ea in terra, & apud homineſ, obeunda, quæ diximus, non plureſ ſed valde paucioſ ex dæmonibuſ hiſce ſufficientia ad eaſque ſolum miniſteria egredi inferno dæmoneſ à Deo permittantur longe plureſ non egrediuntur, ſed paucioſe illi, quos Deus voluit, & in quos ſolum, vt ad illa exercenda mitterentur, lucifero imperium permiſiſt, quin hoſ nunc, poſt vero alioſ ad eadem munia obeunda mittere pro arbitrio poſſit: vt ſic omneſ aliquandiu carcere ſoluitur, eſſet enim cum carcerariuſ ac cuſtodem abſolutuſ

inferni constituere, cum, & ipse carceratus, & præcipuus reus sit, quod consentaneum: Neque ut tali clausa putei abyssi, seu inferni tradita absolute sunt, sed pro determinatis demonibus dimitendis, atque ad determinata munia occasiones, & tempora carceratis reliquis, & æternum reclusis, quando vero quisque inferno egressus in terris, aqua, aere, & apud nos versetur, taxari generaliter nequit, sed solum, id ex tempore necessario, ut ea, ad quæ egredi permittuntur obeunda pendere. Vnde aliqui diutius energumenes obsident, alij breuius. De damnatorum animabus quandoque etiam, inferno egressas ad nos aduentare, ut ex Dei iussu per illas de aliquo moneamur, ex fide dignis historiis, & testimoniis constat: quamquam, quæ à priuatis plerumque eorum apparitiones referuntur illusiones sint, ut de animarum purgatorij apparitionibus similibus prudenter æstimatur. Præfata vero animæ sue inferni, siue purgatorij alterutro loco per tempus breuissimum soluantur, ut colloquium habendum, plus minulve temporis requirit, lucifer inferno non habet, nisi, cum aduersus Ecclesiam, agmina, aciesque inferni totas, quas permittit Deus instruit, & ducat, aliquidve grande personaliter agit: ut Christi tentationem, & necem: de cætero in inferno resideat, cum alios demones mittit, ut missi certum locum eius sciant, & acta ab ipsis, Principi infansito renuntient.

6. Ex hæcenus dictis constat. Dæmonem nullum, (necum plures) antequam inferni carceris, & ignis ibi possessionem infallicissimam caperent exlo lapsos in aere terris, aquisve mansisse, & si post Protoparentes formatos eorum tentatores (in quibus lucifer, ut pro negotij magnitudine reputo, & ex cognomento serpentis antiqui quo in Apocalypsi nominatur, quia Etiam serpentis forma seduxit) ex inferno prodire: post peccatum vero & hominum multiplicationem plures, & plures, qui nos circummeant, & aera, cum nos ambientia, tum superiora, ut nobis, nostrique noceant proditi: certum est, ex Petri, & Pauli testimoniis, & certè Provincis præter priuatorum hominum tentatores præfectos infensibilissimos, melioris notæ demones esse qui Angelis eorum custodijs aduersentur verum est. Sed tamen non ita illi aeri, hi vero suis provinciis personaliter assistunt, atque inferno aberunt, ut vsque ad sæculi finem, eò redituri non sint (ut videtur de aere docuisse Augustin. pie, & doctè expositus à Bellarm. 1. de Beatitudine, capite 6. §. ad 4. Et à Soario, capite 161. quin eo sape, ut quid, quisque in suo ministerio egerit, lucifero renunciet redibunt. Curiosus hic, quam vtiliter disputatur à Soario, & Arriaga citatis, An demones, tentatores hominum, cum à iustis vincuntur, in pænam à Lucifero in infernum retrudantur, inde rursus non egressuri. Negat vterque aliquibus rationibus parum firmis. Soarius: ut sibi caueat Lucifer ne tentatoribus minuatur, ipsique desint tandem, qui homines tentent. O vtiā tot ab hominibus vincuntur; sed adeo pauci vincuntur, ut his ita perpetuo reclusis ex tanto tentatorum numero à Deo permisso tentatores mittendi à Lucifero semper superfluent. Arriaga probat ex facto in tentationibus Christi cuius tentator semel non fuit à Lucifero reclusus, sed tertio Dominum tentauit. Sed quid inde? fuit enim Lucifer, & Satan ipse tentator, qui ab alio Dæmone recludi in pænam non potuit. Secundo vinci absolute nemo dicitur, dum etsi aduersis euentibus, præliatur tamen, & cærat, ut contingit ibi, ut Dæmonibus tentatoribus hominum, quovis in gratia, & iustitia homines decedunt, contingit, quare censeo, non pro quavis occasione quæ eorum tentationi homo resistit, vinciturque Dæmonem tentantem inferno recludi (ut docuisse

refertur Origen. homil. 15. in caput 12. Iosue) sed post decessum hominis, cuius tentandi commissa illi cura fuit: idque non in pænam delicti, & inertie in eo tentando, quam nusquam habuit, multoque minus ex Luciferi arbitrio, & sententia, cui non est tanta in Dæmones auctoritas à Deo permessa, ut eos ita posse prohibere possit carcere illo ad tempus solvere, vel recludere; sed solum ut ex designatis, siue permisis ipsi à Deo hunc, vel illum, huius, vel illius tentatorem constituat, ac inferno ad id muneris obeundum soluat, quo morte hominis, siue iniustitia, siue impietate absoluto, in infernum tentator dæmon reuertitur sine victis, siue victis: quia nil apud homines ei restat, quod agat, nec ultra ad homines Angelis singulis ad custodiam, & tutelam committuntur, illud tandem improbabile censet, non immerito, Alarcon, capite vndecimo, numero tertio, eum locum, in quo quis peccauit infernum ipsi, cuiusque animæ separatæ, seu pæna locum esse vsque ad iudicii diem, (quod aliquibus animarum apparitionibus non satis firmis credi ab aliquibus leuiter posset) cum ostensum fuerit damnatorum animas ab eorum morte illico inferni communis damnis omnibus, & flammarum eius possessionem sumpsisse: nec post inde eas egredi, nisi ex Dei voluntate ad homines monendos. Et ad tempus breuissimum, quo fors aliquibus apparuerunt ibi, ubi peccauerunt: nec vlla ratio esse pro hominibus potest, ut, ubi deliquerunt, vsque ad iudicii diem puniantur, quæ pro Dæmonibus non sit, & cælo tamen, ubi peccauerunt, in tartarum deturbatis.

7. Ex dictis, hæcenus alia apud Scholasticos de tempore quo ignis pæna Dæmones, & animæ separatæ, vsque ad generalis iudicii diem cruciabitur, ac continuo, ac sine vlla interruptione (adhuc pro duratione qua extra infernum, ut diximus, vagantur) præfata ignis pæna cruciatur? quæstio suboritur, in ea vero, eius interruptionem per id temporis probabilis censet, Sanctus Bonaventura, in 2. dispensatione 6. articulo 2. quæstione secunda, & indicat Ricardus, ibi, quæstione 1. Caietanus, item in 2. Petri, 2. & Canus, cuius sententiam, ne improbitatis censura subiacere docet, Bannez, 1. parte quæstione 64. articulo 4. dubio 4. quos refert Soarius, capite 166. numero 32. Sed tamen communis iam Theologorum eam huius pænae interruptionem merito negat. Soar. à numero trigessimis tertio, ac deinceps, cum sancto Thoma, multis locis, & Doctoribus reliquis vnoquoque eorum iuxta modum, quo hanc Dæmonum torturam ab igne explicarunt. Glossa ordin. in caput tertium Iacobi relata, à sancto Thoma, quæstione 64. articulo 4. ad 3. his verbis. *Dæmones suum portare ignem gehennæ quocumque vadant.* Siue, ut ad verbum ex ea glossa recitat. Soarez, *secum referre tormentum suarum flammarum*: quæ idem, ac ignis, valent, cui expresse consentit in idem caput Iacobi Gehennæ nomine Bellarminus, 1. de beatitudine sanctorum, capite 6. §. ad quartam. Molina, dispensatione secunda, sectione secunda, ad octauum, quod etiam valde probabile reputat Alarcon, capite decimo, numero quinto, §. Respondent aliq., & nos in nostra sententia de ignis tortura per phyticam formam, & caloris ignis ad Dæmones, & animas separatas vnionem negare non possumus, sed libenter, & necessario aliterimus ex suppositione communis (quam certam fateamur) ferè omnium Theologorum conclusionis, quod ignis tortura, ex quo Dæmonibus, & separatim animabus capiti, nunquam, nec cum inferno egrediuntur, interrumpatur. Tum, quia ea pæna, etsi sensus sit, propria est status damnationis & malis meritis eorum respondens: ac proinde Beatorum vltra Dei etiam visionem, & essentialem beatitudinem, ut eius status propria, respondent, nunquam, ex quo eam ingrediuntur, ob eandem rationem Beatis

deficiunt. Tum, quia alias peioris conditionis essent Dæmones, qui inferno non egrediuntur, (sunt autem multo plures, & ex illis minus delinquentes, non pauci) illis, qui egrediuntur duriusque cum eis ageretur ultra iustitiae cum damnatis à Deo exercitæ, & exercendæ aequalitatem. Tum, quia diutius adhuc, & vniuersaliter ultra iustitiae aequalitatem cum animabus damnatorum ageretur: quarum rarissimæ inferni carceres, & ad breuissimum, ut diximus, tempus soluentur, ut ad nos aduident; imo vero, ubi raro pauca istæ animæ apparent, ignem secum ferre, ex sanctorum historiis constat, quo etiam pacto, & Dæmones aliquoties visi sunt. Tandem: cum Dæmonum horum præ aliis ad nos missio ex Luciferi arbitrio demum pendeat, fatendum aduersariis erit, & hoc pænæ ignis debita leuamen Luciferi arbitrio esse à Deo permisum, ut quibus velit faciat, vel denegat absurdum, non leui. Hac autem generali conclusio statuta planior, in nostra sententia de tortura Dæmonum ab igne, quam in sententiis aliis defenditur, & explicatur. Siquidem posita semel vnione physica formæ, & caloris ignis ad Dæmones; eam quocumque tendant trahere, ut præfati Doctores aiunt, planius certiusque est: ac proinde realem formalem cruciatum, eorum ignis (qui in eo physica vnione stat) ne tunc quidem illis cessare, cum inferno abscedunt. Nec credi, suaderive, verissimiliter, aut apparenter adhuc, non inepte alicui potest nostra hac sententia admissa ad Luciferi arbitrium vnionem hanc physicam Dæmonum igni natura sua permanentem, & æternæ duraturam destrui ac dissolui, ut iis, quos pro libito ad nos mittit, Dæmonibus ignis pænæ, & si ad tempus deficiat, quibus velit, persistetque, quibus nolit. Ac demum, in nostra hac sententia sumptu miraculorum, quam in aliis, valde minori, communi contra omnes obiectioni satisfiet, ut ex iam dicendis patebit.

8. Quæ pro aduersa conclusione, & contra hanc nostram ab autoritate opponuntur nil probant; & si quid pluriquam aduersi vellent, & absurdissimum probarent, est enim primum ex Matthæi vigesimo quinto, illis verbis, *in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius*: ergo (inquiunt) non datus à secundo, ex secunda Petri secundo, *rudentibus inferni detractis in tartarum traditis cruciandos*: de futuro scilicet. Tertium ex Beati Iudæ epistola, *in iudicium magni Dei vinculis æternis sub caligine reuerantur*. Sed hæc probarent nullum Dæmonem (etiam inferno non egredientes, nec egressuros) ante postremum iudicium igne torqueri, quod amplius, absurdiusque est, quam aduersa sententia velit, & si id etiam eius Patroni influent; quod ego, & si, nec hæresis, nec erroris damnum, aut temeritatis censura non iudico immunem, cum communi Ecclesiæ & Theologorum sensui, & germaniori testimoniorum scripturæ, & Patrum intelligentiæ aduersetur; etiam eorum, quibus, id laudari contenditur. Nam primo *paratus* Diabolo ignis dicitur; datus autem, non negatur, ex quo primum in peccato & contumacia viæ suæ statum finiunt; solumque Diaboli supplicio æterni, non dilato, sed primum inflicto, ut pote primo peccatori designatum, dispositumque à Deo, & locum, & ignem pænæ significat; quod suspensum, & inuoluit, tot ante sæculis paratum, dispositumque esset, si cruciatus Dæmonum à postremi vniuersalis iudicii die essent inchoandi: locus Petri, dum inferni rudentibus detractos ait, in infernum vtrique detractos expresse docet, & cruciandos, non de futuro, sed de præfati, scilicet ut cruciarentur, quæ legitima vocis cruciandus, seu cruciandi in plurali periphrasis est: cruciandus quippe tradi tortori eleganter dicitur

reus illico, & absque mora vlla ab eo torquendus; & ut quid vinculis inferni ex tunc ligantur, nisi, ut pænæ ignis eius loci proprias ex tunc etiam luant? Beati Iudæ locus nullo verbo aduersariis fauet; imo vero omnibus aduersatur. Nam vinculis æternis, ex quo damnati Dæmones sunt, victos in caliginoso inferni loco; reueratos celo ait in iudicii magni diem; non autem in pænæ ignis, quam quisque ex tunc patitur, (ut ad Petri locum expendimus) sed ad publicam rationalis Reipublice satisfactionem, eorum delictis, & sententia euulgata; sed neque à ratione momenti aliquid opponitur, quod enim Dæmones in aere, terra; & apud nos versantes à gehennæ igne adeo distent, ut ad eos calefaciendos, & igniendos, ac inflammandos, atque ita cruciandos ignis actiuitas nequeat magis quam ad nos torquendos aërem, vel terram conflagrandam pertingere, in nostra sententia frivolum est: cum sola vnione, & informatione, forma, & calor ignis, non autem actiuitate, & actiuitate similis formæ in illis gehennæ ignis Dæmones cruciet; quam, quoquo vadant, sibi vnitam ferunt.

9. Quod autem nobis mixti, & conuerfantes, nec igniti appareant, nec luceant, est leuius: cum sint in substantia Dæmonis (spirituali, & indiuisibili, ex qua nec mittere sui species visui accommode possunt, nec videri: ut patet in Christi Domini coloribus, & figura, quæ quia modo indiuisibili, in Eucharistia, speciebus sunt, species sui mittere, & videri naturaliter, nequeunt. Ni forte mallis: ignem damnatorum, & si corporeum eiusdem infimæ speciei, cum nostro, non esse, ac proinde ignitiuumque vltimumque natura sua esse, non illuminatiuum: quod, & dictis Patrum, & communi sensui, quod cruciet, non illuminet inferni ignis satis concordat, ut id sine miraculo in corporibus damnatorum ignem post iudicii diem non illuminatum verificetur; quod solutione prima verificari post diem illum haud quamquam possit. Apparere autem, aliquando, cum animæ damnatæ, tum Dæmones visibiliter ignitis sicut apparere, tunc etiam, phantasticis corporibus; quia aliter ignis cruciatus suos veros nisi apparentibus illis signis nobis, pro hoc statu significare non poterant. Tertium est nonnihil apparentius. Si enim Dæmones ignis formam, seu calorem intensissimum sibi vnium, quocumque vadant, ac extra infernum versentur, secum portant, vnde cumque productum, ipsique vnium, aëra inflammare, & energumenos intense calefacere, & exutere deberent: cum præsertim quem à legione tota Dæmonum obfessum in Euangelio, Marci quinto, numero nono, & Lucæ octauo, numero trigésimo legimus, qui tor formis, & caloribus indiuiduis intensissimis, quot in legione illa Dæmones erant, non solum debite proximis (quod satis, ut in illum agerent,) sed cum ipso penetratis, non solum illico ardere deberet, sed in fauillas ac cineres abire; quod neque accidit, neque vllus energumenorum ex Diaboli penetratione, vel leuiter incaluit; certe Soarius qualitate illa sua spiritali ab ignis virtute obedienciali in Dæmonibus inducta ad torturam in tuto se ab hac obiectione posuit; & alij qui ignefactione, & vitione vere corporea cruciati ab igne Dæmones aliter, atque aliter docuerunt, si suas etiam has opiniones in tuto ab scriptura, Patribus, & rationibus aduersis ponere potuissent. Respondeo tamen facile primum, formam ignis, & caloris in indiuisibili positam agere in passum quantum propinquum, & penetratum minime posse, ut patet in accidentibus sacramentalibus Eucharistia, qui calori vitali corporis Christi ipsis physice vniti, & penetrati nihilo immutantur, aut reperiunt: quia modo indiuisibili Christi Corpus in eis, & sub

